

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 26. AVGUSTA 1982

ŠTEVILKA: 33 • LETO: XXXI

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev TOZD, je kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednika Tita odlikovan z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik: Jozica Vani - Naslov: Uredništvo Železarnja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščan prometnega davka po pristojnem mnenju stav.: 421/1982

IZHOD IZ TEŽAV JE V NAS SAMIH, SAJ SMO ZRELA ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA

V sredo, 18. avgusta, so na 13. seji delavskega sveta Železarne na predlog razpisne komisije za novega predsednika poslovnega odbora Železarne imenovali Borisa Breganta, diplomiranega inženirja strojništva, dosedanjega podpredsednika poslovnega odbora. Ker je to odgovorno dolžnost sprejel v zelo težkih pogojih gospodarjenja, smo ga prosili, da nam označi najpomembnejše naloge, ki nas čakajo še v preostalih mesecih letošnjega leta.

RAZMIŠLJANJA PRED PRIČETKOM ŠOLSKEGA LETA

Še nekaj dni in za mnoge učence se bodo znova odprla šolska vrata in zato naj bo današnje razmišljanje namenjeno šoli in še predvsem njeni vzgojni funkciji, oz. sploh vprašanju vzgoje, ki so dialektično povezana z vprašanjem izobraževanja, vendar pa preveč prepuščena neki spontanosti in tudi stihiji. Seveda imamo v mislih vse dejavnike, ki v procesu vzgoje mlade generacije sodelujejo, kakor tudi negativne pojave in ekscese, ki so predvsem posledica nezadovoljive vzgojne dejavnosti, ker je, kot že rečeno, v vseh sferah vzgoje preveč prepuščena spontanosti ali stihiji.

V mnogih družinah je zaradi prizadevanja za materialne dobrine in moderni način življenja - televizija, avto ipd. - pa tudi zaradi mišljenja, ko je otrok šel v vrtec ali šolo, da je s tem oproščena vzgojne odgovornosti, vzgojna odgovornost zbledela. V vzgojnoizobraževalnih organizacijah se kopiči učna snov, faktografija in različen formalizem, kar zmanjšuje vzgojne rezultate. Podobno je tudi pri ostalih vzgojnih vplivih: pionirska in mladinska organizacija, družbene in društvene organizacije..., ki so prav tako močno zbledeli. Tu pa je mlad človek, katerega negativne lastnosti grajamo, kritiziramo, ne da bi pomislili na ves splet odgovornih vzgojnih dejavnikov.

V resoluciji devetega kongresa Zveze komunistov Slovenije je v poglavju, ki obravnava vzgojo in izobraževanje, med drugim poudarjeno: »V ospredju uresničevanja načel in smotrov reforme vzgoje in izobraževanja je - tako za vzgojnoizobraževalne organizacije kot tudi za družino, družbene organizacije in društva, organizacije zdrženega dela in druge družbenovzgojne dejavnike - odgovorna naloga okrepiti družbenovzgojno funkcijo in institucijah in procesih izobraževanja. Družbena funkcija šole je ob doseganju čim boljših izobrazbenih rezultatov hkrati in še posebej socialistično, družbenomoralno, napredno idejnopolično in samoupravno oblikovanje mlade osebnosti...«

Pri vzgojnih prizadevanjih je nedvomno v ospredju ustvarjanje in razvijanje socialistične moralne zavesti, ki opredeljuje odnose med ljudmi, to je odnose posameznika do socialistične samoupravne družbe in obratno, odnose med moškim in žensko, med starši in otroki, starejšimi in mlajšimi in podobno. Idejna vsebina socialistične morale je torej zajeta v treh elementih: socialističnem humanizmu, enotnosti osebnih in družbenih interesov in v skladnosti misli, besed in dejanj. To je v moralnih elementih, ki jih ta čas močno poudarjamo, ker nas je tudi njihovo nespoštovanje pripeljalo v slabosti, ki jih danes s politiko gospodarske in družbene stabilizacije z velikimi napori in odpovedovanji odpravljamo.

Ob vsem tem seveda ne moremo in ne smemo mimo dejstva, da prek naših odprtih meja prihajajo posredno - film, literatura, televizija idr. - ali neposredno - množica turistov in drugih obiskovalcev Jugoslavije - tuji vplivi, ki nimajo nič skupnega z našo socialistično moraljo. Vplivi malomeščanske psihologije potrošniške družbe, ki so že marsikoga zaslužili, nasilje, surovost, utvare o sodobni meščanski »družbi izobilja« in podobno. Ob naših oslabljenih vzgojnih prizadevanjih, pri čemer so mišljeni vsi že omenjeni vzgojni dejavniki, so seveda toliko bolj do izraza prišli nam popolnoma tuji vplivi. Danes med mladimi niso redke težnje po omami in užitku, ob kar najbolj lagodnem delu in brez kakršnekoli odgovornosti.

Že sedmi kongres Zveze komunistov Slovenije aprila 1974 je poudaril, da se bo zveza komunistov zavzemala, da bodo subjektivne socialistične sile posvetile posebno pozornost družini, ki je izredno pomemben dejavnik oblikovanja otrokove osebnosti in sprejemanja družbenih vrednot. Otroci naj bi v družini dobili osnovne pojme o družbi, ponašanju in delu, odnosih do sovrstnikov, starejših in družbe, o vsem, kar je resnično, moralno in dobro. In kakor smo že v uvodu ugotovili, je ta odgovornost v mnogih družinah močno zamrla in marsikje otroci že v družini dobijo vrsto nam tujih mnenj in zgledov. Že zaradi navedenih objektivnih, pa tudi subjektivnih razlogov so tudi vzgojnoizobraževalne organizacije zmanjšale svoj vzgojni vpliv, pa tudi, kot sestavni del subjektivnih socialističnih sil, pozornost do družine.

Prav gotovo nas je tudi na področju vzgoje in izobraževanja nekako premamila kvantitativna miselnost, saj smo kaj radi poudarjali odsotek vključenih učencev v celodnevno osnovno šolo ali povečane zmogljivosti otroškega varstva, ne da bi se sočasno soočali tudi z vzgojnoizobraževalnimi rezultati in problematiko, kajti očitnemu kvantitativnemu razvoju bi morala slediti tudi kvaliteta, ki pa je seveda odvisna od ustvarjalnega delovanja vseh vzgojnih dejavnikov. Ravno zato so bile v petdesetih in šestdesetih letih pri osnovnih šolah vpeljane številne oblike izobraževanja staršev. Pionirska in mladinska organizacija sta se soočali tudi z vzgojnoizobraževalnimi vprašanji, zveza komunistov je permanentno obravnavala vprašanja vzgoje kot bistvene kategorije družbe, kakor je dejal že Marx, in stalne kategorije družbenega življenja, kar je dopolnil Lenin. Na to pa nas opozarja tudi kongres Zveze komunistov Slovenije.

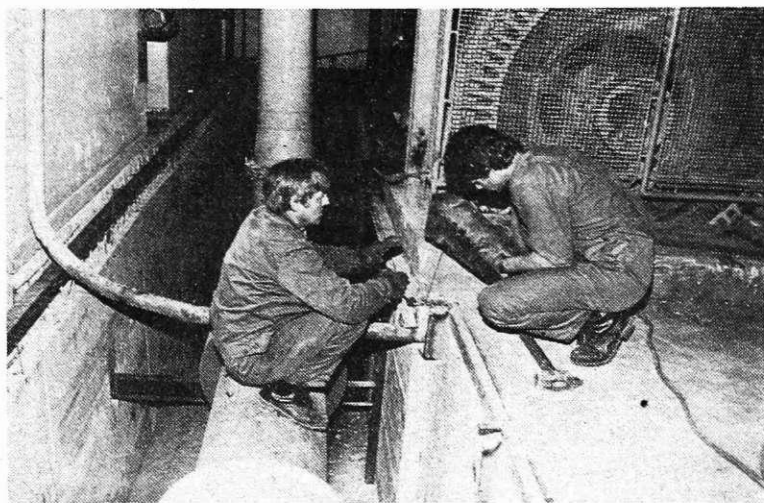
JULJSKI STROŠKI PROIZVODNJE

Proizvodni stroški Železarne, nastali v juliju, so bili nižji od načrtovanih za 33,4 milijona dinarjev. Zaradi nizke proizvodnje v tem mesecu, izdelali smo 3.561 ton manj, kot smo načrtovali, je znižanje stroškov v primerjavi s planiranimi dosti manjše kot v poprečju prejšnjega polletja. To se odraža na stroških predelave, ki so v vseh (razen treh) temeljnih organizacijah presegli načrtovane na tono proizvodnje. Tako so se skupni stroški proizvodnje posamezne TOZD v tem mesecu že precej približali načrtovanim.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Čeprav so naši delavci v temeljnih organizacijah zdrženega dela in delovnih skupnosti že seznanjeni, moram najprej poudariti našo dogovorjeno nalogo in cilj do konca letošnjega leta, to je dosledno uresničevanje planskih obveznosti, tako po količini, kakor kvaliteti, če že ne bi mogli nadoknaditi izpadle proizvodnje v dosedanjem obdobju in seveda odgovorno izvrševanje vseh nalog in ukrepov, ki so jih sprejeli delavski svet Železarne in delavski sveti posameznih temeljnih organizacij za izboljšanje stanja in odpravo izgub, nastalih v prvem polletju, je poudaril predsednik in nadaljeval:

(Nadaljevanje na 2. strani)

Montaža dušilcev za zmanjšanje hrupa kompresorjev (Foto S. Kokalj)

V PRIPRAVAH NA 10. KONGRES ZSS BI MORALI UTRJEVATI TUDI VLOGO OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA

Izgleda, da nas bo čas prehitel, kajti na pragu je 15. september, ko morajo biti zaključene razprave o vseh treh dokumentih za deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije. Pobuda v Železarni, da bi že v juniju, to je ob izidu dokumentov, oblikovali delovne grupe, ki naj bi tematsko obdelale gradivo in ga posredovale delavcem v osnovnih organizacijah sindikata, oziroma na sestankih sindikalnih skupin, za kar je bilo tudi v počitniškem obdobju veliko možnosti, ni bila niti obravnavana in tako se nam bo znova zgodilo, kakor že večkrat doslej, da bomo v obravnavah zelo površni ali bodo šle mimo nas. Kajti doslej v osnovnih organizacijah sindikata v Železarni ni bilo zaslediti razprav o tem gradivu.

Pa vendarle bi na osnovi temeljite obdelave teh gradiv lahko videli in ocenjevali, kako daleč smo na posameznih področjih prišli v naši železarni, hkrati pa bi s spoznavanjem nalog, opredeljenih v osnutku resolucije za 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije, utrjevali tudi vlogo in naloge osnovnih organizacij zveze sindikatov v temeljnih organizacijah zdrženega dela in delovnih skupnostih. Le-te so sicer zelo konkretno opredeljene v statutu Zveze sindikatov Slovenije, vendar resnici na

ljubo moramo reči, da se večina teh nalog v osnovnih organizacijah ne izvaja. In ne nazadnje, temeljita obravnavna kongresnih gradiv bi pomenila veliko šolo za vse člane sindikata, še predvsem pa za sindikalne aktiviste.

V naši vsakodnevni družbeni praksi je žal preočito, da se predvsem aktivisti družbenopolitičnih organizacij in drugi odgovorni delavci premalo teoretično usposablajo, kar pa je osnova za ustvarjalno delo, ki pomeni spremi-

njanje stanja. Tudi v obravnavanih dokumentih so znanstveno-teoretične opredelitve in kako naj ustvarjalno delujejo sindikalni aktivisti, če tega ne poznajo. To seveda velja tudi za druge dokumente zveze sindikatov, zveze komunistov in druge, ki so neizčrpen vir znanstvenih opredelitev, znanj in spoznanj.

Zato je tudi v osnutku resolucije za deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije poudarjeno organizirano usposabljanje sindikalnih aktivistov in članov samoupravnih organov. »Za uresničevanje vloge zveze sindikatov v zdrženem delu in v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja« je poudarjeno v osnutku resolucije, »je pomembno čim bolj množično vključevanje članstva zveze sindikatov in članov organov zveze sindikatov v družbenopolitično izobraževanje in usposabljanje za uresničevanje njihovih interesov.«

(Nadaljevanje na 7. strani)

Z LASTNIM ZNANJEM DO NOVE KVALITETE

V zadnjem času, ko so se pri nas gospodarske razmere zelo zaostrele, smo začeli vse glasneje govoriti o velikokrat nesmiselnih nakupih tuje tehnologije oziroma licenc, ki nas postavljajo v odvise položaj do tistega, ki nam je licenco prodal. Postali smo odvisni tudi od surovin, rezervnih delov in podobno, ki jih prav tako moramo uvažati iz tujine, nemalokrat pa smo tudi omejeni pri prodaji na zunanji trgu.

Skratka, prišli smo, čeprav zelo pozno, do spoznanja, da smo ravnali napak, da nas odvisnosti od tujih partnerjev včasih krepko tepejo. Najhuje pa je, da smo ob tem zane-marjali tudi lastno znanje, ki je že velikokrat rodilo dobre rezultate.

V naši železarni smo, denimo, že večkrat dokazali, da z lastnim znanjem lahko dosežemo enake ali podobne učinke pri izdelavi najkvalitetnejših jekel kot v tujini. Ravno zaradi tega, zaradi izkušnje, vztrajnosti in velikega znanja naših strokovnjakov, je naša pot usmerjena k izdelavi visokokvalitetnih jekel, za kar smo se v Železarni že zdavnaj odločili.

(Nadaljevanje na 2. strani)

IZKUŠNJE BORCEV IN ZALET MLADINE BODO PREMAGALI NAŠE TEŽAVE

Deseto srečanje železarjev borcev NOV in mladine SOZD Slovenske železarnje je bilo v soboto, 21. avgusta, pri Ivarčkem jezeru pod Uršljo goro, v organizaciji železarnje Ravne. Na srečanje je prišlo nad tisoč udeležencev iz delovnih organizacij SOZD SŽ in gostov iz vse Slovenije. Med njimi so bili tudi narodni heroji Franc Leskošek Luka, številni predstavniki družbenopolitičnih organizacij, predstavniki žamejskih Slovencev in koroških partizanov ter okoliških prebivalcev.

Vremežal ni bilo naklonjeno udeležencem, saj je ves čas osrednje prireditve, ki se je začela ob 11. uri, močno deževalo. Vse navzoče je pozdravil in proslavo začel Franc Levar, predsednik aktivna ZB NOV železarnje Ravne. Osrednji govor je imel član poslovnega odbora železarnje Ravne Ivan Žagar. Med drugim je poudaril velik pomen srečanja. Borci NOV so se uprli nadmočnemu okupatorju za ceno lastnih

življenj, je dejal, prav tako pa so bili v prvih bojnih vrstah pri obnovi in izgradnji domovine. S tako predanostjo in zagnanostjo bi se morali delovni ljudje, predvsem pa mladi, vključiti v sedanja stabilizacijska prizadevanja. Kajti le z maksimalno angažiranostjo, z usklajenimi razvojnimi programi, iskanjem notranjih rezerv in varčevanjem, se bodo naše temeljne organizacije okrepile

(Nadaljevanje na 3. strani)

NE DRŽIMO SE DOGOVORJENEGA

V 23 dneh avgusta smo po podatkih, ki jih dnevno zbira statistična služba na sektorju za ekonomiko, pri skupni proizvodnji dosegli 81.996,1 tone, kar je 63,9 % mesečnega družbenega načrta, oziroma 67,6 % operativnega programa. Glede na linearno razdelitev tako zaostajamo deset odstotkov za družbenim načrtom, oziroma dobrih sedem za operativnim programom.

Za prodajo smo v tem času izdelali 20.292,4 tone ali 57,7 % družbenega plana za avgust, oziroma 62,1 % nekoliko zmanjšane operativnega programa. V prvem primeru zaostajamo za linearnim planom za več kot 16 %, v drugem pa za dobrih 12 %.

Delavci v TOZD Plavž so v 23 dneh avgusta izdelali 11.323,1 tone grodlja in s tem linearne obveznosti presegajo pri družbenem načrtu za dobrih devet odstotkov, pri precej povečanemu operativnemu programu pa za dober odstotek.

V TOZD Jeklarna so delavci v tem času izdelali 27.123 ton surovega jekla. Za linearnim družbenim načrtom, ki je enak operativnemu programu, zaostajajo za dobrih šest odstotkov. V SM jeklarni svoje obveznosti izpolnjujejo v planiranem obsegu, bolj pa zaostaja elektro-jeklarna, ki je poleg nekaterih subjektivnih težav imela tudi nekaj zastojev zaradi redukcije električne energije.

IZHOD IZ TEŽAV JE V NAS SAMIH, SAJ SMO ZRELA ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Analize polletnih rezultatov kažejo, da če bomo odgovorno in dosledno uresničevali dogovorjene naloge in ukrepe, bomo leto zaključili brez izgub in s formiranimi skladi. V osnovi so pogoji za doseganje tega cilja dani s tem, da bo potrebno tudi v bodoče vlagati vse napore za redno oskrbovanje proizvodnih temeljnih organizacij z vsem, kar jim je za normalno obratovanje potrebno, vključno s skrbno pripravljenostjo naprav za redno obratovanje in zadostnim številom ustreznega kadra. V okvir tega seveda sodi tudi pridobivanje potrebnih deviznih sredstev za naše potrebe, tako z lastnim izvozom, kakor tudi z združevanjem pri naših kupcih. Seveda se ob tem stroški proizvodnje in poslovanja ne smejo povečati več, kot je ob danih pogojih normalno, pri čemer pa bomo morali poiskati tudi vse neizkoriščene notranje rezerve.

Veliko naporov bomo morali vlagati tudi v to, da dosežemo višjo povprečno vrednost naših izdelkov, predvsem z lastno proizvodnjo kvalitetnih jekel. Dosledno bomo morali izvrševati naše obveze do kupcev, s katerimi imamo dogovorjene skupne akcije na področju deviznega poslovanja in podpisane samoupravne sporazume o dolgoročnem sodelovanju oziroma razvoju.

V sklop našega lastnega oskrbovanja seveda sodijo tudi naše izvozne obveze, ki jih moramo izpolnjevati v enakem trendu kot doslej, vendar pa z večjim poudarkom na izvozu kvalitetnih izdelkov, kar pa velja tudi za domači trg. Naša izvozna politika mora biti še naprej usmerjena v prioritete in plama večvrednih izdelkov.

Z uresničevanjem vsega tega so, je nadaljeval predsednik Boris Bregant, najtesneje povezani vsi ukrepi, ki so bili sprejeti za izboljšanje delovne in tehnološke discipline, ki sta pogoj za doseganje kvalitetnih rezultatov, predvsem pa bo potrebna večja odgovornost in doslednost v pogledu spoštovanja tehnoloških predpisov, normativov porabe, doseganja planiranih izpolnenj, kar je tudi v najtesnejši povezavi z varčevalnimi ukrepi.

Glede pridobivanja deviznih sredstev bomo morali biti tudi stalno aktivno prisotni v okviru samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino, da najdemo najbolj ustrezne oblike pridobivanja oziroma združevanja deviznih sredstev. Realizirati bomo morali tudi že začete in pričete nove akcije, oziroma oblike združevanja deviznih sredstev, ki bodo dajale večjo družbeno korist, kot bistveno povečevanje izvoza lastnih proizvodov masovnih kvalitet. Te akcije, ki zajemajo tudi dogovarjanje med republikami in pokrajinami, nedvomno pomenijo širše družbene interese kot samo menjavo jekla. Iskati, oziroma nadaljevati bomo morali tudi s prizadevanji pri iskanju možnosti našega oskrbovanja s surovinami, reprogramiranjem prek deviznih kreditov v sodelovanju z našimi kupci oziroma porabniki jekla.

Predsednik Bregant je poudaril, da bi se morali vsi zavedati, da v tem trenutku devizna bilanca ni v celoti pokrita in da devizne obremenitve republike in iz tega izhajajoče razpolagalne pravice niso ugodne niti za Železarno niti za tiste, ki bi z nami združevali devizna sredstva. Iz vseh teh vzrokov je zato nujno najtesnejše sodelovanje v okviru SOZD Slovenske železarn pri iskanju skupnih rešitev in nastopov.

Ob vsem tem, je nadaljeval predsednik, moramo z enako intenzivnostjo delati tudi na nadaljnjem razvoju in krepitvi socialističnih družbenoekonomskih odnosov, predvsem dohodkovnih odnosov med delavci oziroma temeljnimi organizacijami združenega dela pri pridobivanju, razporejanju, združevanju in skupni uporabi dohodka. Neodložljiva naloga nas čaka predvsem pri delitvi prihodka in dohodka glede novih pogojev gospodarjenja, kar narekuje nekatere dopolnitve sedanjega sistema. Isto velja za pridobivanje in razporejanje sredstev za osebne dohodke, oziroma delitev osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela. Pospešiti bomo morali sprejem ustreznega samoupravnega sporazuma, da bi lahko nadaljevali s konkretno realizacijo spodbudnejše delitve sredstev za osebne dohodke oziroma osebnih dohodkov sploh, ki, kakor je znano, ni bil še sprejet le-v eni temeljni organizaciji.

Tudi na tem področju bomo morali zaostri disciplino in odgovornost pri uresničevanju že sprejetih nalog. Poslovodni odbor je tudi na tem področju pripravljen ob podpori samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij ostreje ukrepati proti neizviševalcem nalog, ki jih je poslovodni odbor opredelil lanskega februarja. Tudi

pri tem gre za hujše kršitve delovne obveznosti.

Ce se vrnem k osebnim dohodkom, je dejal Boris Bregant, analize kažejo, da na področju delitve osebnih dohodkov, seveda ob normalnem delu in izpolnjevanju obvez, v nobenem primeru ne bi bili kršitelji družbenega dogovora. Veliko pa moramo narediti na področju delitve osebnih dohodkov, dograjevanju premijskih sistemov, nagrajevanju strokovnih delavcev in ne nazadnje tudi ukrepati proti kršiteljem samoupravnih dogovorov, ki si s prenapenjanjem posameznih postavk poskušajo odrezati večji kos v skupnih sredstvih za osebne dohodke.

Z vsemi temi vprašanji bi se morali bolj intenzivno ukvarjati tudi vodje TOZD, kakor tudi z delovanjem delegatskega sistema in drugimi vprašanji, ki zadevajo družbenoekonomske odnose. Pri tem pa moram reči, da v nekaterih TOZD premalo celovito obravnavajo ta vprašanja, kar lahko zavede v ozkost, grupaštvo in občutek neodvisnosti posameznih TOZD. Zato moramo krepiti zavest, da nobena TOZD sama za sebe ne more realizirati vseh nalog in dosegati zastavljenih ciljev, da so vse TOZD povezane v tehnološki verigi in zato tudi ne morejo neodvisno od drugih oblikovati in deliti sredstev za osebne dohodke. Seveda pa, kakor sem že rekel, moramo te odnose stalno dograjevati in izpopolnjevati.

Moja ocena in mnenje, je nadaljeval predsednik, je, da imajo sedanji ukrepi glede krepitve delovne in tehnološke discipline ter doseganja planskih nalog v vseh vodstvih temeljnih organizacij in njihovih samoupravnih organih močno podporo. Podpora tudi v tem, da nam je potrebna enotna akcija in čvrsta povezanost vseh TOZD in delovnih skupnosti ter celovito, ne parcialno uresničevanje vsega dogovorjenega, kar nas bi vodilo k hitrejšemu reševanju posamičnih in skupnih problemov in doseganju boljših poslovnih rezultatov.

Trdno sem prepričan, da v Železarni je pripravljenost za uresničevanje vsega dogovorjenega in da imamo dobre delavce pa tudi dosti dobrih strokovnih delavcev. Tu in tam še šepamo v organizaciji dela, kar nemalokrat povzroča tudi nedisciplino in nered, imamo pa tudi take delavce, ki jim včasih ni jasno, kaj morajo delati. Se so tu in tam primeri, da iščemo vzroke za slabosti izven sebe in pozabljamo na tiste, ki jih sami povzročamo. Kaj radi se še.

marsikje izgovarjamo na vzdrževanje, pa na nabavo, odpremo in podobno, čeprav večkrat tudi upravičeno, pa vendar bi mnogo tega z neposrednim sodelovanjem, lahko takoj rešili, ne pa da s tem zamegljemo lastne slabosti.

Smo sposobni ogromno narediti, včasih pa se nam zatakne pri malenkostih in odgovorimo. Več bi morali, kot pravimo, dati na to, kar znamo in znamo veliko, kar se kaže tudi v nekaterih izjemnih dosežkih, ki pa jih ne znamo dovolj popularizirati. Pri tem mislim na doma izdelan stroj za navijanje VAC žice, pa skupni dosežek raziskovalnega oddelka in TOZD Hladna valjarna Bela pri izdelavi zelo tanke dimenzije pločevine za izdelavo injekcijskih igel, kar je proizvajalec doselej uvažal, izdelava vrste rezervnih delov, ki smo jih prej uvažali, pa dokaj živahna inovacijska dejavnost in podobno. Seveda si bomo morali še precej prizadevati, da še povečamo ustvarjalnost med našimi delavci. Tovrstne dosežke moramo vgraditi v dohodkovne odnose, da bodo izraženi in finančnem poslovanju in da bodo delavci spoznali njihovo korist, s tem pa bo prišlo tudi do objektivnejšega vrednotenja ustvarjalnosti. S tem sem hotel le poudariti, da smo v Železarni sposobni in pripravljeni narediti več, kot samo to, kar imamo v opisu delovnih nalog in opravil.

Predsednik Bregant je menil, da bi morali vse ustvarjalne ideje in pobude upoštevati pri opredeljevanju dolgoročnega razvoja Železarn. Nobene ideje ali pobude ne bi smeli zavreči, ne da bi jo dobrodu proučili.

Naj ob sklepu razgovora z novim predsednikom poslovnega odbora Železarn Borisom Bregantom uporabimo besede, ki jih je izrekel na seji delavskega sveta, ko se je delegatoma zahvalil za izraženo zaupanje: »V tem času prevzemati odgovornost predsednika poslovnega odbora Železarn ni lahka naloga in če ne vidim izhoda iz sedanjih težav, se prav gotovo ne odločam za to. Jaz pa vidim izhod in to v nas samih in zato sem se za ta korak tudi odločil. Smo zrela organizacija združenega dela, ki ni grajena na nekih špekulativnih osnovah, ampak na trdem delu in na tem je tudi naša usmeritev nadaljnjega razvoja.«

Predsedniku Borisu Bregantu želimo, da bi v svojih prizadevanjih in zamislih dobil vso podporo vseh delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih naše železarn.

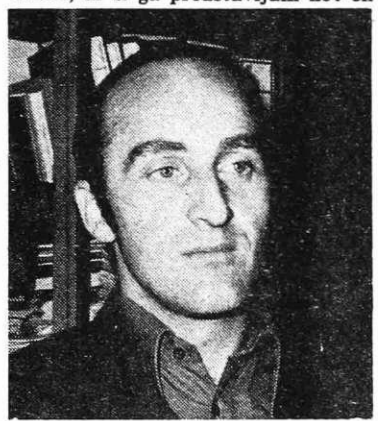
INOVATORJI O NOVATORSTVU

Danes objavljamo razgovor z ANTONOM KELVIŠARJEM, predsednikom inovacijske komisije pri odboru za gospodarstvo v TOZD Žičarna. Povod za ta razgovor je delo komisije, ki je zelo aktivna in je svoje delo organizirala tako, da resnično spodbuja inovatorsko dejavnost v temeljni organizaciji. Anton je vodilni tehnolog v TOZD Žičarna. Je diplomirani inženir metalurgije, na tem delovnem mestu pa dela že dvajset let. Tudi sam je inovator. Sodeloval je v skupini, ki je izvedla dve največji inovaciji v TOZD Žičarna. To je uvedba nove tehnologije priprave žice za vlečenje leta 1976 in uvedba zaščitne atmosfere v globinskih pečeh za žarjenje žice leta 1981. Slednja prinaša približno pol stote milijarde prihranka letno. Za obe inovaciji je skupina dobila priznanje inovator leta.

»Vse velike inovacije so sad skupinskega dela. Tako delo ima več prednosti, zagotavlja pa tudi večji uspeh. Posameznik lahko izvede le manjšo izboljšavo,« je povedal.

O delovanju inovacijske komisije v njihovi temeljni organizaciji smo bili preko Železarnja že podrobno obveščeni. Sestavljena je iz sedmih članov. To so tehnolog, asistent za delovne naprave in vodja proizvodnje, ki so stalni člani komisije po svoji službeni dolžnosti. V komisiji sta tudi po dva člana izvršnega odbora sindikata in odbora za gospodarstvo.

»Za delavce v naši temeljni organizaciji je značilna samostojnost pri delu. Imamo okrog šestdeset žičarskih strojev in na vsakem dela drug delavec. To je precej drugače kot na valjarskem ogrođu blumingskele, ki si ga predstavljam kot en

sam stroj, ki mu streže določeno število delavcev. Če pride do napake, se stroj ustavi in prične se s popravilom. Pri nas je delo drugače organizirano. Brez dobre organizacije ne bi vedeli niti, do kakšnih težav prihaja na posameznem stroju. Pri takem številu strojev se pojavlja precej različnih tehničnih, tehnoloških ali pa organizacijskih problemov, ki jih brez pomoči vseh delavcev v obratu ne bi mogli zadovoljivo reševati. V vsaki glavi se lahko porodi ideja za rešitev katerega problema in vsak žičar je za nas potencialni inovator. Zavedali smo se, da je lahko vsaka zamisel koristna, zato smo začeli razvijati organizacijo evidentiranja idej, še preden se je začelo govoriti o množični inventivni dejavnosti.

To je bil dolgotrajen in težek proces. Od takrat, ko smo rekli, dobro bi bilo, da pridemo vsi z idejami na dan, do tega, da se je v resnici začelo, je minilo precej časa. Pripravi je bilo treba ljudi, da so svoje ideje za reševanje posameznih problemov tudi posredovali komisiji. Najtežje je doseči, da ljudje brez sramu povedo svoje zamisli. Bilo je precej odporov, nekateri so se bali zasmehovanja in nevošljivosti, zato smo morali pridobiti njihovo zaupanje. Tega nismo dosegli le z lepimi besedami, ampak predvsem z nenehnim vzpodbujanjem in vztrajnim delovanjem. Veliko truda smo vložili v razvoj inovacijske dejavnosti, preden so se začeli kazati rezultati.

Vsega tega nismo delali iz čistega veselja, saj je za vse, ki smo delali na tem področju, to predstavljalo še dodatno obremenitev. Vodila nas je misel, da je treba organizirano zbirati vse ideje, ki jih delavci imajo, jih opredeliti kot izvedljive ali neizvedljive in glede na njihovo aktualnost, obenem pa spodbujati ljudi k nadaljnjem razmišljanju.

Montaža novega traku na aglomeraciji (Foto I. Kučina)

Z LASTNIM ZNANJEM DO NOVE KVALITETE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Delavci raziskovalnega oddelka so skupaj s tehnološki predvsem iz TOZD Hladna valjarna Bela dve leti iskali odgovor, kako izdelati kvalitetno nerjavno pločevino za izdelovanje injekcijskih igel za tovarno igel v Kobaridu. Ta tovarna je bila namreč izključno vezana na uvoz tega materiala.

Kot velikokrat doslej so jeseniški strokovnjaki zadeli v črno, pa čeprav so med delom naleteli na številne pasti in ovire v obliki struktur, toplotne obdelave, hladnega vlečenja in varjenja, da so dosegli normative, ki dovoljujejo izdelavo injekcijskih igel.

Z enotnim pristopom strokovnjakov v celotni verigi – od izdelave jekla do njegove finalizacije – kar še posebej poudarjajo v raziskovalnem oddelku, so uspeli rešiti zahtevno nalogo, saj je bil rezultat teh prizadevanj izdelava nerjavne pločevine debeline 0,25 milimetra, ki vsebuje 18 odstotkov kroma in osem odstotkov niklja in ki ustreza za izdelavo injekcijskih igel.

Železarski globus

LR KITAJSKA

Japonska železarska družba Nippon Steel Co. je pristala na ponudbo iz LR Kitajske, da bo nudila tehnično pomoč kitajski železarni Wuhan, in sicer v jeklarni s kisikovimi konvertorji in pri izdelovanju elektro pločevine. Poleg tega je ponudila tudi svoje sodelovanje pri gradnji vroče valjarne in nove naprave za izdelavo elektro pločevine. Železarna Wuhan, ki je bila zgrajena v petdesetih letih, je integralna železarna – z letno zmogljivostjo tri milij. ton surovega jekla.

13. SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

BORIS BREGANT NOVI PREDSEDNIK POSLOVODNEGA ODBORA ŽELEZARNE

Predsednik delavskega sveta Železarne Anton MIKLČ je v sredo, 18. avgusta, sklical 13. sejo, na kateri so poleg osrednje točke dnevnega reda – OBRAVNAVANJE POLLETNEGA POSLOVNEGA POROČILA ŽELEZARNE JESENICE – vzeli na znanje poročilo o izvrševanju sklepov 11. in 12. seje delavskega sveta, poročilo volilne komisije, potrdili predloge imenovanj ter bili seznanjeni z ugotovitvami.

Pregled izvrševanja sklepov 11. in 12. seje delavskega sveta so navzočim posredovali predsednik poslovnega odbora Boris Bregant ter člana Božidar Bartelj in Tone Varl. Delegati delavskega sveta so ugotovili, da se sklepi 11. in 12. seje delavskega sveta v pretežni meri nanašajo na izboljšanje poslovnih rezultatov. Nekateri sklepi so realizirani, nekateri, ki so daljšega značaja, pa so v izvajanju. Delegati so sklenili, da je potrebno zadolžene nosilce nalog imensko določiti. O uporabi sredstev sklada skupne porabe za gradnjo doma na Mežakli naj se redno obvešča delavce temeljnih organizacij in delovnih skupnosti preko glasila Železar. Pri pregledu sklepov so ugotovili, da razpis za člana poslovnega odbora za razvojno in kvalitativno področje še ni bil objavljen, ker v naših samoupravnih aktih te naloge niso opredeljene in bo potrebno spremeniti oziroma dopolniti samoupravne akte. Delegati so bili seznanjeni z informacijo o izgradnji Jeklarne 2. Na znanje so vzeli tudi odgovor na delegatsko vprašanje delegata iz delovne skupnosti E-TKR-NG glede obnove doma na Mežakli ter v zvezi s tem sklenili:

- Za bolj pospešen in regularen način obnove doma je potrebno imenovati strokovno grupo, ki naj pripravi dokončen investicijski elaborat z vrednotenjem postopne obnove doma, ki naj se izvaja v odvisnosti od naših finančnih možnosti.
- Pooblasti naj se odbor za kadre in družbeni standard, da skupno z izvršnim odborom sindikata obravnava in sprejme investicijski program obnove doma ter glede na finančne možnosti odobrava posamezne faze obnove.

- O programu obnove in poteku obnovitvenih del naj se sprotne seznanja delovni kolektiv preko lista Železar.

- Delavski svet je za obnovo doma na Mežakli imenoval naslednjo strokovno grupo: Stanko Eniko, Ludvik Bergles, Štefan Šterbič, Stanka Vulelija, Božo Pančur.

Vodja splošnega sektorja Janez Poljšak je navzočim podal poročilo o sodnem sporu v zvezi z imenovanjem vodje centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje ter ugotovil, da je zadeva v zvezi s tem zaključena.

Največ časa so na seji delavskega sveta posvetili obravnavanju POLLETNEGA POSLOVNEGA POROČILA ŽELEZARNE JESENICE. Obširno poročilo je podal vodja finančno-računovskega sektorja Boris PESJAK. Delegati so poleg sklepov, ki jih je v zvezi s tem že predhodno potrdil odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne, sklenili, da se morajo izvajati vsi sklepi 11. in 12. seje delavskega sveta, ki so vezani na izboljšanje poslovanja in poslovno politiko. Uvesti je potrebno redno kontrolo izvajanja teh sklepov in ukrepati proti vsem, ki sklepov ne bodo realizirali.

ziral. Delegati so bili seznanjeni z oceno poslovanja do konca leta. Ugotovili so, da se je izboljšala oskrbljenost s surovinami, drugim vložnim materialom in polizdelki. Zato se bomo morali potruditi sedaj mi sami, da bomo planirane rezultate izpolnili.

Na znanje so vzeli poročilo volilne komisije Železarne o poteku volitev v samoupravne organe SOZD Slovenske železarne, ki so bile dne 29. junija 1982.

Iz poročila je razvidno, da so bili vsi predlagani kandidati v samoupravne organe SOZD Slovenske železarne (delavski svet, zbor interne banke in odbor samoupravne delavske kontrole) izvoljeni na volitvah dne 29. junija 1982 s potrebno večino glasov delavcev v vsaki temeljni organizaciji in delovni skupnosti Železarne.

Na podlagi 91. čl. statuta Železarne in v skladu s 124. in 125. čl. samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo Železarna Jesenice in na predlog razpisne komisije je delavski svet sklenil, da se:

- Boris BREGANT, dipl. ing. imenuje za predsednika poslovnega odbora za mandatno obdobje 4 let.

- Jelka VIDALI, dipl. oec. imenuje za članico poslovnega odbora za ekonomsko področje za mandatno obdobje 4 let in
- Božidar BARTEJ, dipl. ing. imenuje za člana poslovnega odbora za področje proizvodnje za mandatno obdobje 4 let.

Na predlog razpisne komisije za razpis del in nalog vodje komercialnega sektorja so delegati imenovali Ernesta PUŠNIKA za opravljanje del in nalog vodje komercialnega sektorja za mandatno obdobje 4 let.

Delegati so bili seznanjeni z naslednjimi ugotovitvami:

- o sprejemu samoupravnih sporazumov o združevanju sredstev za izgradnjo Triglavskega doma na Kredarici, posebni raziskovalni

skupnosti (PORS) za energetiko, mineralne surovine in metalurgijo in organizirani prehrani med delom. Delegati so v zvezi s tem priporočili tistim temeljnim organizacijam in delovnim skupnostim, ki niso sprejele samoupravnih sporazumov, da jih obravnavajo ponovno, da zahtevajo dodatna pojasnila in da zaključijo z obravnavo do 30. avgusta 1982.

- o smernicah za rebalans srednjeročnih planskih aktov, korekciji cen metalurških izdelkov, metodologiji planiranja v SOZD Slovenske železarne in pravilnika o ugotavljanju z delom pridobljene delovne zmožnosti. Temeljnim organizacijam in delovnim skupnostim, ki niso obravnavale smernic, oziroma niso navedle podatkov, so priporočili, da to opravijo do 30. avgusta. Korekcijo cen so obravnavale temeljne organizacije Valjarna blumingštek, Valjarna žice, Valjarna debele pločevine, Hladna valjarna Bela, Hladna valjarna Jesenice, Žičarna, Profilaria in Jeklovlek. Za zbere delavcev so vse temeljne organizacije navedle skupne podatke. Delegati so ugotovili, da so korekcijo cen metalurških proizvodov obravnavale vse temeljne organizacije proizvajalke in jo sprejele z večino glasov, to je 62,5 %.

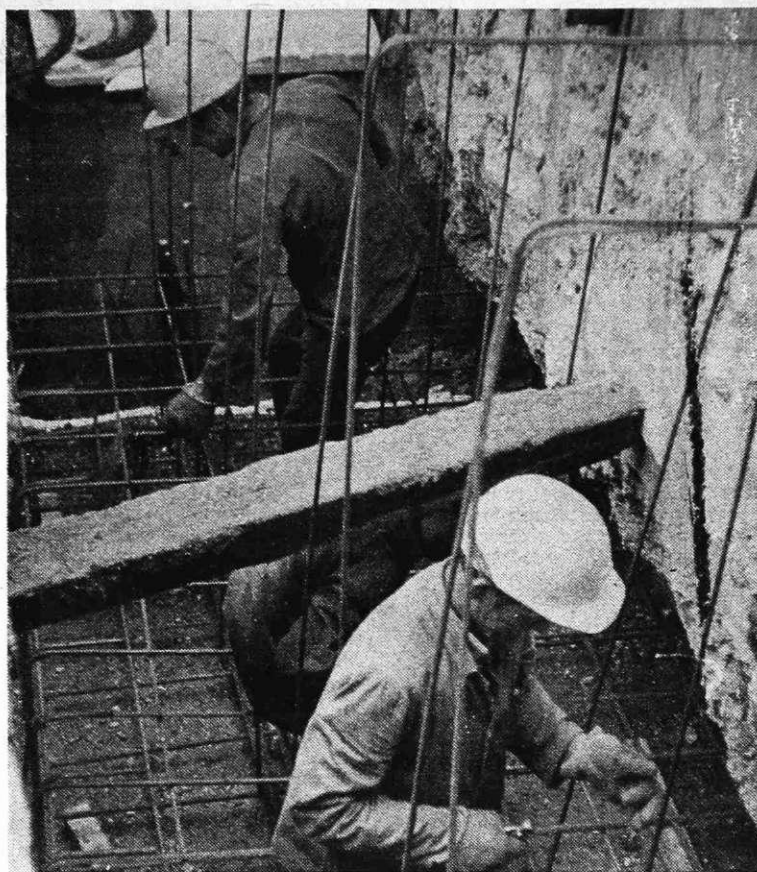
- o sprejemu polletnega poslovnega poročila. Delegati so ugotovili, da so polletno poslovno poročilo obravnavali vsi zbori temeljnih organizacij po samoupravnih delovnih skupinah. Predloženo poročilo je od 265 samoupravnih delovnih skupin obravnavalo 245 ali 92,5 %.

Potrdili so predlog sklepa odbora za gosp. o najetju kredita za sovlaganja v RMK Ženica pri Ljubljanski banki.

Na seji so sklenili, da bo Železarna organizirala VII. proizvodno-delovno tekmovanje kovinarjev Slovenije. Tehnični del tekmovanja bo izvedla skupaj z Železarsko izobraževalnim centrom Jesenice. Organizacijo in finančni del izvedbe tekmovanja prevzame občinska sindikalna zveza.

Delavski svet Železarne je vzel na znanje zahvalo za pokroviteljstvo in finančno pomoč pri izvedbi praznovanja 100-letnice industrijskega gasilskega društva in 45-letnice poklicne gasilske in reševalne čete Železarne.

D. M.

Sodelavca zidarja (Foto I. Kučina)

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 30. AVGUSTA DO 5. SEPTEMBRA

30. avgusta, JERNEJ HOČEVAR, vodja prodaje, Jesenice, Kejžarjeva 38, štev. tel. 82-118;
31. avgusta, JOŽE KOŠIR, vodja TOZD Transport, Mojstrana, Triglav-ska 17, štev. tel. 89-022;
1. septembra, OSKAR KURNER, vodja RO, Jesenice, Tavčarjeva 9, štev. tel. 81-214;
2. septembra, LEON MESARIČ, vodja TOZD Želbljarna, Jesenice, Tito-va 3, štev. tel. 81-216;
3. septembra, FRANC GASSER, vodja TOZD Profilaria, Žirovnica, Moste 22 b;
4. septembra, JANEZ TUŠAR, vodja kadrov. sektorja, Bleska Dobrava 16 b, štev. tel. 83-082;
5. septembra, JOŽE OSVALD, vodja TOZD Livarna, Rateče 21 (pri Buti-nar), štev. tel. 88-771.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 7. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 7. ure do 7. ure naslednjega dne. V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva članu poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 30. 8.	MIRKO ZUPAN	JANEZ FALETIČ
TOREK – 31. 8.	DUŠAN POLAJNAR	MATIJA URH
SREDA – 1. 9.	JANEZ VEHAR	FLORIJA MLAKAR
ČETRTEK – 2. 9.	JOŽE HRIBAR	JOŽE CEJ
PETEK – 3. 9.	ZDENKO CUND	FRANC BERNIK
SOBOTA – 4. 9.	MARJAN PINTAR	FRANC NOVAK
NEDELJA – 5. 9.	VITO PRETNAR	ANTON BURJA, ml.

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3549
vezni telefon je: 2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

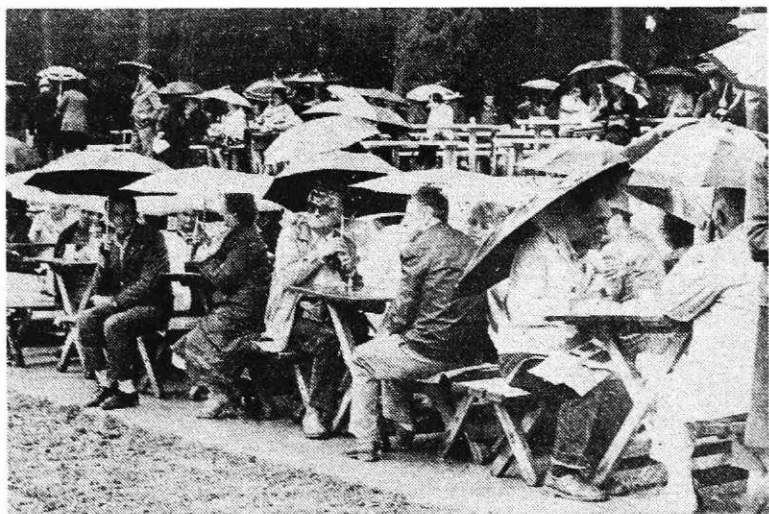
SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 30. avgusta do 4. septembra bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: II. obratna ambulanta – dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta – dr. Željmir Cesarec.
POPOLDNE: I. obratna ambulanta – dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta – dr. Marija Može-Kovačič.
DISPANZER ZA BORCE: – dr. Marija Može-Kovačič.
V soboto, 4. septembra, samo dopoldne: I. obratna ambulanta – dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta – dr. Marija Može-Kovačič.

ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražisar in II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej.
ZA BORCE: II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej od 11. do 12. ure.
POPOLDNE: III. zobna ambulanta – dr. Bela Gazafi.
V soboto, 4. septembra, bo delala samo dopoldne III. zobna ambulanta – dr. Bela Gazafi.

JUBILANTI 50-LETNIKI

V mesecu septembru bodo praznovali petdeset let svojega življenja naslednji sodelavci: Ivan LAHAJNAR, Jeklovlek – 1. septembra; Milan HLADNIK, Jeklarina – 2. septembra; Rozi DAKSKOFER, Družbena prehrana – 4. septembra; Jože STO-PAR, Valjarna blumingštek – 4. septembra; Franc PIRMAN, Valjarna blumingštek – 6. septembra; Milan REPE, kadrov-ski sektor – 7. septembra; Nikolaj FERJAN, Valjarna žice – 10. septembra; Marija MALENEŠEK, OTK – 12. septembra; Filip PURIČ, Valjarna blumingštek – 13. septembra; Stanko SMOLEJ, Valjarna debele pločevine – 19. septembra; Janez PETERNEL, Livarna – 21. septembra; Ivica ŠKRLJ, FRS – 21. septembra; Franc AMBROŽIČ, Valjarna blumingštek – 22. septembra; Hasan BEŠIČ, Žičarna – 25. septembra in Anton KLEMENČIČ, varnostna služba – 26. septembra.
Vsem sodelavcem iskreno čestitamo!

Del udeležencev na X. srečanju železarjev, borcev NOV in mladine SOZD SŽ v Ravnah (Foto B. Blenkuš)

IZKUŠNJE BORCEV IN ZALET MLADINE BODO PREMAGALI NAŠE TEŽAVE

(Nadaljevanje s 1. strani)

in dosegle nove uspehe. Poudaril je pomen bratstva in enotnosti ter negovanja tradicij NOB in dodal, da bodo izkušnje borcev ter polet mladih lahko učinkovito prispevali k premagovanju današnjih težav.

Navzoče je pozdravil tudi Ivo Javor-Igor, predsednik skupnosti borcev VII. SNUB France Prešeren, v kateri se je borilo tudi precej železarjev. Zahvalil se je SOZD Slovenske železarne za pokroviteljstvo nad izdajanjem medalj borcem Prešer-nove brigade. Navzoče je povabil v Davčo, kjer bo velika proslava in spominska slovesnost ob 40-letnici ustanovitve brigade.

V imenu mladine je navzoče pozdravil Maks Kragolnik, predsednik koordinacijskega sveta ZSMS SOZD SŽ, ki je med drugim dejal, da bodo mladi gojili tradicije NOB in upo-

števali izkušnje borcev NOV z mladostnim zaletom uresničevali naloge v okviru naših stabilizacijskih prizadevanj.

V kulturnem programu je več pesmi zapel moški pevski zbor tam-kajšnjega DPD Svoboda, gledališka skupina pa je na lesenem pomolu na Ivarčkem jezeru zaigrala odlomek iz Vorančevih del. Ves čas prireditve je igral tudi pihalni orkester železarne Ravne.

Udeleženci so žal kmalu odšli s prelepega prireditvenega prostora, ki ga je povsem razmočil dež, ki je padel ves čas prireditve. Mnogi niso bili ustrezno obuti in oblečeni za dež in hlad. Kljub temu je prireditev dosegla namen, številni borci iz raznih krajev so se zopet videli in se pogovorili o življenju, delu, težavah in uspehih. Ko so odhajali, so se prirčno poslavljali in si želeli naslednje prihodnje leto.

B. B.

Železarski globus

ZDA

Ameriški premogovniki, ki so že nekaj let nazaj izvažali samo premog za koksiranje, dobivajo glede na spremenjeno energetsko situacijo vedno več naročil za premog za obratovanje termoelektrarn. L. 1978 so izvozili 37 milij. ton premoga, ki je bil ves namenjen za koksiranje, l. 1979 59 milij. ton, od tega 2,5 milij. za termoelektrarne, leta 1980 81 milij. ton, od tega 14,4 milij. ton za termoelektrarne in leta 1981 100 milij. ton, od tega 30 milij. ton za termoelektrarne. Do leta 1985 predvidevajo povečanje na 108 milij. ton (41 milij. ton za termoelektrarne) in do leta 1990 na 126 milij. ton (62 milij. ton). Vendar pri tem predvidenem povečanju izvoza ne bo problem izkop v premogovnikih tem-več prevoz, ker so zmogljivosti pristanišč premajhne. Zato z veliko naglico pripravljajo rekonstrukcijo nekaterih pristanišč, da bodo v prihodnjih letih sposobna sprejeti predvidene večje količine premoga.

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

22. IN 23. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNA

V začetku meseca avgusta so se člani odbora za gospodarstvo zbrali na 22. seji, za katero je predsednik odbora Janez PIKON predlagal naslednji dnevni red:

Pregled izvrševanja sklepov prejšnje seje, predlog sovlaganja v »KOVIN« Jesenice, predlog programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec avgust, oceno izvrševanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec julij, analizo finančnega rezultata za mesec junij in kumulativno za šest mesecev, oceno poslovanja do konca leta, obravnavanje rezultatov predlogov sprememb srednjeročnih planskih aktov za obdobje 1981–1985, pristop k samoupravnemu sporazumu namenske proizvodnje ter odpisa nabavne in prodajne sektorja.

Po pregledu sklepov so navzoči potrdili predlog finančno-računovodskega sektorja glede sovlaganja v »KOVIN« Jesenice, tako da temeljna organizacija TOZD Želazna vloži 5 milijonov dinarjev kot delež pri združevanju z delovno organizacijo »KOVIN« Jesenice. Koristijo naj se sredstva amortizacije TOZD, namenjena za združevanje.

Vodja oddelka za operativno planiranje proizvodnje je navzoče seznanil z oceno izvrševanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec julij ter podal predlog programa za mesec avgust.

Pri obravnavanju analize finančnega rezultata za mesec junij in kumulativno za šest mesecev letošnjega leta so člani odbora ugotovili, da je v prvem polletju devet temeljnih organizacij poslovalo z izgubo predvsem iz naslednjih vzrokov: nedoseganje planirane realizacije, nižje doseganje prodajne cene zaradi izpada proizvodnje kvalitetnega asortimenta, visoke izvozne obveznosti, pomanjkanje kvalitetnih surovin in vložnega materiala ter dodatnih stroškov (zavarovanje, tečajne razlike pri odplačevanju anuitet inozemskih kreditov).

Člani odbora so podrobno obravnavali oceno poslovanja do konca letošnjega leta ter ugotovili, da bo realizacija iz ocene izhajajoče višine celotnega prihodka, dohodka in čistega dohodka in s tem predvideno povečanje osebnega dohodka mogoče doseči z doslednim izpolnjevanjem količinskega in kvalitetskega plana proizvodnje, s posebnim podarkom na izpolnjevanje izvoznih obveznosti, ki so eden od osnovnih pogojev za zagotovitev predvidenih surovin in polizdelkov, energije in rezervnih delov za predviden obseg proizvodnje. Se nadalje naj bo ena od osnovnih skrbi TOZD in delovnih skupnosti zniževanje vseh vrst stroškov, predvsem pa racionalna poraba surovin, reprovizija in energije. Člani odbora so bili opozorjeni na uresničevanje že sprejetih sklepov, ki jih je sprejel delavski svet Želazarne v maju 1981 glede tehnološke in delovne discipline ter na sklepe 11. in 12. seje delavskega sveta Želazarne, ki so bili sprejeti v prvi polovici letošnjega leta. Člani odbora so zahtevali, da poslovodni odbor do naslednje seje delavskega sveta Želazarne pripravi dodatno poročilo o izpolnjevanju sklepov 11. seje delavskega sveta (točka 2.2.1.–2.2.8) in 12. seje (točka 1.1. do 1.1.1.).

Seznanjeni so bili tudi z informacijo o rezultatih obravnave predlogov sprememb srednjeročnih planskih aktov za obdobje 1981–1985 ter dali pobudo temeljnim organizacijam, da je potrebno to čimprej izpeljati in uskladi priporočila.

Ob koncu seje so potrdili pristop k samoupravnemu sporazumu namenske proizvodnje ter dali soglasje za odpis razlik prodajnega in nabavne sektorja, ki nastanejo pri uvozu oziroma izvozu materiala.

Na 23. seji odbora za gospodarstvo, katero je vodil namestnik predsednika Franc KALAN, so obravnavali priporočila in predloge na poslovni poročila temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, predlog sklepa o najetju kredita pri Ljubljanski banki za sovlaganja v RMK Zenica, predlog sektorja novogradenj glede odobritve sredstev za samski dom na Koroški Beli ter predlog koriščenja sredstev proste amortizacije za nabavo osebnega avtomobila senatora.

Priporočila in predloge TOZD in delovnih skupnosti na poslovna

poročila za prvo polletje letošnjega leta je razložil član poslovodnega odbora Božidar Bartelj. Navzoči so najprej ugotovili, da so delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti poslovna poročila sprejeli. Delavski sveti temeljnih organizacij, ki so poslovali z izgubo, so sprejele sklepe o pripravi ukrepov za izboljšanje rezultatov poslovanja in predlagali nekatere ukrepe za izdelavo programov. Zaradi velikega števila temeljnih organizacij, ki so poslovali z izgubo, odbor za gospodarstvo priporoča koordinacijo pri pripravi ukrepov, ki se nanašajo na medsebojna razmerja temeljnih organizacij in delovnih skupnosti. Za izvedbo te naloge so zadolžili poslovodni odbor. Za posamezna vprašanja, ki so ob obravnavi ostala odprta in se nanašajo na poslovanje posamezne temeljne organizacije, morajo strokovne službe dati

ustrezne obrazložitve. Vprašanje zaposlenih delavcev v počitniških domovih, ki se nanaša na sredstva sklada skupne porabe, je potrebno rešiti do priprave plana za leto 1983.

Na predlog finančno-računovodskega sektorja so potrdili sklep o najetju kredita za sovlaganja v RMK Zenica pri Ljubljanski banki. Predlog so posredovali v obravnavo delavskemu svetu Želazarne.

Na predlog sektorja novogradenj so odobrili 1,7 milijona dinarjev iz združenih amortizacijskih sredstev TOZD Družbena prehrana, namenjenih za združevanje, za priključitev samskega doma na Koroški Beli na vročevod.

Potrdili so tudi koriščenje sredstev proste amortizacije za nabavo osebnega avtomobila senatora 4. Temeljnih organizacij Transport so priporočili, da v skladu s predlogom odpade dotrajan osebni avto mercedes 1973. Obravnavali so tudi predlog za nabavo novega avtomobila (17 + 1) ter potrdili finančna sredstva v višini 624.725,00 dinarjev iz združenih sredstev amortizacijskih zamenjav TOZD Transport.

Ob koncu seje so izdali štiri soglasja za pripis oziroma odpis razlik, ki so nastale pri izvozu blaga na tuje tržišče.

D. M.

TOZD Remontne delavnice

14. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Štirinajsto redno sejo delavskega sveta TOZD Remontne delavnice je predsednik Drago Arižani sklical v petek, 13. avgusta. Pri pregledu sklepov 12. in 13. seje so ugotovili, da so razen enega vsi izvedeni.

Na rodilni zapisnikov samoupravnih delovnih skupin so sprejeli tehnično in poslovno poročilo temeljne organizacije in Želazarne za prvo polletje v obliki, kot je bilo posredovano. Delavski svet je zahteval, da mora biti v bodoče iz poročila razviden konkreten vzrok slabih poslovnih in delovnih rezultatov. Nabavnemu sektorju je naročil, da se ob nabavi raznih naprav in aparatov poveže z delavci, ki bodo napravo vzdrževali.

Ugotovili so, da 326 delavcev TOZD soglasja z dodatnimi merili za nagrajevanje po delu. Dodatna merila se uvedejo preizkusno za tri mesece z usklajenimi pripombami delovnih skupin.

Za pristop k samoupravnemu sporazumu o temeljnih plana posebne raziskovalne skupnosti za energetiko, mineralne surovine in metalurgijo je v javni razpravi glasovalo 287 delavcev, kar je več kot polovica zaposlenih v TOZD Remontne delavnice.

Soglasno so sprejeli samoupravni sporazum o organiziranju prehrane med delom z naslednjimi pripombami:

- Spremeni naj se naslov sporazuma, in sicer naj se glasi: Samoupravni sporazum o zagotavljanju sredstev za organizirano prehrano med delom.

- Člen 8 naj se glasi: Sredstva za organizirano prehrano med delom iz sklada skupne porabe se zagotavljajo na osebno in na mesec v višini, ki jo določa dogovor o uresničevanju družbene usmeritve razporeditve dohodka v posameznem letu in ne morejo biti višja kot sredstva, ki se porabljajo v ta namen po členu 7.

- Delegati so soglasili s spremembami, ki jih je predlagal oddelek za družbeni standard kadrovskega sektorja.

Delavski svet je ugotovil, da je sklep 3.2. s 14. redne seje odbora za delovna razmerja z dne 15. junija neveljaven, ker so za opravljanje del in nalog mehanik klimatskih naprav

– specialist določili delavca, ki ne izpolnjuje pogojev iz popisa del in nalog. Tak način politike nagrajevanja ne vodi k večanju enotnosti po obratih, vnaša pa nered v kadrovske razporeditve, kar je v nasprotju z normativnimi akti.

Na predlog vodja TOZD je delavski svet potrdil nov naziv za dela in naloge mehanik klimatskih naprav – specialist, in sicer: elektro mehanik specialist klimatskih naprav. Tako se spremenijo tudi pogoji za zasedbo navedenih nalog. Novi pogoj je poklicna šola elektro ali mehanske stroje.

Seznanjeni so bili z ugovorom administratora obratov SRD, ERD, GRD in RTA na razporeditev k delovnim nalogam obračunovalcev delovnih nalogov – administrator. Ugotovili so, da je njihovo delo s prerazporeditvijo povečano in naročili strokovnim službam, da obseg del prednostno pregledajo in izpeljejo reorganizacijo vodstva TOZD do konca – do vrednotenja del in nalog.

V mesecu oktobru poteče mandat računovodju temeljne organizacije. Ker je v statutu TOZD opredeljeno imenovanje računovodja po razpisnem postopku, so sprejeli sklep o pričetku postopka razpisa. Na predlog izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je delavski svet v razpisno komisijo imenoval naslednje delavce: Zdravka Cunda, Joža Bernika, Boga Kučina, Ivana Razingerja in Jožico Bakovnik. Komisija mora izdelati dokončen predlog za imenovanje računovodja TOZD Remontne delavnice.

Pred kongresom sindikata Slovenije bo v jeseniški občini povečana samoupravna in kulturna dejavnost. Delavski svet soglasja, da TOZD Remontne delavnice prevzame pokroviteljstvo nad razstavo inovacijskih in likovnih del, ki bo v avli skupščine občine Jesenice s pripombo, da organizator oziroma koordinator že sedaj prične z urejanjem dokumentacije za razstavo.

ZK

TOZD Jeklarna

16. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Odbor za gospodarstvo pri DS TOZD Jeklarna je imel 5. avgusta 16. sejo, ki jo je vodil predsednik Iztok Polak.

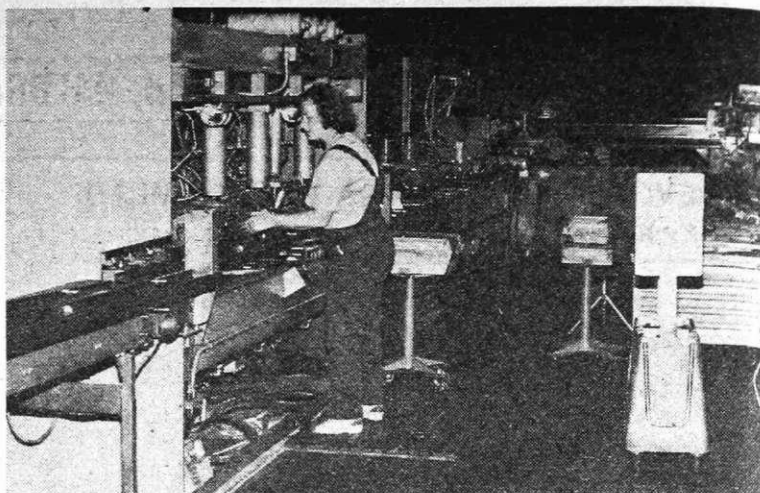
Najprej so obravnavali poslovno poročilo za prvo polletje, ki ga je razložil vodja TOZD Jeklarna Janez Biček. Družbenemu planu proizvodnje jekla, ki je za prvo polletje predvideval 243.650 ton jekla, so se močno približali, saj so izdelali 240.142 ton ali 98,56 % predvidenega jekla, čeprav so imeli težave pri preskrbi s surovinami in energijo.

SM oddelek je izpolnil plansko obvezo 100,48 %, oddelek EP 95,06 %, kontiliv pa je plan presežal za 5,55 %. Oddelek ponovno gospodarstvo je kljub težavam s kadrom in občasnim pomanjkanjem kvalitetnih ognjevzdržnih materialov dobro delal in so bili le redki primeri pomanjkanja ponev za normalno obratovanje. V oddelku priprave vložka so kljub težavam jeklarno normalno oskrbovali z vložkom. Pododdelka PTO in kamnolom Tre-

bež sta kljub težavam z vzdrževanjem mehanizacije normalno oziroma dobro delala.

Finančni kazalci za prvo polletje kljub 84.152.604 din nižjim stroškom od planiranih kažejo negativni finančni rezultat. TOZD Jeklarna je zaključila prvo polletje z izgubo 45.423.392,92 din, kar je bila količina izdelanega surovega jekla premajhna za pokritje potreb predelovalnih TOZD Želazarne. Storitvenim TOZD pa je TOZD Jeklarna pokrila 93,6 % fiksnih elementov. Da bi do konca leta izboljšali finančni rezultat, bodo morali vztrajati pri načrtovani proizvodnji, kvalitetnem asortimentu in večji izkoriščenosti proizvodnih kapacitet.

V nadaljevanju so obravnavali in delavskemu svetu predlagali v potrditev samoupravni sporazum o temeljnih plana posebne raziskovalne

Proizvodni trak v TOZD Vratni podboji (Foto S. Kokalj)

skupnosti za energetiko, mineralne surovine in metalurgijo.

Odbor je soglasal s samoupravnim sporazumom o organiziranju prehrane med delom s pripombo, da se zajamejo tudi spremembe oziroma dopolnila, ki jih je posredoval CPSI. Brez pripomb so potrdili metodologijo planiranja v SOZD SŽ in v želazarni Jesenice.

Pregled doseganja dnevnih premij za mesec junij in analizo doseganja premij in norm v drugem tromesečju je odbor vzel na znanje s pripombo, da so odraz proizvodnih rezultatov.

Za uspešno opravljeno delo na visokonapetostnem stikalu transformatorja EL peči je odbor za gospodarstvo delavcem TOZD Energetika: Savu Novkoviču, Alojzu Sašku, Matjažu Vistru, Antonu Munihu in Francu Mencingerju odobril nagrado v skupnem znesku 2.000 din.

Za vroče popravilo desnega stebriča na ASEA peči je odbor delavcem Vatrostalne: Ivanu Klinarju, Petru Klinarju, Francu Kotniku in Dušanu Ignatiču odobril nagrado vsakemu po 500 din.

Odbor je delavskemu svetu TOZD v potrditev predlagal sklep, da se lahko koristi 5,5 milij. din za končni obračun in zaključek naložbe »odpravevalna naprava elektrojeklarna« s tem, da se koristijo amortizacijska sredstva TOZD, namenjena za združevanje.

Obravnavali so tudi tri prijave tehničnih inovacij. Po obravnavi tehničnih inovacij št. 2566 in št. 2441 je odbor sklenil, da se upošteva ocena oddelka za zaščito industrijske lastnine, in sicer, da se avtorjem ne izplača inovacija, ker ni mogoče izračunati prihranka. Po obravnavi tehnične inovacije št. 2439 je odbor sklenil, da se oddelku za zaščito industrijske lastnine posreduje odgovor avtorjev v ponovno obravnavo in ponovni izračun.

16. SEJA DELAVSKEGA SVETA

16. redno sejo delavskega sveta TOZD Jeklarna, ki je bila 6. avgusta, je vodil namestnik predsednika Karel Jancič. Pri pregledu zapisnika in izvrševanja sklepov pretekle seje so ugotovili, da so vsi sklepi realizirani, razen sklep pod točko 11, ki se nanaša na pritožbo delavcev odpravevalne naprave. Potrdili so tudi zapisnik druge izredne seje delavskega sveta, ki je bila 3. avgusta, na kateri so obravnavali korekcijo osebnega dohodka.

Vodja TOZD je delegatom delavskega sveta obrazložil poslovno poročilo za prvo polletje 1982. (Rezultati so opisani v sestavku o seji odbora za gospodarstvo.)

Delavski svet je potrdil poslovno poročilo v posredovani obliki. Sklenili so, da se vse TOZD obvesti o višini izgube, v roku 45 dni pa mora biti izdelan in sprejet program, v katerem bodo ugotovljeni vzroki motenj v poslovanju in določeni ukrepi za njihovo odstranitev, ki jih bodo posredovali vsem TOZD.

Delavec E. K. se je na delavski svet pritožil oziroma ugovarjal na sklep skupne disciplinske komisije TOZD in delovnih skupnosti Želazarne, ki mu je izrekla ukrep prenehanja delovnega razmerja v TOZD Jeklarna z dnem, ko postane odločba dokončna. 11. maja letos je huje kršil delovno obveznost, ker je zlorabil bolezensko odsotnost, in sicer na ta način, da ni bil v stalnem bivališču. Po glasovanju so ugotovili, da ostane veljaven sklep skupne disciplinske komisije.

Delavski svet je na zahtevo delavca J. D. za varstvo pravice preklicanja odločitev odbora za delovna razmerja z dne 18. junija, ki mu je izrekel suspens – odstranitev iz TOZD Jeklarna. Sklenili so, da se mu od 18. junija, ko je bil suspendiran, do 1. avgusta povrne razlika od nadomestila osebnega dohodka do višine dohodka, ki bi ga prejel, če bi redno delal.

Potrdili so samoupravni sporazum o temeljnih plana posebne raziskovalne skupnosti za energetiko, mineralne surovine in metalurgijo, za podpisnika pa imenovali predsednika delavskega sveta Antona Albrehta.

Vzeli so na znanje delo odbora za gospodarstvo in potrdili vse sklepe,

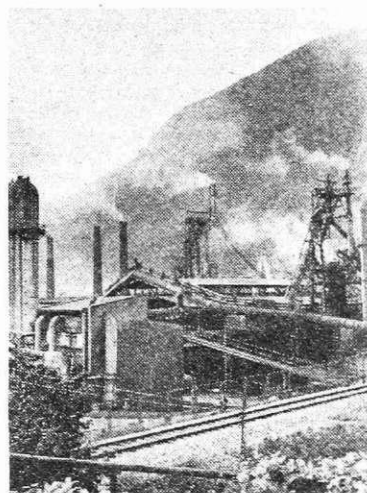
Po obravnavi obvestila TOZD Remontne delavnice o nepotrebnih stroških za popravilo poškodovanih vhodnih vrat, je odbor zadolžil vodja TOZD, da TOZD Remontne delavnice odgovori, kaj je bilo v zvezi s tem ukrenjenega.

Prav tako so zadolžili vodja TOZD, da TOZD Energetika odgovori na njihov odgovor na zahtevek TOZD Jeklarna za povračilo škode ob izpadu hladilne vode 29. maja letos.

Ugodno so rešili vlogo plavalnega kluba Jesenice, ki prosi za brezplačno nabavo odpadnih cevi v skupni dolžini 80 m s pripombo, da odvoz preskrbi plavalni klub sam.

Odbor je ob sklepu seje pregledal sklepe kvalitetne konference z dne 27. julija.

V. M.

Naša želazarna (Foto I. Kučina)

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

REVOLUCIONARNE TRADICIJE IN MLADI IZ PROGRAMSKIH USMERITEV ZA 11. KONGRES ZSMS

Ne moremo mimo dejstva, da je odnos do naše revolucionarne zgodovine v naši organizaciji še vedno dostikrat zanemarjen. Čeprav obstajajo komisije za negovanje revolucionarnih tradicij, te komisije in njihovo delo nimajo pravega mesta v celotni dejavnosti ZSMS. Prepustene same sebi, odrinjene na obrobje naše aktivnosti, postajajo priče temu, da revolucionarna zahteva, da se brez navezave na celotno zgodovino revolucionarnega boja slovenskega naroda in njegovega delavskega razreda ne more dolgoročno spreminjati družbenih razmer, še ni dokončno prodrla v zavest vseh mladih aktivistov ZSMS.

Zavest, da se socialistično samoupravljanje ni pojavilo kot »nebeški dar«, temveč se je porajalo v spopadih, skozi katere je šlo delavsko gibanje pod vostvom KPS pred vojno, da je nastajalo med NOB, da je dobilo svojo jasno obliko v času spopada s stalinizmom ter da se je razvijalo skozi vrsto bolj ali manj težkih obdobij, je za vsako nadaljnje revolucionarno delo mlade generacije odločilnega pomena. Toda v boju za to zavest nimamo opraviti z našim lastnim oportunizmom, temveč smo soočeni z nekaterimi družbenimi tendencami, ki poskušajo iz svojih razrednih pozicij ta naš napor blokirati.

Pojavlja se tudi dogmatska tendenca, ki želi iz zgodovine napraviti idealno zbirko junaških dejanj, izčrpanih vsakršne slučajnosti, strupeni in napaki, predvsem pa pozabiti vse tiste momente naše revolucionarne zgodovine, ki so v sebi nosili zasnovo socialističnih samoupravnih donosov. Tak odnos do zgodovine v bistvu pomeni onemogočanje, da se mladi učijo boja za spremembo družbenih odnosov v najbolj konkretnem materialu, na zgodovinskem materialu razrednih bojev družbe, v kateri živijo.

Zaradi tega se v ZSMS bojujemo, da se odnos do naše zgodovine zgradi predvsem na znatnem, odprtem in javnem pristopu brez vsakršnih tabujev. Aktivnost mlade generacije mora v tem odnosu preseči položaj pasivnega udeleženca na raznih manifestacijah, kajti s tem načinom

bomo dosegli večje uspehe, kot pa jih dosegamo zgolj z organiziranjem raznih proslav in obeleževanj različnih zgodovinskih dogodkov. Prav tako se zavzemamo za čim bolj odprto in atraktivno prikazovanje naše revolucionarne zgodovine ob tem, da smo proti vsakršni banalizaciji, komercializaciji in razsipništvu.

Za Zvezo socialistične mladine Slovenije predstavlja torej boj za nacionalno in socialno osvoboditev slovenskega naroda, predvsem pa njegovega delavskega razreda, nenadomestljivo osnovo vsakršnega nadaljnega revolucionarnega angažiranja celotne mlade generacije. Čeprav so okoliščine našega boja bistveno drugačne kot, na primer, med NOB, v osnovi ostaja kontinuiteta, znotraj ka-

tere naša generacija lahko in mora nadaljevati z revolucijo. Samo na ta način bomo preprečili nazadnjaške težnje tistih sil v naši družbi, ki žele pozabo tega boja zgolj zato, da bi onemogočili vsakršno nadaljnji revolucionarni razvoj naše družbe.

SEJA PREDSEDSTVA KS ZSMS ŽELEZARNE

V sredo, 18. avgusta je imel koordinacijski svet ZSMS Železarne svojo redno sejo. Najprej so pregledali sklepe prejšnje seje in ugotovili, da so vsi sklepi realizirani. Med drugim so ugotovili, da so razprave o kongresnih dokumentih potekale v Železarni dobro in da je s kongresno aktivnostjo potrebno še nadaljevati na nivoju osnovnih organizacij ZSMS.

Srečanja mladine in borcev v Ravnah na Koroškem se je udeležilo tridesetih mladih. Ugotovili so, da so v nekaterih osnovnih organizacijah premalo propagirali to srečanje in je bil tudi odziv manjši.

Od 10. do 12. septembra bo v Zenici srečanje mladih iz vseh jugoslovanskih železarn. Srečanje ima športni in kulturni pomen. Slovenske železarne nastopijo z eno ekipo, to je petdesetimi udeleženci – iz železarne Jesenice bo na srečanje odšlo trinajst najboljših in zaslužnih mladincev, ki se istočasno ukvarjajo s športom oziroma kulturo, ki bosta na programu srečanja.

Te mladince predlagajo osnovne organizacije ZSMS, končni predlog pa se oblikuje v koordinacijskem svetu ZSMS Železarne. Dogovorili so se tudi, da vsak udeleženec srečanja koristi en dan svojega dopusta.

Po osnovnih organizacijah ZSMS poteka tudi evidentiranje možnih kandidatov za organe OK ZSMS Jesenice, istočasno pa bodo osnovne organizacije ZSMS evidentirale kandidate tudi za organe koordinacijskega sveta ZSMS Železarne. Rok za evidentiranje je 12. september in do tega časa morajo vse osnovne organizacije imeti svoje sestance. Prav tako je potrebno, da se pred XI. kongresom ZSMS, ki bo od 22. do 24. oktobra v Novem mestu, izvedejo volitve od osnovnih organizacij ZSMS do občinske konference.

Člani predsedstva so bili obveščeni tudi o poteku priprav na sodelovanje v igrah brez meja, ki bodo 28. avgusta v Kranju in kjer sodeluje tudi ekipa Železarne.

Predsedstvo je pregledalo tudi polletno finančno poročilo koordinacijskega sveta ZSMS in ugotovilo, da ni nobenih nepravilnosti v finančno-materialnem poslovanju in da so sredstva koriščena v skladu s predpisi in v okviru finančnega načrta. Potrjeno je bilo tudi poročilo nadzornega odbora.

Predsedstvo je bilo informirano o udeležbi mladih iz Železarne na letošnjih republiških in zveznih MDA, prav tako pa tudi o težavah, s katerimi se vsako leto srečujejo, da zagotovijo udeležbo!

V razpravi so člani predsedstva sprejeli sklep, da se predlaga dopolnitev pravilnika o izobraževanju oziroma štipendiranju, po katerem se bo vsak štipendist Železarne obvezal, da se v času prejemanja štipendije udeleži vsaj enkrat MDA in sodeluje v brigadi, katere organizator je OK ZSMS Jesenice oziroma koordinacijski svet ZSMS Železarne. Predlog je oblikovan z namenom, da se zadovolji zahteva TOZD, da se razbremenijo mladi delavci iz TOZD in da se učenci in študenti bolj vključujejo v MDA in spoznajo fizično delo.

Z.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

HIGIENSKI UKREPI V ZAČASNIH BIVALIŠČIH

Zjutraj se umivamo največkrat posamično s polivanjem iz posod. Za umivanje rok po iztrebljanju uporabljamo improvizirane umivalnike, ki jih postavimo pred stranišča.

Organizacija kopanja je zahtevnejša, ker morajo biti kopalnice zaradi vremenskih razmer vedno v zaprtem prostoru. Zato v te namene uporabljamo večje šotore, v katere namestimo sistem tušev z odvodnimi jarki in skupnim zbiralnim jaškom.

Pranje perila bo najpogostejše individualno. Zagotoviti moramo zadostno množino tople vode, ustrezna pralna sredstva ter pravičen odtok odpadnih nečistih vod v skupni zbiralni jašek.

Higiensko odstranjevanje odpadnih snovi in fekalij je najpomembnejši ukrep proti okužbi pitne vode, zraka ter zmanjšanja oziroma širjenja nalezljivih in parazitarnih obolenj, mrčesa, podgan, miši. V te namene skoplremo in uredimo globoka poljska stranišča. Stranišča morajo biti v nočnem času osvetljena. Pred straniščem (latrino) namestimo sod s tekočo vodo oziroma 1% raztopino klorovega apna za dezinfekcijo rok. Za vsakih 30 prebivalcev skoplremo in uredimo po eno poljsko stranišče (latrino).

Smeti zbiramo v kante, zabojke, škatle ali PVC vreče ter jih vsakodnevno odnašamo na določeno mesto na nečisti strani bivališča. Od tam jih odvažajo v globoke jame, na urejena smetišča ali sežigajo v za to prirejenih pečeh za smeti.

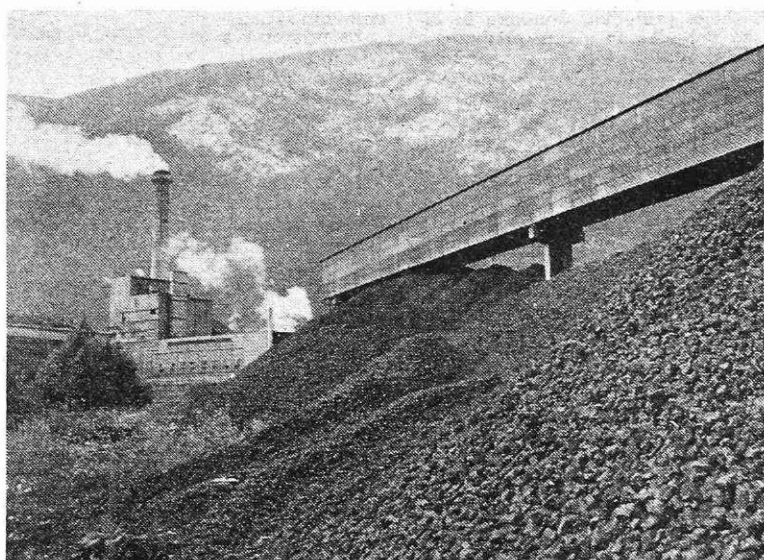
Z dezinfekcijskimi ukrepi moramo zajeti predvsem objekte za odstranitev odpadnih snovi (WC, smetišča, jame ipd.)

Razvoj mrčesa preprečujemo s čistočo in ga uničujemo z različnimi strupi. Proti podganam se bojujemo z deratizacijo, ki naj jo izvaja strokovna ekipa za deratizacijo.

Sanitarni nadzor v bivališčih izvajajo nadzorni organi zdravstvene službe s sodelovanjem higiensko-epidemioloških ekip civilne zaštite ali Rdečega križa. Nadzor naj bo stalna oblika in naj zajame vse dele bivališča, zlasti pa najbolj ogrožene.

Prebivalstvo naj bo v stalni budnosti, da bodo higienske razmere v začasnem bivališču na višini.

Vir. Dr. Simo Opučič:
»Higiena u evakuiranim naseljima«

Zaloga za zimo (Foto I. Kučina)

POHOD PO POTEH KARAVANŠKIH GRANIČARJEV

Letos bi morali ob 15. avgustu – dnevu graničarjev, organizirati že peti tradicionalni »pohod po poteh karavanških graničarjev«, vendar so se organizatorji pohoda: OO ZSMS Žirovnica, VP Radovljica in OK ZSMS Jesenice odločili, da pohod organizirajo v septembru.

Pohod bo vsekakor še naprej posvečen graničarjem, ki požrtvovalno in odgovorno opravljajo svojo nalogo, kakor tudi vsem tistim graničarjem, ki so pri opravljanju dolžnosti izgubili življenja.

OO ZSMS Žirovnica želi to priložnost razširiti in na pohod povabiti tudi mlade iz pobratene doma Dragi Milovanovič iz Beograda. Vendar je to še ideja, o kateri je treba dobro razmisliti iz finančnih in tudi organizacijskih razlogov.

Osnovni namen pohoda je bil že od začetka v množičnosti, udeležbi pripadnikov vseh graničarskih enot in prebivalcev, predvsem mladih z Gorenjske. Žal zadnji dve leti množičnost ni bila dosežena, saj sodelujejo le mladi z Jesenic in Tržiča – pripadniki karavle Maršal Tito in mladinci iz Podjubeja. Trasa pohoda bo ostala ista, in sicer bo tudi letos potekala v naslednjih smereh:

1. OS Karavanških kurirjev NOB Koroška Bela – prek Lipove planine do Urbasa, nato do Valvasorja in v dolino Završnice;

2. Karavla MARŠAL TITO na Ljubelju – smer Zelenica – Lovska bajta – Završnica;

3. Spomenik NOB na Javorniku – karavla Karavanških kurirjev NOB – Medji dol – Vajnez – Stol – Okroglica – Završnica.

Udeleženci pohodnih enot se bodo med pohodom ustavljali ob spominskih obeležjih NOB. Okrasili jih bodo s šopki planinskega cvetja in tako počastili spomin na žrtve NOB.

Ob spomeniku prvega sekretarja SKOJ Dragoljuba Milovanoviča v Završnici bo organizirana zaključna slovesnost.

Pohod naj bi tudi potrdil podružbljanje koncepta splošne ljudske obrambe in družbene samozastite ter še bolj poglobil že tradicionalno dobro sodelovanje JLA in mladine.

O pripravah bo OK ZSMS Jesenice obvestila vse osnovne organizacije ZSMS, kakor tudi osnovne organizacije sindikata v jeseniški občini in občinska vodstva družbenopolitičnih organizacij v ostalih gorenjskih občinah.

N. J.

PREDSTAVLJAMO VAM EKIPO JESENIC

Na gorenjskih igrah brez meja, ki bodo v soboto, 28. avgusta, ob 19. uri na letnem kopalšču v Kranju, bo občino Jesenice predstavljalo devetnajst tekmovalcev, ki so vsi aktivni športniki, in sicer:

Zvonka Rožič je elektro tehnik, dela pa na pripravi dela v TOZD Vzdrževanje. V prostem času se ukvarja največ s sterliranjem, keglanjem in smučarskimi teki, pa tudi v telovadnici TVD Partizan je redna gostja.

Semsa Beširevič je zaposlena v TOZD Elektrode. Rada smuča, odbojko pa je prenehala igrati, ker je razpadel odbojarski klub.

Namka Malkoč je zaposlena v čajni kuhinji v delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje. Že štiri leta se aktivno ukvarja s košarko v klubu Jesenice, ki je v prvi slovenski ženski ligi.

Nuša Bundalo dela na nabavi v delovni skupnosti za komercialne in finančne zadeve. Je vsestranska športnica – rekreativka in ena od desetih nagrajenih športnic Železarne.

Silva Dokl dela na adjustaži v Hladni valjarni Bela. Je odlična sankajka in dobra plavalica.

Vanja Simeonov je računovodkinja v TOZD Družbena prehrana. Rekreativno se ukvarja z različnimi športi, največ časa pa namenja namiznemu tenisu.

Brane Oslaj je zaposlen v TOZD Hladna valjarna Jesenice, njegov šport pa je plavanje. Že tri leta trenira jeseniške mlade plavalce.

Igor Arh dela v finančno-računovodskem sektorju v delovni skupnosti za komercialne in finančne zadeve. Že od trinajstega leta dalje drsa, zadnja leta je vaditelj jeseniških pionirjev.

Vejsil Horozović je voznik tovornjaka v TOZD Transport. Njegov najbolj priljubljen šport je nogomet.

Tudi **Zoran Kramar**, vzdrževalec v TOZD Hladna valjarna Bela, **Marjan Kramar**, delovodja v TOZD Hladna valjarna Bela, **Edo Karahodžić**, ključavničar v TOZD Vzdrževanje in **Martin Mlakar** iz TOZD Livarna se največ ukvarjajo z nogometom.

Stane Mrak je zaposlen v TOZD Žičarna, **Marjan Mrak** pa v TOZD

Elektrode; oba sta odlična smučarja-tekača.

Janez Kristan je plavalec, zaposlen v montažnem oddelku Javornik – TOZD Remontne delavnice.

Miloš Frek je hokejist HK Kranjska gora, zaposlen je na oddelku za industrijsko dokumentacijo v delovni skupnosti za ekonomiko, tehnično kontrolo in raziskave ter novogradnje.

Rade Radinovič je livar v TOZD Livarna. Ko je še obstajal rekometni klub, se je aktivno ukvarjal s tem športom.

Borut Koprivc je plavalec, zaposlen pa je na oddelku za tehnično kontrolo v delovni skupnosti ETKR-NG.

Naj predstavimo še **gosta jeseniške ekipe**, ki bo tudi sodeloval v eni od iger na gorenjskih igrah brez meja. To je **Stane Eržen**, bivši hokejist HK Jesenice in odbojkar, ki danes še vedno skrbi za rekreacijo.

Vstopnice za igre brez meja lahko dobite na koordinacijskem svetu ZSMS Železarne (stari IMB), ali jih rezervirate po telefonu (št. telefona 3268). Vstopnice za odrasle so po 100 din, za otroke 50 din. V ceno vstopnice je vračunan avtobusni prevoz z Jesenic v Kranj in nazaj.

Lilijana Kos

društvo »MODRINA«
organizira

GORENJSKE IGRE BREZ MEJA

v soboto, 28.8. ob 19^h
na letnem bazenu
v Kranju

32

EKIPE
JESENICE - KRANJ - RADOVLJICA
TRŽIČ - ŠK. LOKA

Železarski globus

JAPONSKA

V železarni Oita, ki pripada železarski družbi Nippon Steel Co. so v preteklem letu pričeli vpihovati skozi pihalice plavža štev. 1 s koristno prostornino 4158 m³ in premerom talilnika 14 m premerov prah. Postopek izvajajo po licenci ameriške železarske družbe Armco Steel Co. in količina je 50 do 60 kg/t grodlja. Predvidevajo, da bodo lahko količino premoga, ki ni primeren za koksiranje, postopno dvignili do največ 100 kg/t grodlja.

VELIKA BRITANIJA

Po britanskim podatkih je bilo v letošnjem prvem polletju predano v razrez v jekleni odpadke več tankerjev kot v celotnem preteklem letu. Skupno je bilo letos razrezano 140 tankerjev s nosilnostjo skoraj 14 milij. dwt, medtem ko je bilo lani v celotnem letu razrezano 14,5 milij. dwt. Med njimi je bilo 32 tankerjev z zelo visoko nosilnostjo. Največ teh tankerjev so razrezala za to specializirana podjetja v Južni Koreji, Pakistanu in na Tajvanu.

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

DS za ekonomiko, tehnično kontrolo
in raziskave ter novogradnje

14. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik delavskega sveta delovne skupnosti za ekonomiko, tehnično kontrolo, raziskave in novogradnje Danilo Svetina je sklical 14. sejo delavskega sveta 16. avgusta. Po pregledu sklepov 12. in 13. seje so delegati ugotovili, da so realizirani, razen tč. 1.1. z 12. seje. Le-ta se nanaša na sklep izvršnega odbora sindikata, da se pripravi kadrovska problematika za vse sektorje delovne skupnosti do 1. septembra. Problematiko bo najprej obravnaval izvršni odbor sindikata in pripombe posredoval delegatom na naslednji seji delavskega sveta.

Delegati so ugotovili, da so polletno poslovno poročilo Železarn in delovne skupnosti obravnavale vse samoupravne delovne skupine. Iz polletnega poročila Železarn je razvidno, da je delovna organizacija zaključila polletje z visoko izgubo. Med delovnimi organizacijami SOZD Slovenske železarn ima izgubo samo še železarna Štore in to na račun traktorjev.

Obravnavali so vzroke za izgube. Izguba je pri izvozu in to predvsem na konvertibilnem področju, kjer dosegamo glede na asortiment, ki ga prodajamo v tujini, izredno nizke prodajne cene. Razlog je tudi v tem, da cene naših izdelkov niso sledile rasti cen osnovnih surovin, ki so potrebne za izdelavo teh izdelkov, delno pa tudi v razliki, ki je dosežena v prvem polletju med fakturirano in plačano realizacijo. Na račun te razlike imamo manjši prihodek v višini 160 milijonov din, za izvoz je ocenjeno, da je dodal 150 milijonov din in asortimentska struktura proizvodnje, ki je po narejeni analizi vplivala s 6-7 % v odnosu na plan.

Za delovno skupnost E-TKR-NG so ugotovili, da je v prvem polletju delovala v okviru planiranih stroškov, oziroma da je indeks stroškov v odnosu na plan med 96 in 97 %. Nekatere postavke sicer odstopajo od planirane višine, vendar niso tako zaskrbljujoče. V drugem polletju bi morali pozornost predvsem posvetiti stroškom, ki so pod družbeno kontrolo, to je potnim stroškom, dnevnici in reprezentančnim stroškom, ker so v prvem polletju že dosegli planirano višino. To višino bodo morali v naslednjem obdobju uskladiti oz. kompenzirati z manjšimi izdatki, da ob koncu leta ne bi zabeležili bistvenih prekoračitev plana. Isto velja tudi za ostale postavke iz stroškovnega plana. Letošnji plan je bil že pri izdelavi podvržen strožjim kriterijem in sta obseg in višina planiranih stroškov podvržena stalnemu preverjanju.

Polletno poslovno poročilo Železarn in delovne skupnosti je obravnaval tudi odbor za gospodarstvo in priporočil delavskemu svetu, da ju potrdi. Odbor je ugotovil, da so stroški delovne skupnosti v globalu pod planiranimi, vodstva sektorjev pa opozorili, da v drugem polletju izvrševajo prekoračitve kot so: potni stroški, dnevnice in reprezentanca.

Delegati so po obširni obravnavi potrdili polletno poslovno poročilo delovne organizacije in delovne skupnosti s pripombami odbora za gospodarstvo.

Ugotovili so, da je samoupravni sporazum o temeljnih plana raziskovalne skupnosti za energetiko, mineralne surovine in metalurgijo obravnavalo vseh 18 samoupravnih delovnih skupin. Od 451 delavcev je za sprejem predloga glasovalo 260 delavcev ali 57,6 %. Iz pripomb samoupravnih delovnih skupin je razvidno, da sporazum sprejemajo, odklanjajo pa način določanja prispevne stopnje.

Za samoupravni sporazum o združevanju sredstev za pospeševanje izvoza v letu 1982 je glasovalo 291 delavcev ali 64,5 %. Podprli so usmeritve, ki sta jih zavzela poslovni odbor Železarn in SOZD SZ, da naj bi bila to enkratna akcija v letošnjem letu in da naj bi se iz teh sredstev stimuliralo vse izvoznike linearno. V prihodnjem letu je to treba rešiti drugače.

Delegati so ugotovili, da so delavci sprejeli oba sporazuma z navedeno pripombo in pripombo na samoupravni sporazum o temeljnih plana raziskovalne skupnosti za energetiko, mineralne surovine in metalurgijo, da se pristopna izjava podpisuje samo pod pogojem, da se spremeni 3. odstavek čl. 9, in sicer, da prispevno stopnjo skupščina lahko samo predlaga, ne pa da jo potrjuje in določa.

Pri obravnavi samoupravnega sporazuma o organiziranju prehrani med delom so delegati ugotovili, da ga niso obravnavale vse samoupravne delovne skupine, večina samoupravnih delovnih skupin pa ga je obravnavala s pripombami. Sporazum je obravnaval tudi izvršni odbor osnovne organizacije sindikata in ugotovili, da ni bilo ustreznih razlage in da je precej nejasen.

Delegati so ugotovili, da iz sporazuma ni razvidno, kaj bo pomenila v praksi delitev upravičencev, za katere se stroški prehrane krijejo iz materialnih stroškov in upravičencev, za katere se formirajo stroški prehrane v skladu skupne porabe. Na osnovi teh ugotovitev so zadožili vodstva sektorjev, da do naslednje seje skupaj z sindikatom in strokovno službo ponovno preverijo in pregledajo spisek upravičencev, za katere menijo, da bi nadomestilo za prehrano med delom obračunali iz materialnih stroškov. Pripravijo naj tudi odgovore in razlago na vprašanja, ki so bila obravnavana, in sicer: sedanja vrednost bonov v proizvodnji in skupnih službah, kriteriji in delitev oz. formiranje stroškov za prehrano in posledice te delitve.

Obravnavali so še metodologijo planiranja v SOZD SZ in Železarni in ugotovili, da gre predvsem za to, da bi imeli v Železarni dokument, s katerim bomo uravnavali aktivnosti na področju planiranja. Ta dokument opredeljuje odgovornosti za posamezne aktivnosti v procesu planiranja in postavlja roke izvrševanja teh aktivnosti. Metodologija sama je v skladu z zakonom o družbenem planiranju in s samoupravnimi akti, katerih določila urejajo področje planiranja v Železarni. Ureja tudi področje planiranja na nivoju SOZD SZ.

Metodologijo je obravnaval tudi odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarn in jo priporočal v sprejem. Pri tem je predlagal izvajanje sankcij proti tistim, ki se zadožitev, ki jih metodologija obravnava, ne bodo držali. Predlaga tudi, naj se čim več aktivnosti opravi prek računalnika.

Na osnovi obravnave so metodologijo planiranja v SOZD SZ in Železarni sprejeli s priporočilom odbora za gospodarstvo Železarn.

Na seji so obravnavali še predlog odbora za kadre in delovna razmerja, v katerem predlaga vodstvom sektorjev, da po potrebi dopolnijo seznam o dnevnem nadomestilu in odstotnih delavcev in ga z eventualnimi dopolnitvami posreduje delavskemu svetu v potrditev.

Ugotovili so, da sektorja novogradnje in TKR nimata dodatnih predlogov, SEO pa predlaga dodatno dve delovni nalogi iz ERC z obrazložitvijo, da je bil prvotni spisek narejen pred začetkom delovanja novega računskega centra.

Delavski svet je potrdil dnevno nadomestanje v odstotnosti delavca za obe delovni nalogi.

Na osnovi obrazložitve kadrovskega sektorja in priporočila poslovnega odbora Železarn so delegati ugotovili, da Zdravko Crv opravlja dela in naloge vodje investicijskega razvoja v Železarni in mu priznali 22. plačilno kategorijo.

Samoupravna delovna skupina OSDN je postavila vprašanje glede regresiranja prevoza na delo. V lokalnem prevozu na delo delavci Železarn namreč plačujejo za 23 delovnih dni že 414,00 din, medtem ko je regresirana cena ne glede na oddaljenost 110,00 din.

Boris Bregant je seznanil delegate, da je predlog strokovne službe o regresiranju lokalnih prevozov poslovnih odborov že obravnaval in je postopek v teku.

Sklenili so, da je to zadevo treba posredovati delavskemu svetu Železarn kot delegatsko vprašanje za pospešitev realizacije predloga strokovne službe.

Na znanje so vzeli informacijo o izgubah v posameznih temeljnih organizacijah in soglašali, da se v KO-FI izvede postopek za razpis imenovanja računovodij, ker jim je potekel štiriletni mandatni rok. Zaradi poenostavitve postopka imenovanja bo KO-FI izvedel razpis za vse temeljne organizacije in delovne skupnosti.

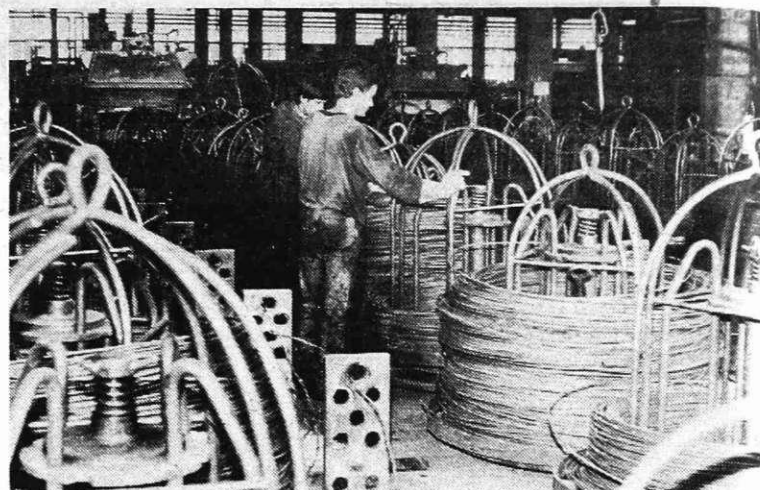
Seznajeni so bili z informacijo kadrovskega sektorja o prenehanju delovnega razmerja v delovni organizaciji Stefana Nemca, dosedanjega predsednika poslovnega odbora Železarn, zaradi prevzema nove delovne dolžnosti.

Pri pregledu dveh zapisnikov inventurne komisije v skladiščih 94 RO in 65, 66, 67 UOS Jesenice, Javornik in Bela je delavski svet ugotovil, da v teh skladiščih niso bile ugotovljene nobene nepravilnosti. Dejansko stanje se ujema s stanjem skladiščne kartoteke ter mesečnim materialnim dnevnikom. O inventurnem stanju teh skladišč je razpravljala tudi odbor za gospodarstvo. Na osnovi navedenih ugotovitev so potrdili oba inventurna zapisnika.

Potrdili so predlog oddelka za organizacijo dela in oddelka za študij dela in časa ter nagrajevanje o spremembi normativ in ovrednotenju novih delovnih nalog »strokovni sodelavec AOP« v raziskovalnem oddelku za eno osebo od 1. septembra 1982. dalje. S spremembo se normativ RO ne povišuje.

Potrdili so predlog odbora za gospodarstvo in priznali tajnici sektorja za ekonomiko in organizacijo mesečno nadomestilo v višini 1.000,00 din, ker poleg svojih delovnih nalog opravlja tudi naloge, ki so vezane na administrativno-tehnično delo vodenja delovne skupnosti EK-TKR-NG. Nadomestilo se priznava do formiranja novega poslovnega odbora, oziroma imenovanja novega vodje delovne skupnosti.

A. V.

V žičarni

Na metodologijo družbenega planiranja v SOZD SZ in Železarni niso imeli pripomb in so jo sprejeli.

V nadaljevanju seje so bili seznanjeni, da so o predlogu korekcije cen proizvodov črne metalurgije razpravljale vse SDS in se z njim strinjale. Zato so sprejeli ugotovitveni sklep, da zbor delavcev soglaša s predlogom zvezne skupnosti za cene, le da se prvotni predlog spremeni tako, da se ga zniža za 70 %, pri tem pa se upošteva znižanje diferencirano po posameznih proizvodih.

Samoupravni sporazum o enotnem urejanju stanovanjskih vprašanj v Železarni so prav tako obravnavale vse SDS. Večji poudarek pa morajo dati dodeljevanju posojil za gradnjo, nakup in popravilo stanovanj oz. stanovanjskih hiš v zasebni lasti. Delegati delavskega

sveta so s to pripombo soglašali in jo poslali v usklajevanje.

Ker so osnutek pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj v Železarni obravnavale vse samoupravne delovne skupine in nanj niso imele pripomb, so ga sprejeli.

Predlog kadrovskega sektorja, da bi razpisno komisijo za izvedbo razpisnega postopka za imenovanje računovodij za vse TOZD imenoval delavski svet delovne skupnosti KO-FI, ki bi izdelal dokončen predlog za imenovanje po predhodnem soglasju delavskega sveta TOZD, za katere bo posamezni računovodja opravljal delovne naloge, so sprejeli.

Na koncu seje so obravnavali pobudo in zahtevo za varstvo samoupravne pravice in obe zavrnili kot neutemeljeni.

IS

TOZD Valjarna bluming štekel

12. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V sredo, 11. avgusta, je bila 12. redna seja delavskega sveta TOZD Valjarna bluming-štekel, ki jo je sklical in vodil predsednik Franc Podlipnik. Obravnavali so 15 točk dnevnega reda.

Po pregledu sklepov predhodne seje, ki ga je delegatom posredoval vodja TOZD, so ugotovili, da so bili sklepi realizirani, razen sklepa, ki se nanaša na povračilo stroškov prevoza na območju Jesenic.

Delavski svet je obravnaval pritožbo vodje TOZD na sklep disciplinske komisije in po daljši razpravi ob sodelovanju predstavnika pravnega oddelka sprejel sklep, da se ugovoru ugodi. Delavcu se izreče prekinitev delovnega razmerja pogojno za dobo 12 mesecev.

Obravnavali so tudi pritožbo delavca na sklep odbora za delovna razmerja in sprejeli sklep, da zaradi neodločenega glasovanja pritožba za varstvo pravic ni rešena oz. se delavec lahko pritoži na sodišče družbenega dela, oz. se pritožba obravnava na naslednji seji delavskega sveta.

Vodja TOZD je podal polletno poslovno poročilo TOZD in Železarna, iz katerega je razvidno, da je skupna proizvodnja za 9,7 % zaostala za planirano v gospodarskem načrtu. Pri blagovni proizvodnji je zaostanek 2,6 %, vendar je za 0,8 % višji od blagovne proizvodnje, dosežene v lanskem letu. Pri skupni proizvodnji je rezultat ob polletju za 5,9 % slabši kot v prvem tromesečju, pri blagovni pa za 2,2 %. Vzroki za nedoseganje skupne in blagovne proizvodnje so v nižji količini prevajane vložka na blumingu. Skupni zastoji so znašali 38,8 % in so nižji kot v istem obdobju lani. Izplen na blumingu je za 2,0 % slabši od planiranega in za 0,2 % slabši od dosežene v lanskem letu. Izplen na štelu je bil za 0,1 % višji od planiranega. K temu je precej pripomogla dobra kvaliteta TVT, pa tudi prodaja pločevine III.a kvalitete. Izvoz je bil v prvem polletju dosežen 90,6 %.

Poprečni stavež zaposlenih je nižji v primerjavi z letom 1981. Med prekinitvami je največje disciplinsko obračunanih, odhodov v JLA in redne odpovedi. V upadanju je bolezenska odsotnost. Skupna odsotnost je znižana za 1,34 %. Največja fluktuacija je še vedno v oddelku adjuštaž bluming, kar se odraža v obliki zastojev, posebno pri brušenju za valjarno žice.

Računovodja TOZD je delegate seznanil s finančnimi rezultati TOZD in Železarn v prvem polletju. Iz poročila razvidno, da ima TOZD 38.341.497,56 din izgube. Analiza zvišanja in znižanja stroškov kaže 10.379.957,55 din zvišanja, ki je nastalo na vložku in predelavi.

Kljub izpolnitvi količinskega plana proizvodnje v sedmih TOZD in povečanju proizvodnje glede na lansko leto je Železarna prvo polovico leta zaključila z 201,9 milijonov izgube. Glavni vzroki za takšno finančno stanje so v visokih izvoznih obveznostih, rasti nabavnih cen, nižje doseženi prodajni ceni zaradi nedoseganja kvalitetnega asortimenta in v visokih fiksnih stroških.

Vodja TOZD je delegate seznanil tudi z vzroki, ki so vplivali na slabše delo in s smernicami, kako delati naprej. Delavski svet je obravnaval ukrepe in zadožitve za odpravo izgube. Predlagane ukrepe za izboljšanje situacije so soglasno sprejeli s pripombo, da se obravnavajo v vseh samoupravnih delovnih skupinah. Vodja oddelka adjuštaž bluming je poudaril, da je potrebno nastalo izgubo obravnavati kot našo in ne iskati vzrokov drugje. Gospodarjenje je potrebno prilagoditi nastali gospodarski situaciji in temu primerno ukrepati ter probleme reševati sproti.

V nadaljevanju so delegati obravnavali osnutek pravilnika o ugotavljanju z delom pridobljene zmoglosti in sprejeli ugotovitveni sklep, da je pravilnik obravnavalo in potrdilo 12 od 13 SDS s pripombo na 33. člen.

Obravnavali so še samoupravni sporazum o temeljnih plana posebne raziskovalne skupnosti za energetiko, mineralne surovine in metalurgijo in sprejeli ugotovitveni sklep, da ga je sprejelo 12 od 13 SDS, kakor tudi samoupravni sporazum o organiziranju prehrani med delom in združevanju sredstev za pospeševanje izvoza. Ugotovili so tudi, da je predlog o povišanju cen črne metalurgije obravnavalo in potrdilo vseh 13 SDS. Samoupravni sporazum o združevanju sredstev za skupno zadovoljevanje pogojev rekreacije v triglavskem pogorju so obravnavale vse SDS, le ena SDS je bila proti. Delegati so ugotovili, da je bil sporazum sprejet. Soglašali so tudi s samoupravnim sporazumom z Brodokercom Reka.

Po obravnavi poročila inventurne komisije so ugotovili, da je stanje in poslovanje na skladišču 12 pravilno. Predsednik je delegatom posredoval poročilo o izpadu proizvodnje v juliju 1982 v zvezi s stimulacijo za doseženo proizvodnjo. Predlog neefektivnih ur so potrdili.

Predlog za odpis dveh elektromotorjev so sprejeli s pripombo, da se oceni njena vrednost in na podlagi ocene uredi odpis.

Soglašali so tudi s predlogom krajevne konference SZDL Javornik-Koroška Bela o poimenovanju krajevne skupnosti po predhodnem revolucionarju Ediju Georgoniju.

Tov. Torkar iz oddelka bluming-štekel je opozoril na nevarnost nezgode, ker žerjav na mostu dela brez zavor. Naročili so, da se žerjav pregleda in napaka odpravi.

Tov. Bizal je opozoril, da so delavci, ki delajo v sistemu 4 + 1 prikrajšani pri dopustu in plačevanju dopusta na proste sobote. Naročili so, da se to pregleda in preveri.

Ob zaključku seje so sklenili, da se ob prvem referendumu razpiše nadomestne volitve za manjkajoče delegate v delavskem svetu.

S. K.

JULIJSKI STROŠKI PROIZVODNJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Nižji od predvidenih z družbenim načrtom so bili stroški vložnega materiala in to na račun spremenjene strukture vložka, presežanja planiranega izplesa, manjše porabe rude, kovinskih dodatkov in nižjih cen nabavljenega vložka. Z boljšim izplemom so bili stroški zmanjšani za 10,8 milijona dinarjev in to v naslednjih temeljnih organizacijah: Valjarna debele pločevine, Hladna valjarna Bela, Hladna valjarna Jesenice, Žičarna, Profilaria, Jeklovlek in Elektrode ter v kovinolitarni. Manjša poraba rude v TOZD Plavž in kovinskih dodatkov v TOZD Jeklarna je stroške zmanjšala za 62,6 milijona dinarjev.

Osem temeljnih organizacij je načrtovane stroške presegle, ostale pa so v juliju imele manj stroškov, kot je bilo planirano.

Temeljne organizacije, ki so v juliju presegle načrtovane stroške, so: Valjarna bluming-štekla, Valjarna žice in profilov, Vratni podboji, Elektrode in vse storitvene temeljne organizacije razen TOZD Energetika.

Temeljna organizacija VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL je imela za 20,7 milijona dinarjev višje stroške, od tega pri vložnem materialu za 18 milijonov dinarjev, pri predelavi pa za 2,7 milijona dinarjev. Zaradi slabših izplemov, kot so bili načrtovani (na blumingu za 2,7 odstotne točke, na šteklu pa za 2,5), so stroški večji kar za 20,1 milijona dinarjev. Za 1,4 milijona dinarjev so stroške zmanjšali s prodajo III. a pločevine, za 0,7 milijona dinarjev pa so stroški nižji zaradi razbremenitev za slabšo kvaliteto vložka.

Proizvodnja tega meseca je bila kar za 9.000 ton nižja od načrtovane, kar je glavni vzrok za zvišanje predelavnih stroškov.

V temeljni organizaciji VALJARNA ŽICE IN PROFILOV so bili stroški višji za 1,3 milijona dinarjev. Pri vložku je prekoračitev znašala 2,7 milijona dinarjev, na kar je predvsem vplivala višja cena gredic od načrtovane. Izplen je bil boljši od načrtovanega za 0,7 odstotne točke in so s tem stroške znižali za 0,4 milijona dinarjev. Predelavne stroške so zmanjšali, ker so dosegli povprečno načrtovano proizvodnjo.

Temeljna organizacija VRATNI PODBOJI ima za 2,9 milijona dinarjev prekoračene stroške in to na predelavi zaradi izredno nizke proizvodnje, saj so realizirali le 31,3 % načrta. Pri vložku so dosegli dosti boljši izplen od predvidenega.

V temeljni organizaciji ELEKTRODE so bili stroški večji od načrtovanih za 2,7 milijona dinarjev zaradi visokih predelavnih stroškov. Načrtovana proizvodnja je bila dosežena s 87,2 %, asortiment proizvodnje je bil slabši od predvidenega, večja je bila poraba (embalaža, energija, storitve in material).

V temeljni organizaciji STROJNE DELAVNICE so načrtovane stroške presegle za 1,4 milijona dinarjev pri naslednji porabi: energija, material za popravila in vzdrževanje, storitve, višji so bili tudi osebni dohodki (povečanje postavke v juliju). Izdelavne ure tega meseca so nižje od planiranih za 13,8 %.

Tudi v temeljni organizaciji REMONTNE DELAVNICE niso naredili načrtovanih izdelavnih ur (-16,6 %), kar je poleg povečanja osebnih dohodkov glavni razlog za prekoračitev stroškov v višini 2,1 milijona dinarjev.

Tudi temeljna organizacija VZDRŽEVANJE je zaostala za planom izdelavnih ur (za 6,8 %). Prekoračitev stroškov je znašala 1,7 milijona dinarjev.

Poleg povečanja pri osebnih dohodkih so bili nekoliko višji tudi stroški energije, pomožnega materiala in storitev.

V temeljni organizaciji PLAVŽ so bili stroški proizvodnje nižji od načrtovanih za 15 milijonov dinarjev. Na plavžu so porabili na tono 58 kg manj rude, kot so planirali, na aglomeraciji pa 267 kg manj. To je stroške zmanjšalo za 23,5 milijonov dinarjev. Poraba koksa je bila višja od načrtovane za 33 kg/t, kar je stroške zvišalo za 3,8 milijonov dinarjev. Večji od planiranih so bili tudi stroški predelave in to za 5,6 milijonov dinarjev. Proizvodnja je bila za 3,9 % pod načrtovano.

V temeljni organizaciji JEKLARNA so imeli v juliju stroške nižje od planiranih v naslednjih obratih: v SM jeklarni, na kontilivu in v kamnolomu. Prekoračitve so nastale v elektrojeklarni in PTO oddelku. Skupno so bili stroški Jeklarni za 6,4 milijona dinarjev pod načrtovanimi.

V SM jeklarni so bili stroški nižji za 9,1 milijona dinarjev; pri vložku predvsem na račun manjše porabe kovinskih dodatkov, pri predelavi pa zaradi prenosa stroškov remonta z

rednega vzdrževanja na razmejitve. Predelavni stroški so bili višji pri energiji in to za 5,6 milijona dinarjev. Večja je bila poraba zemeljskega plina (za 52,6 Nm³/t) in kisika (za 23,8 kg/t).

V elektrojeklarni so stroške presegle za 5,6 milijona dinarjev. Pri vložku so bili stroški nižji od načrtovanih za 25,7 milijona dinarjev in to zaradi manjše porabe kovinskih dodatkov. Višji so bili predelavni stroški (za 12,7 milijona dinarjev). Poraba elektrod je bila večja za 2,7 kg na tono, kar je povzročilo za 5,5 milijona dinarjev več stroškov, pri elektriki so z večjo porabo stroški porasli prek načrtovanih za 3,8 milijona dinarjev. Poleg zvišanja na predelavi je na višje stroške elektrojeklarni vplival tudi slabši asortiment od planiranega, saj je bila vrednost proizvodnje nižja kar za 18,7 milijona dinarjev.

Boljši izplen in spremenjena struktura vložka v jeklovitarni sta vplivala na nižje stroške za 0,2 milijona dinarjev v temeljni organizaciji LIVARNA.

Za 3,1 milijona dinarjev so bili stroški nižji v temeljni organizaciji VALJARNA DEBELE PLOČEVINE. Zaradi cenejše nabavljenih slabov so imeli za 2 milijona dinarjev manj stroškov, kot so planirali, boljši izplen (za pol odstotne točke) pa je stroške znižal še za 2,6 milijona dinarjev. Pri predelavi so zaradi nižje proizvodnje od poprečno načrtovane (za 559 ton) stroške presegle za 1,5 milijona dinarjev. Porasli so stroški za vzdrževanje, stroški izvoza in stroški energije (za 20,2 Nm³/t večja poraba zemeljskega plina).

Dejansko nastali stroški v temeljni organizaciji HLADNA VALJARNA BELA so bili za 12,4 milijona dinarjev nižji od načrtovanih. Znižanje je bilo na vložku, predelavnih stroških pa so bili za 18,2 milijona dinarjev večji od predvidenih. Za 8,6 milijona dinarjev manj stroškov je nastalo na račun nižje cene nabavljenega vložka, za 21,9 milijona dinarjev pa so stroške znižali pri vložku in to z boljšim izplemom za 2,4 milijona dinarjev, z obremenitvijo TOZD Jeklarna in TOZD Valjarna bluming štekla za slabšo kvaliteto za 8,3 milijona dinarjev in s spremenjeno strukturo vložka za 11,3 milijona dinarjev.

V temeljni organizaciji HLADNA VALJARNA JESENICE so bili stroški za 11,8 milijona dinarjev nižji od načrtovanih in to pri vložku, stroški predelave pa so bili nad planiranimi. Na račun nižjih cen nabavljenih TVT so bili stroški za 13,7 milijona dinarjev nižji od načrtovanih. Vrednost proizvodnje je bila zaradi uporabe tujega vložka manjša za 10 milijonov dinarjev. Stroški vložka so bili nižji za 0,5 milijona dinarjev, kar je rezultat boljšega izplesa (za pol odstotne točke) in poročuna za drugo kvaliteto toplotvaljanih travkov.

Tudi v temeljni organizaciji ŽIČARNA so bili stroški (za 6,4 milijona dinarjev) kot rezultat nižje cene nabavljenega vložka v primerjavi s planirano (za 8,2 milijona dinarjev) in znižanja pri vložku zaradi doseženega boljšega izplesa (za milijon dinarjev). Pri predelavi je za skoraj 3 milijone dinarjev več stroškov.

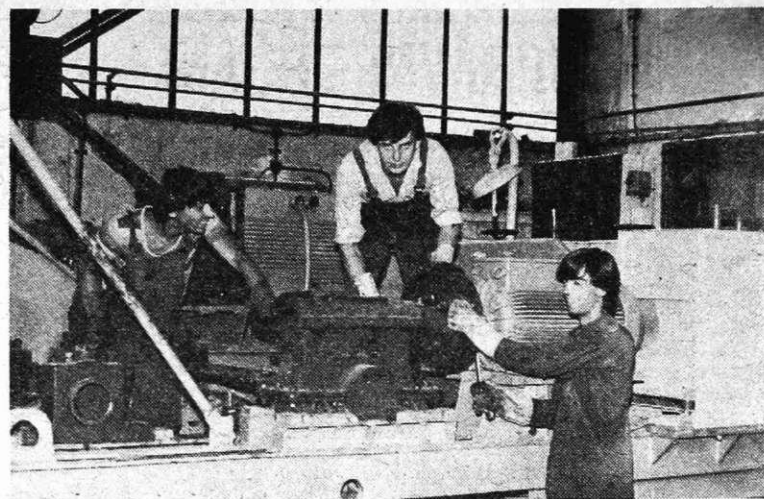
Temeljna organizacija PROFILARNA je imela za 2,2 milijona dinarjev manj stroškov, kot je bilo načrtovano in to tako pri vložku kot predelavi. Boljši izplen (za 2,8 odstotne točke) je stroške vložka znižal za 1,3 milijona dinarjev, pri predelavi pa so bili stroški nižji za 0,9 milijona dinarjev. Načrtovano proizvodnjo so presegle za 12,6 %.

Temeljna organizacija JEKLOVLEK je v juliju stroške znižala za 1,3 milijona dinarjev, pri vložku za 0,7 milijona dinarjev, v glavnem z boljšim izplemom (za 1,1 odstotne točke), pri predelavi pa za 0,6 milijona dinarjev. Načrtovana proizvodnja je bila dosežena z 99 %.

V temeljni organizaciji ŽEBLJARNA so v juliju imeli stroške nižje od planiranih za 2,7 milijona dinarjev predvsem zaradi nižjih cen nabavljenih žic (za 2,4 milijona dinarjev). Z večjo porabo valjane žice so stroške zmanjšali še za 0,5 milijona dinarjev.

Izplen je bil slabši od načrtovane, kar je rezultat poslabšalo za 0,14 milijona dinarjev.

Od storitvenih temeljnih organizacij je le temeljna organizacija ENERGETIKA imela nižje stroške od načrtovanih (za 6,9 milijona dinarjev) in to pri plinastih gorivih, elektroenergiji (nižja dobava), orodju in inventarju.

Popravilo žerjava za martinarno v žerjavnem oddelku (Foto S. Kokalj)

V PRIPRAVAH NA 10. KONGRES ZSS BI MORALI UTRJEVATI TUDI VLOGO OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA

(Nadaljevanje s 1. strani)

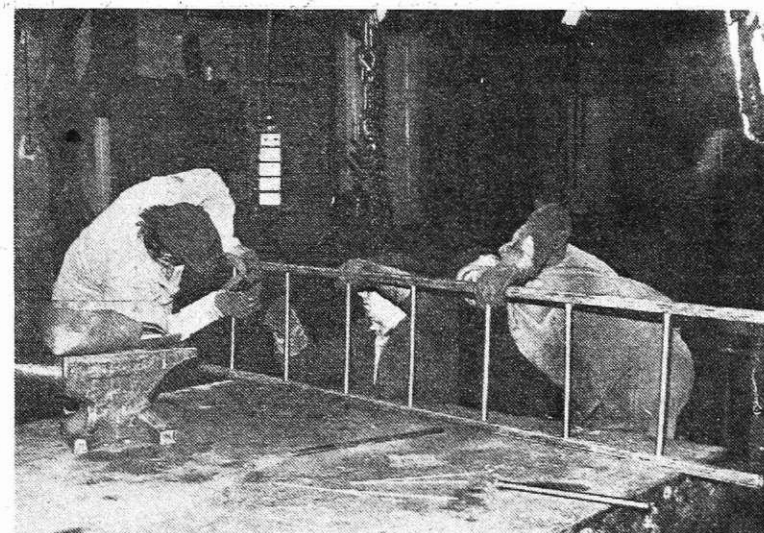
V zvezi s tem so v osnutku resolucije predlagane številne organizirane oblike izobraževanja in usposabljanja, prav gotovo pa manjka poudarek tudi na individualnem izobraževanju in usposabljanju, kar predvsem velja za sindikalne aktiviste, ki morajo s svojo dejavnostjo vplivati na družbeno zavest in reševanje problemov.

Ta smo poudarili predvsem zato, ker bi morale tudi osnovne organizacije zveze sindikatov vzporedno z uresničevanjem svoje ustavne in statutarne vloge biti neke vrste izobraževalna oblika za članstvo. Seveda pa to zahteva večjo usposobljenost izvršnih odborov, predvsem pa njihovih predsednikov. In ravno temeljita obravnava kongresnih dokumentov, kakor smo že poudarili, bi bila lahko tudi velika »šola« za vse člane sindikata.

Kako bodo, na primer, osnovne organizacije zveze sindikatov spodbujale in se aktivno zavzemale za nadaljnji razvoj delegatskega sistema in delegatskih odnosov, kakor poudarja osnutek resolucije, če ne bodo prek svojih izvršnih odborov oziroma predsednikov seznanjeni s stanjem, oceno, vzroki za prepočasni

razvoj in podobno, o čemer mamc napisane različne študije, strokovno-znanstvene razprave in teoretične spodbude, če tega ne bodo prebrali. Veliko tega je navedenega tudi v osnutku poročila republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije delu Zveze sindikatov Slovenije med devetim in desetim kongresom.

Seveda je iluzorno misliti, da bo v preostalem času za javno razpravo vse osnutke gradiv za deseti kongres zmogli razložiti članstvu samo predsedniki osnovnih organizacij. Zato bi morali za posamezna področja razlage angažirati vse člane izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata, predvsem pa strokovne delavce v TOZD in delovnih skupnostih, da bi delavcem na sestankih sindikalnih skupin ali združenih skupin razložili posamezna področja ob soodetju s stanjem v konkretnih sredstvih. Pri tem pa se ne bi smeli omejiti na 15. september, temveč z razpravo nadaljevati do pričetka kongresa, to je do 12. oktobra in še po tem. Vsekakor morajo te razprave poleg drugega pomeniti tudi utrjevanje vloge osnovnih organizacij zveze sindikatov, kot jo opredeljuje statut

Sodelavci v strojnih delavnicah na Javorniku (Foto S. Kokalj)

ANALIZA VZROKOV STOJNIN V JULIJU

Nenehno si moramo prizadevati, da zmanjšujemo stroške našega poslovanja. Takšen, lahko bi rekli tudi povsem nepotreben strošek, je vozovna zamudnina (stojnina), ki jo moramo plačevati pravzaprav kot kazen za vagone, ki jih nismo razložili v dogovorjenem pogodbenem roku.

Kot smo že poročali, je bilo teh stroškov v prvem polletju letos 1.188.975 din. V mesecu juliju smo v letih od 1977 do letos plačali naslednje zneske:

1977. leta 378.963 din
1978. leta 67.577 din
1979. leta 55.683 din
1980. leta 84.266 din
1981. leta 309.235 din
1982. leta 369.974 din

Kot vidimo, je letošnji julijski znesek največji po letu 1977.

V mesečnem poročilu špedicija Železarne za vzroke stojnine navaja: Stojnina v Fužinah in Hrenovici je nastala pri razkladanju tujih vagonov, ki so se zadrževali več kot 17 ur. Izrazit primer slabe organizacije dela je razkladanje ferokalcija v Jeklarni, saj so štirje vagoni stali kar 454 ur, kar znese 68.100 din. Od teh je en vagon čakal na razkladanje celo 199 ur, kar znese 29.850 din.

Za Javornik je obrazložitev enaka prejšnjemu mesecem, in sicer, da je stojnina nastala pri nakladanju. Vagonov ne naložijo pravočasno in zato ostanejo v Železarni do naslednjega dne. Dovoljeno zadrževanje pa je samo sedem ur.

Na Blejski Dobravi je nastala stojnina tokrat pri razkladanju voz za TOZD Elektrode. Vagoni so prišli v soboto zjutraj in ostali nerazloženi do ponedeljka. V tem primeru bi morala svojo vlogo boljše odigrati čuvaj na Blejski Dobravi in dežurni Železarne. Čuvaj na Blejski Dobravi mora o prihodu vagonov v soboto obvestiti dežurnega Železarne, ki mora pri TOZD, katere pošiljka je, poskrbeti, da se vagoni razlože. Špedicija je tudi dodala splošno ugotovitev, da se tovor, ki prispe v sobotah in nedeljah, sploh ne razklada, kot bi bilo treba. V tem je tudi vzrok za visoke stojnine, predvsem za tuje vozove, ki se po 17 urah zadrževanja obračunavajo po 150,00 din za vsak vagon in vsako uro presežnega roka razkladanja oziroma nakladanja.

Menimo, da teh stroškov ne bi bilo, če bi se vsi ustrezno zavzeli, tako kot v lanskem septembru, ko je bilo »zagroženo« celo s kazenskim pregonom odgovornih.

B. B.

ŽELEZAR

7

ZVIŠANJE - ZNIŽANJE STROŠKOV V JULIJU

TOZD	julij	jan. - julij	povprečno
Plavž	-15.155.395	-40.206.651	-5.743.807
Jeklarna	-6.397.663	-90.550.267	-12.935.752
Livarna	-191.235	-1.616.842	-230.977
Valj. bluming štekla	20.723.891	31.251.971	4.464.567
Valjarna žice in profilov	1.318.571	-15.454.157	-2.207.737
Valj. debele pločevine	-3.062.078	6.873.940	981.991
Hladna valjarna Bela	-12.435.899	-129.664.087	-18.523.441
Hladna valjarna Jesenice	-11.818.166	-115.214.552	-16.459.221
Žičarna	-6.358.590	-19.222.791	-2.746.113
Profilaria	-2.184.083	-7.467.599	-1.066.800
Vratni podboji	2.863.487	7.435.415	1.062.202
Jeklovlek	-1.339.829	-10.690.959	-1.527.279
Elektrode	2.673.095	-14.038.960	-2.005.566
Žebljarna	-2.664.636	-13.807.522	-1.972.503
Strojne delavnice	1.414.078	-2.224.769	-317.824
Remontne delavnice	2.059.761	-5.088.753	-726.965
Vzdrževanje	1.711.371	-2.381.687	-340.241
Energetika	-6.874.081	-75.330.635	-10.761.519
Transport	2.280.856	1.937.381	276.768
Skupaj	-33.436.545	-495.461.524	-70.780.217

PROSTOVOLJNIM KRVODAJALCEM

V dneh od 6., 7., 8., 9., 10. in 13. septembra bo na Jesenicah krvodajalska akcija, ki jo v dogovoru z Zavodom za transfuzijo krvi v Ljubljani organizira občinski odbor Rdečega križa Jesenice.

Odvzemni prostori bodo v Delavskem domu na Jesenicah vse navedene dneve od 7. do 14. ure.

Kri je nenadomestljivo zdravilo in jo lahko dobimo le s pomočjo prostovoljnih krvodajalcev, ki jo vsa leta nesebično darujejo in s tem pomagajo rešiti marsikatero življenje.

Zato je namen krvodajalskih akcij zbrati vsaj toliko krvi, kolikor je potrebuje regionalna bolnica - pri nas je to Splošna bolnica Jesenice. Da bi zadostili tem potrebam, bi se moralo na vsak odvzemni dan odzvati 300 krvodajalcev.

Vsak, ki se bo odločil za odvzem krvi, naj se prijavi tajnici TOZD ali delovne skupnosti, ki bo spisek krvodajalcev oddala oddelku za zdravstveno in socialno varstvo.

Krvodajalci naše delovne organizacije imajo na osnovi 125. čl. pravilnika o delovnih razmerjih na dan odvzema krvi prost dan in preventivne namene, da po odvzemu ne bi prišlo do morebitnih nesreč. Če je krvodajalec iz zdravstvenih razlogov odklonjen, se mora po opravljenem zdravniškem pregledu vrniti na delo.

Večkratni krvodajalci, ki že imajo krvodajalsko izkaznico, naj jo prinesejo s seboj, da jim bodo vpisali odvzem krvi.

Krvodajalstvo je izraz globoke solidarnosti in humanizma do sočloveka, do bolnika, ki potrebuje kri. Je prostovoljno, brezplačno in anonimno. In prav te humane akcije se delavci Železarne udeležujejo vsa leta v velikem številu, zato se je udeležite tudi sedaj.

Kadrovski sektor

POMEN TEHNIČNEGA NORMIRANJA DELA ZA USTVARJANJE EKONOMSKE STABILIZACIJE V TOZD

Študij dela, predvsem njegovo normiranje kot del oblikovanja organizacije dela, ima velik pomen za povečanje produktivnosti dela, zmanjšanje stroškov poslovanja, kar vpliva na ekonomsko stabilizacijo in s tem prispeva k lažjemu vključevanju v delitev dela in konkuriranju na tujih tržiščih.

Osnovni cilji študija dela so usmerjeni v to, da pomagajo z racionalno organizacijo dela odkrivati rezerve delovnega časa, določiti časovne norme, večati produktivnost dela, zmanjšati napor, povečati zaupanje in sigurnost pri delu, zmanjšati stroške poslovanja in olajšati upravljanje v proizvodnji.

Znano je, da se vse rezerve v neki proizvodnji delijo na tri kategorije:

- rezerve samega dela,
- rezerve osnovnih sredstev,
- rezerve predmetov dela.

Študij dela se ukvarja z raziskovanjem vseh treh rezerv, posebno rezerv samega dela. Tako omogoča široke možnosti za analiziranje in normiranje raznovrstnih del in nalog. Po izvršeni analizi snemanih časov se izračunajo tehnične norme in se nakaže možnost za izboljšanje obstoječih metod dela.

Študij dela se deli na:

- racionalizacijo ali poenostavljanje dela s standardizacijo in
- tehnično normiranje.

Oba dela sta zelo pomembna in se med seboj dopolnjujeta v eno samo povezano celoto v poslovanju temeljne organizacije.

NORMA KOT ORGANIZACIJSKI FAKTOR V POSLOVANJU IN UPRAVLJANJU TOZD

Vsaka temeljna organizacija pripravi precej planov in se ukvarja še z drugimi delovnimi aktivnostmi z namenom, da bi pospešila poslovanje:

- izdelava planov proizvodnje po asortimentih in količinah ter časovni določitvi tehnoloških procesov dela,
- planiranje razvoja in uvajanje nove proizvodnje,
- planiranje stroškov proizvodnje in poslovanje v celoti,
- planiranje števila delavcev,
- planiranje rokov izdelave posameznih izdelkov,
- planiranje in dopolnjevanje sistema delitve osebnih dohodkov in nagradjanje po delu itd.

Osnova vseh navedenih aktivnosti in še drugih so pravilno določene tehnične norme.

S pravičnim snemanjem časa, posebno dodatnega časa, se ugotavlja, v kolikšni meri delovnega časa pa se razvrščajo po kategorijah delovnega časa. S pomočjo bilance delovnega časa so mogoči razni organizacijski posegi, da se zmanjšajo prevelike izgube časa.

NORMA KOT PSIHOLOŠKI FAKTOR

Študij dela, predvsem njegovo normiranje, se lahko uveljavlja na vseh področjih organizacije dela. Z normiranjem dela se morajo ukvarjati samo strokovnjaki, ki dobro poznajo tehnološki proces in so opravili specialne tečaje - seminarje ali redno študirali študij dela. Analitiki ali tehnologi za študij dela morajo poleg tehničnega znanja za opravljanje svojega dela znati vzpostaviti pravilne odnose z delavci. Kajti od delavca se ne more zahtevati samo učinkovitost dela, ampak je potrebno upoštevati:

- njegovo pomembno vlogo v procesu dela,
- pravilni pristop do njega,
- pravilno ocenjevanje njegovih rezultatov dela in
- pravilno nagradjanje njegovega dela.

Vsa dela in naloge, ki se normirajo, morajo biti razumljive, da ne pride pri delavcih do nepotrebnega prekanja. Če so vsi dejavniki normiranja dela pravilno določeni, delavci zaupajo tehnologu za študij dela in radi sprejmejo nove iniciative v zvezi z normiranjem.

Zaradi tega študij dela, predvsem pravilno določanje norm, izboljšuje medsebojne odnose. Če so norme pravilno določene in če je delavcem dostopna (dana na vpogled) analitična dokumentacija, se zaupanje delavcev do dela poveča. S pravičnim normiranjem se odstranijo težnje po previsokih zaslužkih pri delavcih, ki manj ali slabše delajo, kar ustvarja slabe odnose med delavci, ki bolje delajo. Doseže so torej, da boljši delavci zaslužijo več kot slabši.

Pravilno določene tehnične norme z upoštevanjem dodatnih časov prispevajo k humanizaciji dela. S psihološkega vidika na delavce zelo dobro deluje, ker vedo, da se jim vsa

pomožna dela in odmori za počitek, monotonijsko in za fiziološke potrebe upoštevajo v normi.

NORMA KOT EKONOMSKI FAKTOR

Od mnogih koristi, ki jih imamo od norme, je ekonomski faktor najvažnejši.

Družbena korist od pravilno določenih norm je večnamenska. Norma omogoča, da se poveča obseg proizvodnje, ker se istočasno poveča produktivnost dela in dohodek TOZD. S povečanjem proizvodnje se manjšajo fiksni stroški proizvodnje in stroški prodajne režije, ker se večji obseg proizvodnje plasira na tržišče.

Individualna korist vsakega delavca od pravilno postavljene norme se odraža v osebnem dohodku. Delavec, ki več in bolje dela, tudi več zasluži.

POGOJI ZA USPEŠNO UVAJANJE TEHNIČNIH NORM

Analitiki oziroma tehnologi potrebujejo pri svojem delu, to je pri snemanju, izračunavanju in standardiziranju norm, podporo vodstva TOZD in družbenopolitičnih organizacij, kajti njihovo delo najbolj direktno vpliva na osebne dohodke delavcev, kjer je vsak najbolj občutljiv. Da bi z normiranjem dosegli zaželeni uspeh, morajo biti kadri za študij dela pravilno usposobljeni in izbrani.

Delavci, ki delajo na področju študija dela oziroma pri normiranju dela, morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- specializacija ali redno šolanje s področja študija dela,
- dobro poznavanje tehnološkega procesa proizvodnje oziroma dejavnosti, kjer se izvaja študij dela,
- smisel za sistematično zbiranje, urejanje in analiziranje zbranih podatkov,
- smisel za organizacijo dela,
- samoiniciativnost in pravilno razvita samokritičnost,
- smisel za sodelovanje, objektivnost in pripravljenost za pomoč drugim in
- dobra ocenitev izvršenega dela.

Za uspešno uvajanje tehničnih norm je pomemben izbor nalog za študij dela. Reševati se morajo najprej tiste naloge, ki so v neki temeljni organizaciji najbolj učinkovite. Pomembna je tudi informiranost delavcev in vodstva o dejavnosti na področju študija dela.

Neposredni in vodstveni delavci v neki temeljni organizaciji morajo biti dobro seznanjeni s tem, kaj prinašajo tehnične norme njim in širši družbi. Bolje je treba vrednotiti delo delavcev na področju študija dela, kajti to je zelo strokovno in odgovorno delo. Ker pogosto ti delavci nimajo podpore organov upravljanja in vodenja in ker nanje tudi ostali delavci gledajo postrani, kot da oni določajo višino osebnih dohodkov, se zelo malo inženirjev za organizacijo dela odloči za področje študija dela. Zato največkrat to delo opravljajo ljudje, ki zanj nimajo dovolj strokovne izobrazbe, zato je na področju študija dela in predvsem na področju normiranja toliko pomankljivosti in površne obdelave.

Zaradi narave in funkcije dela na področju študija dela bi morala delovati enotna služba v delovni organizaciji, ki bi urejala čase izdelave in jih standardizirala. S tem bi se preprečili vplivi želj posameznikov, lažje pa bi tudi realizirali načelo enotnosti določanja in uporabe delovnih norm v temeljnih organizacijah.

POJEM PROUČEVANJA DELA

S proučevanjem dela označujemo obe vrsti sredstev ali tehnik: proučevanje metod in merjenje dela, ki omogočata, da se materialna sredstva, napori in sposobnosti delavcev uporabijo na najboljši način. Proučevanje dela poznamo tudi pod imenom študij dela in je tesno povezano z vprašanjem produktivnosti.

Povečanje proizvodnosti s proučevanjem dela ni niti vezano niti pogojeno z izdatki investicijskega pomena. Izboljšanje proizvodnosti ne dosežemo samo z nabavo novih sred-

stev proizvodnje, ampak lahko proizvodnost povečamo v mejah obstoječih sredstev proizvodnje. Odkrivanje in osvajanje novih postopkov, nabavljanje novih strojev, vse to je vezano na daljše roke in visoke izdatke. S tem pa ni izključena nevarnost, da izboljšanja sploh ne bo in da ne bo krilo stroškov.

Večkrat zahteva že majhno izboljšanje postopka znatna denarna sredstva in daljši čas. V času, ko primanjkuje sredstev za investicije in je stopnja proizvodnosti nizka, je povečanje proizvodnosti s proučevanjem dela še pomembnejše.

Delo proučuje tudi delavec v proizvodnji, vendar ga bolj zanima izvrševanje delovne operacije, manj pa tehnični postopek.

ZAKAJ JE PROUČEVANJE DELA KORISTNO

Proučevanje dela je sistematična metoda proučevanja, preiskovanja in opredeljevanja rešitev. Proučevanje dela zahteva čas, zato mora biti ločeno od ostalih vodstvenih nalog. Izkušnje kažejo, da samo neprekinjeno proučevanje, ki se izvaja neposredno na delovnem mestu, daje možnosti, da se zberejo vsi potrebni podatki. Zato mora biti proučevanje dela poverjeno osebi, ki se izključno ukvarja s tem brez drugih zadržitev.

Proučevanje dela nam koristi zato, ker je sistematično in najtočnejše sredstvo ter načrt za določanje normativov časa, na katerih sloni planiranje, nadziranje ter vodenje proizvodnje.

Prihranek, ki ga daje proučevanje dela, je neposreden, takojšen in trajen, dokler se izvaja delo po izboljšani metodi dela.

Pročevanje dela je metoda direktnega opazovanja proizvodnih dejavnikov - dogodkov, ki vplivajo na učinek dela določene operacije z osnovnim namenom, da se dosledno izključijo pojavi negospodarnosti.

Delovne dejavnike ugotavlja, odkriva, analizira, spreminja z namenom stabilizacije in izboljšanja proizvodnosti. To omogoča, da s povečano proizvodnostjo razvijamo in oblikujemo vse tiste elemente, ki opredeljujejo v končni vsoti višino osebnega dohodka in dohodek podjetja. Za proučevanje dela so potrebni dobri strokovni in osebni odnosi v proizvodnji, kajti proučevanje dela je le eno od sredstev vodenja, ki pa ne more nikoli nadomestiti dobrih odnosov, kvalitetnega vodenja in splošne organizacije dela.

MERJENJE PROIZVODNEGA DELA

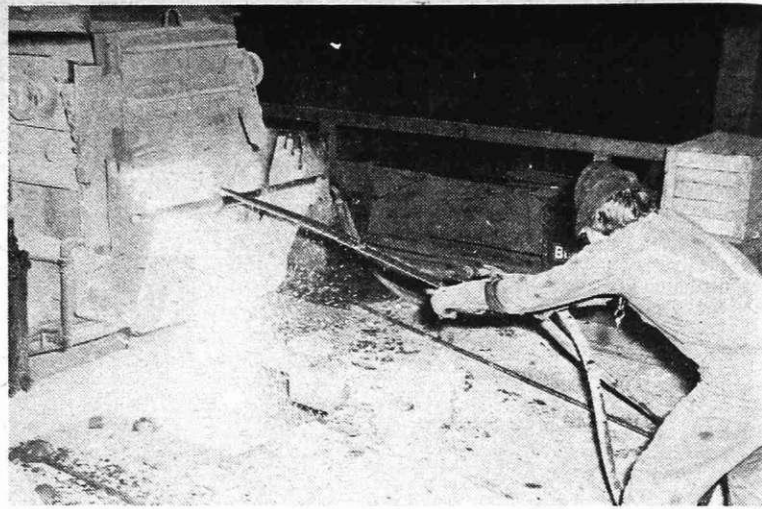
Vsako delo je koristno, če omogoča izvrševanje funkcije organizacije združenega dela. Potrebno ga je vnaprej definirati. Za utrjevanje osebnega prispevka dela se mora nujno organizirati ustrezen način merjenja kazalcev pri opravljanju konkretnih poslov in delovnih nalog. Vse bolj opuščamo prakso, da delavci na enakih ali podobnih delih prejmejo enak osebni dohodek, neodvisno do rezultatov in kvalitete dela. V samoprisilnih aktih je navadno zapisano, da si kot družba moramo prizadevati za merjenje učinka dela in za rezultat dela vsakega posameznika, ker se le tako spodbudi delavce, da svoje delo opravljajo čim bolj kvalitetno in v večjem obsegu.

Delovna norma je med različnimi načini najprimernejše merjenje obsega dela, seveda je potrebno vzoredno uporabljati tudi druga merila. V proizvodnji in tudi na drugih področjih je potrebno delovno normo (posamezno ali skupinsko) uvajati povsod, kjer je to organizacijsko in ekonomsko upravičeno. Uvajanje skupinske norme je sprejemljivo s pogoji, da se določa za čim manjšo skupino delavcev, seveda odvisno od tehnološkega postopka proizvodnje.

Potrebno je upoštevati splošne družbene opredelitve in karakter norme, kot povezavo z dohodkom ter delitev sredstev za osebne dohodke na osnovi prispevka rezultata dela, ki ga delavec ustvari z živim delom v neposredni proizvodnji.

(Iz člankov Aleksandra Rističa v 5. in 8. številu Informativnega fužinarja)

Dopisujte v Železarnjo

Posnemanje žilindre na BBC električni peči (Foto S. Kokalj)

PRED LETOŠNJO KADROVSKO AKCIJO TRANSFUZIJA KRVI IN NJENIH DERIVATOV - ZGODOVINA

Zamisli in prvi poizkusi o pretoku krvi iz človeka v človeka segajo že v antični čas. Tako zasledimo v rekih starih narodov tudi zapise o pomlajevanju in prenašanju zdravja, če stare osebe prejmejo kri mladih, zdravih ljudi ali pa če jo dobijo težki bolniki.

Zanimivo je tudi, da se jim je že tedaj včasih posrečilo izvesti transfuzijo krvi (naključje enakih skupin). Seveda je v takih primerih rešila kri dajalca bolnike »gotove smrti«. V primeru inkompatibilnosti - neenakosti krvnih grup se je to za bolnika končalo tragično.

V večini primerov, če izvzamemo nekaj redkih izjem, je bilo zdravljenje s transfuzijo krvi neuspešno. Poskusi, ki so trajali skoraj do začetka 20. stoletja, so pokazali, da živalska vrsta krvi ne more nadomestiti človeške. Pokazalo se je celo, da tudi majhne količine človeške krvi lahko postanejo življenjsko nevarne za bolnike. Tako so takratni znanstveniki prišli do zaključka, da med krvjo različnih oseb obstaja nekakšna »sorodnost« in da se samo z dajanjem sorodne krvi lahko dosežejo zadovoljivi rezultati.

Kdaj je bila izvršena prva transfuzija, je težko natančno ugotoviti. Richard Lower je 1625. leta v kraljevskem društvu Royal Society v Londonu prikazal prvo, po predpisih izvršeno transfuzijo pri živalih. V literaturi je do konca 20. stol. opisanih vrsta uspešnih in manj uspešnih transfuzij krvi. Po Landoisovih zapisih je bilo do leta 1875 izvršenih 347 transfuzij pri ljudeh in 129 pri živalih.

Sele sodobna znanost s številnimi novimi teoretičnimi, eksperimentalnimi in praktičnimi ugotovitvami je omogočila razvoj sodobne transfuzijske medicine. Med tovrstnimi ugotovitvami je vsekakor daleč najpomembnejše Landsteinerjevo odkritje »krvnih skupin« leta 1901 v Ameriki. Opisal je tri skupine krvi pri ljudeh: A, B in 0. Za to delo je leta 1930 dobil Nobelovo nagrado.

Le nekoliko kasneje, leta 1902, sta Landsteinerjeva učenca De Castello in Sturli opisala tudi krvno skupino AB. Zanimivo je, da so šele v prvi svetovni vojni od 1914. do 1918. leta začeli upoštevati načelo dajanja transfuzij krvi iste krvne skupine. Od takrat transfuzija krvi ni bila več nevaren poskus, čigar uspeh ali neuspeh bi bil odvisen od naključno srečno izbranega krvodajalca.

Sedaj je določanje krvnih skupin pri ljudeh standardno opravilo. Če-

prav je bilo odkritih že veliko število raznih skupin krvi »krvnih grup«, se v praksi pri transfuziji najpogosteje zadovoljimo z določanjem krvnih skupin A B 0 in tako imenovanega Rhesus faktorja.

S sistematičnim določanjem krvnih skupin so ugotovili, da je zastopanost posameznih krvnih skupin po svetu različna. Pri nas so krvne skupine AB0 sistema zastopane približno v naslednjih odstotkih: največ je krvne skupine A - okrog 41 %, krvne skupine 0 je približno 35 %, skupine B 17 % ter skupine AB 7 %. Tako razporeditev in razširjenost krvnih skupin AB0 sistema kaže na občasne težave, ki se pojavijo, kadar je potrebno dati večje količine krvi redkih krvnih skupin AB0 sistema.

Pomembno prelomnico v transfuziji krvi je prineslo odkritje natrijevega citrata leta 1914, ki preprečuje strjevanje krvi. Do tega časa se je namreč transfuzija krvi opravljala direktno iz žile darovalca v žilo prejemnika - bolnika, kar pa je nemalokrat povzročalo težave, zlasti če je bilo potrebno dati transfuzijo večjemu številu ljudi.

Kmalu po odkritju natrijevega citrata sta leta 1916 Robs in Turner prišla še do ene pomembne ugotovitve: kri, shranjena na hladnem mestu, je uporabna tudi več dni. S tem odkritjem se je začelo obdobje »krvnih bank«.

Pri nas smo konservirano kri začeli uporabljati v manjšem obsegu šele od leta 1938 dalje. Šele proti koncu druge svetovne vojne, leta 1944 in 1945, smo v bolnišnicah NOB pričeli uporabljati konzerve citrirane krvi, shranjene v steklenicah.

Do sedaj so se metode konserviranja krvi že tako posodobile, da se kri lahko ohrani tudi do mesec dni, posamezne sestavine krvi pa mnogo dlje. Te sestavine so: krvna plazma, albumin, eritrociti, levkociti, trombociti, fibrinogen itd. To je zelo pomembno, saj kri enega dajalca lahko damo večim bolnikom, hkrati pa ne obremenjujemo krvnega obtoka bolnika, ker mu damo samo tisto sestavino krvi, ki jo potrebuje.

I. Z.

Na osnovi sklepa delavskega sveta delovne skupnosti KSI in v skladu z 92. in 93. členom statuta delovne organizacije objavljamo

DOPOLNEN RAZPIS

za prosta dela in naloge:
- vodja centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje
šifra 5590 U-5 1 oseba.

Pogoji:
- visoka šola sociološke, politološke, novinarske ali pravne smeri,
- pet let delovnih izkušenj na področju samoupravljanja in informiranja,

- vsi kandidati za opravljanje nalog s posebnimi pooblastili in odgovornostmi morajo imeti ustvarjalen odnos do samoupravljanja, morajo biti poštenu ter imeti pravilen odnos do povezovanja pravic in obveznosti (morajo biti družbeno politično in moralno etično neoporečni).

Kandidati naj vložijo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku 15 dni po objavljenem razpisu na kadrovski sektor Železarne Jesenice, Jesenice, C. železarjev 8, z oznako: »za razpisno komisijo DS KSI«.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD Strojne delavnice z dne 23. avgusta 1982

OBJAVLJAMO

proste delovne naloge: delovodja orodjarne šifra 7471 ktg. 14 1 oseba

Pogoji:
- tehniška srednja šola - strojne smeri
- tri (3) leta delovnih izkušenj s področja ročne ali strojne obdelave kovin

- pasivno znanje nemškega jezika
- tečaj za sistem REFA
- preizkus znanja iz predpisov SVD.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev na kadrovski sektor v 15 dneh po objavi.

Posebne prijavnice dobite pri kadroviku ali v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

POJAV DOMOBRANSTVA IN NJIHOVE PRVE POSTOJANKE NA GORENJSKEM

Odlomek iz knjige Kokrški odred

Videli smo že, da je zdaj noč Kokrški odred v avgustu in v začetku septembra mobiliziral več sto novincev. Prihajali pa so tudi prostovoljci, veliko prav zaradi poziva AVNOJ, ki je določil rok 15. septembra. Vendar pa se s krjujo neomadeževani domobranci, ki jim je bila amnestija predvsem namenjena, temu pozivu niso odzvali. Pač pa so se priglašali »prostovoljci« iz vrst aktivistov in drugih ljudi. Iz Kranja jih je prišlo 150, iz Trčiča 60, z Jesenic okoli 250, mnogo pa tudi iz drugih krajev, in se so prihajali.

Namesto domobrancev pa so prihajali posamezniki iz nemških policijskih postojank. Prvi so prišli že v avgustu, ko je obstajal še Gorenjski odred. To so bili predvsem v nemško policijo mobilizirani Hrvatje-proti-fašisti. Po vztrajnem obojestranskem tipanju so obveščevalci Kokrškega odreda zvezo z njimi vzpostavili tudi v Trčiču. Domenjeni večer so prišli v Babičovo gostilno, kjer naj bi jih partizani »nasilno mobilizirali«.

Tako bi bili njihovi svojci na Hrvaškem zaščiteni pred represalijami. Vendar je bilo za partizane tudi to veliko tveganje. Nihče ni mogel jamčiti, da tudi tu ne gre za gestapovsko prevaro. Po skupino prvih petih Hrvatov-policistov je pod vodstvom Jožeta Šilarja-Milana šel oddelek prostovoljcev iz 1. bataljona KO.

Prvi bataljon je tedaj taboril v Dragi. Proti Trčiču so hodili po »Banditenstrasse«, kot so Nemci imenovali cesto med Begunjami in Trčičem. Po vzpostavljeni zvezi v Trčiču so s pripravljenim orožjem upadli v Babičovo gostilno. Tam je med domačimi pivci res sedelo nekaj policistov. Toda ob sebi so imeli orožje! Partizani so jih pozvali k predaji in policisti so to takoj storili. Odvezli so jim orožje in jih, kot da so aretirani, hitro odgnali s seboj. Partizani so takoj spoznali, da so to res protifašisti in da so komaj čakali na boj s sovražnikom. Orožje so dobili nazaj. Že po nekaj dneh so se pokazali kot dobri borci.

Med njimi sta bila tudi Ivan Svatič, roj. 1925 v Bankovcih pri Našicah, in Ivan Tonček, roj. 1922 v Novem Topolu. Slednji je kmalu postal spoštovan borec in namestnik četrtega komandirja.

Brž ko so bili Nemci obveščeni o dogodku v Babičevi gostilni, so dvignili preplah in blokirali Trčič, vendar brez uspeha. Hrvati-policisti so se 6. septembra 1944 priključili borcev 1. bataljona KO, dva dni pred napadom na Osvaldovo gostilno na Selu pri Žirovnici.

Ta mobilizacija je bila predvsem uspeh političnega dela na terenu in odredne obveščevalne točke Trčič. Ker so minerji tega bataljona KO le dan pred tem poškodovali v Trčiču še železniško kulinico z lokomotivo ured, je med ljudmi bojno razpoloženje spet poraslo.

Pozneje je bilo več takih mobilizacij, še več pa poskusov. Posebej moramo omeniti take poskuse pod Stolum in v Radovljici, ko je šlo za večje število policistov hrvaške narodnosti, ki naj bi odšli v parti-

zane. Vendar do tega ni prišlo. Gestapo je priprave tik pred uresničitvijo odkril. Zaradi tega so gestapovci spet aretirali in streljali, mučili pa zlasti mlado Franco Naglič (aretirali so jo 13. septembra), tisto, ki je v begunjskih zaporih na steno bunkerja 27. septembra 1944 napisala:

»Sama sem v bunkerju, ne vem, kaj bo z mano. Veliko trpim. Kje je moj ljubi dom in moja ljuba zlatna mamica! Stara sem 17 let...«

Začelo se je v Radovljici, kjer je bila poleti 1944 nameščena tudi četa policijskih gorskih lovcev »Alpenland«, v kateri so bili večinoma protifašistično nastrojeni Hrvatje. Tja so bili to pomlad premešteni iz Lyona, iz Francije. Najzavednejši v tem bataljonu so že nekaj časa tipali za zvezami, ki naj bi jih pripeljale k partizanom. A za ta korak je bilo potrebno obojestransko upanje. Dezertacije iz nacističnih vojašnic niso bile preprosta zadeva. V verigi zvez, ki naj bi te policiste pripeljale do partizanov, sta bili tudi mladi dijakini in prijateljci Francka Naglič in Alda Razpotnik-Tika.

Najtesnejše stike z Razpotnikovo je navezal protinacist Mirko Golub, študent iz Zagreba. Pobegeti pa ni nameraval sam, temveč z večino rojakov. Toda ni šlo: gestapovci so prignali iz Radovljice v Begunje vojaško enoto Hrvatov in jih zaprli. Po posamičnem zasliševanju teh Hrvatov in po pogostem soočenju z izmučeno Franco Nagličovo so jih 23 obsodili na razne kazni, tiste, ki so jih šli za vodilne, pa so 13. 10. 1944 v Begunjah ustrelili. Ostale, razen nekoliko izdajalcev, so poslali v taborišče Auschwitz. Med temi je bil tudi Mirko Golub, sicer poglaviti organizator pobege, ki pa ga niso odkrili.

Pri teh dogodkih gre tudi za svojevrsten primer sodelovanja med Slovenci in Hrvati, tako nesrečno upreženimi v nacistični voz.

Oblastni komite KPS za Gorenjsko je v poročilu o prehajanju pripadnikov sovražnih enot k partizanom centralnemu komiteju KPS 2. oktobra 1944 med drugim pisal, da prehajanje nemških vojakov, zlasti Hrvatov poteka v manjših, posamičnih primerih. Pri tem ugotavlja, da sta zaradi slabega sodelovanja propadli dve večji mobilizaciji Hrvatov-policistov ne le iz Radovljice, temveč tudi iz Trčiča, zato pa da so Nemci te posadke pozapirli in zamenjali, nekaj vodilnih upornikov pa ustrelili.

V zvezi z razpoloženjem v sovražnikovih vrstah je tudi štab Kokrškega odreda štabu 9. korpusa poročal, da je posebno pri moštvu tuje narodnosti morala na nizki ravni in da se pada.

Seveda prehajanje sovražnikovih vojakov in policistov k partizanom ni potekalo tako množično, kakor je kazalo v avgustu in septembru, ko jih je prišlo nekajkrat po nekaj skupin. Za to prehajanje pa so se zlasti odredni obveščevalci uspešno zelo trudili, na primer v Trčiču, v Naklem, v Kranju in na Jesenicah. Ugotovitve OBKOM o nespretnosti

štaba KO — mišljeni so predvsem obveščevalci — so bile sicer na mestu, vendar pa drži tudi dejstvo, da je bilo navezovanje stikov s pripadniki policije izredno težavno delo.

Zdaj je treba odgovoriti še na uprašanje, zakaj je bil rezultat amnestije na Gorenjskem tako slab in zakaj se ji domobranci, razen redkih izjem, niso odzivali?

V tej pokrajini je prehajanje k partizanom potekalo na svojevrsten način. Prva leta, ko NOV od zavznikov še ni bila priznana, je bilo v ravniškem predelu in zlasti v središnji velikosti takih, ki so zaradi neodločnosti in nekačnega spekulantskega odnosa do bojevanja dobili ime »sredinci«. Ti niso imeli stikov ne s partizani ne z Nemci ali z domobranci, pretila pa je nevarnost, da padejo pod vpliv slednjih. Veliko je bilo tudi takih mlajših možkih, sposobnih za vojskovanje, ki so že sodelovali v OF ali bili vsaj njeni simpatizerji, vendar pa so delali po tovarnah, ki so služile okupatorju.

Takih je bilo največ na industrijskih Jesenicah, v Kranju in v Trčiču, za vstop med partizane pa se iz raznih razlogov niso mogli odločiti. Da bi jim pomagali k temu koraku, so politični aktivisti iznajdljivo začeli širiti vesti, da tudi oni, delavci v tovarnah, pravzaprav pomagajo okupatorju in da se prav lahko zgodi, da bodo po vojni zaradi tega ključni na odgovornost. Tako je del teh, sicer poštenih delavcev, začel misliti, da petnajstoseptembrska amnestija zadeva tudi nje in tako so se začeli priključevati partizanom. Naslednji, ki so se bolj nagibali k »sredincem«, pa so upoštevali tudi uspehe zahodnih zaveznikov v Italiji in v Franciji. Kazalo je, da obstaja možnost za skorajšnje izkrcanje anglo-ameriških čet tudi v Istri in na slovenski obali. Tako je del ljudi, ki so delali take račune, a so bili sicer za OF, tudi prešel k partizanom, drugi del pa je postal zaveznik domobrancev ali celo njihov aktivni pripadnik. Domobranci pa so računali prav s tem, da bodo po odhodu Nemcev s pomočjo zahodnih čet spet vzpostavili staro buržoazno oblast.

Posebno poglavje so tudi tisti Gorenjci, ki so jih Nemci mobilizirali v svojo vojsko. To v glavnem niso bili slabi fantje. Kot prisilni mobiliziranci so običajno ob prvi priložnosti pobegnili iz nemške vojske k partizanom. Vendar je del teh, ki so čuvali le svoje glave, potem prestopil k domobrancem. Taki so bili najslabši, ker so že poznali partizansko taktiko, zemljišče, del ljudi ter njihovo politično opredelitev.

Tudi vodstvo slovenskega osvobodilnega gibanja je poleti 1944 menilo, da invazija zahodnih zaveznikov na jadransko obalo res ni izključena. S to invazijo bi se dogodki v Sloveniji prav gotovo zapletli, NOV bi se morala spopasti z novimi težavami, bratomorni boj bi se bil s tem nevarno razširil in poglobil. Enote slovenske partizanske vojske so bile pripravljene na spremembo situacije, če bi zahodne čete začele siliti proti notranjosti Slovenije.

Na tak primer so se pripravljali tudi gorenjski partizani. Vendar pa so bili o tem obveščeni le vodilni kadri, tako na terenu kot v odrednih enotah. Borci Kokrškega odreda, ki so bili predvideni za tak primer, so se pomaknili bliže k Savi; po potrebi bi v naglem maršu krenili proti Primorski.

(Se nadaljuje)

Zato je tudi v teoretičnem pouku hitreje napredoval. Zlasti še, ko se mu je vse razjasnilo, po prvi negativni oceni v znanju o intervalih in C-durovi, G-durovi in F-durovi tonski lestvici. Z neomajno voljo se je zagnal in si priboril za bodoče upoštevanje na glasbenem in pevskeem dogajanju.

Prava starčevska okorelost pa je bil profesor fizike in kemije. Visok kot nihče drug, suhljat in tog, da ni nobeden pričakoval kaj zanimivega. Edinole se je ponavljalo:

— Noče, morda pa zdaj! Noče, morda pa zdaj!

To so bile njegove opazke, kadar se je izjalovil fizikalničen, ali kemični poizkus.

A joj, takih primerov je bilo! Samo vrag je bil v tem, če se noben poizkus ni posrečil in je bilo vidno zadržanega smeha v dijakovih očeh le preveč, je mumija togo segla po knjižici in se je začelo spraševanje.

Profesor matematike s svojimi večnimi knikerbokarcami je bil čudak na drugačen način. Med dijaki se je že vedno na svetu šušljalo o profesorjih toliko, da bi lahko nastali romani. O Stalarju pa je krožilo, da je on edini matematik, ki poučuje matematiko. Res je tudi imel na svoji mizi razgrnjen zvezek, s katerim je primerjal svoje vedeledsežke na tabli. Dobri matematiki v razredu so mu priznawali. Tako manj nadarjene niso ogrožali, da bi jih maščevalno klical profesor k tabli. Ni pa bil pišek, to so pobalini tudi vedeli. V dobro so mu pisali, ker je v biologiji znal lepo risati.

Nekaj očanskega je bilo iz profesorja za likovno vzgojo. Bil je severni Nemec in prehajal rad v svoj »plattdutsche«. Kot so dijaki imeli vest, da sta kemik-fizik in likovnik oba kazensko nameščena tukaj v Oberkrajnu? Torej sta starca nezrela za penzijo, a za vojaško obveznost prestara... (in za kacet ne še zaenkrat določena)... Fantje se likovnika niso bali. Profesor za risanje in likovno vzgojo je znal z njimi ravhati. Nikdar ni kaj bleknil o kakih »dolžnostih nemškega naroda« in firerjevih poveljih. Prinašal je knjige in razkazoval slike in druge likovne umetnine. V njegovih predavanjih ni bil vedno znova naglasen

VALENTIN POLANŠEK

39

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

nemško germanski nacionalni element nekega umetnika ali umetniške struje v teku zgodovine. Večno pa je iml oprava s svojimi umetnimi zobmi. Zbadljivci so vedeli povedati, da zato tudi ne kriči nad mladinci, ker se boji, da bi zobovje zarožljalo...

Glasbeni pouk, pretežni del vokalnega značaja, je bil pri mladi profesorici Irmgard nekaj posebnega. Pri njej so se vsi dijaki trudili. Posebno se tisti z medvedjimi glasovi in zajčjimi uhlji. Dekliška profesorica je fante imela v rokah. Že sama njena postava je mobilizirala v mladih ljudeh muzično, lepотно uživalško predranost. In to je bila očitna odlika, če je določevala najboljše pevce izven mutacijske faze za vstop v zbor učiteljskihnikov, katerega je tudi vodila.

Za Zdravka se je domotožje uneslo dobesedno čez noč, ko je nekje v drugi polovici novembra šel na dopust domov: Prvič! Domov! Po tako dolgem, razgibanem, novem času!

V taki napetosti mladega bojazljivca se sekunde raztegujejo v vekovečne dolžine. S skoraj svetovljanski odprtostjo in življenjskimi veleizkušnjami je pridrdral skozi karavanški predor na Koroško. Na vsaki postaji se je notranja slika pričakovanja spreminjala. Iz nedosežnosti je pronicalo v dijakovo osrčje novo pričakovanje: Kako bo le, ko se pripelje na domačo postajo?

Saj sem pisal, da pridem! Tudi točno, kdaj!

Ko so drugi dopustniki kaj hitro pozobali obložene kruhke v kupeju, se je on poveljeval, da mu še na misel ne prihaja. Vse večje reči me čakajo!

Dogajalo pa se je, da je zaznaval ob čim večji razdalji od Kranja v sebi nekaj drugega... Pomislil je:

Zdaj je sedem. Kaj delajo v domu dolgi za gorami?

Večerja je. Moj sedež pri tretji mizi je prazen. Na jedilničnem listu ne bo zapisanega mojega obroka. Če bi bil, bi najraje videl, da si ga Hubert in Hiaselj razdelita. O, kako bi jedli, kako bi jedli, ko bi bilo recimo za vsakega po tri kruhke! Ali še več! Toliko, da bi vsak lahko jedel, kolikor bi vase spravil!

Na vožnji domov je opazil, da ga neka nevidna sila veže na Kranj...

Domača železniška postaja je bila zatemnjena kot vsako naselje vzdolž železniške proge.

Seveda, vojna je! In nočni zračni alarmi! In policijske patrulje! — Ampak nikogar ni, ki bi pričakoval dijaka...

Zdaj pot pod noge! Kovček prime trše. Nikamor noče v trgu, da bi povpraševal, če je od svojcev kdo tu. Z nedopovedljivo silo ga je vlekle iz trga. Više v grapi je bil sneg. Vedno več ga je bilo, ko je ril v celec po spodnji poti v Prisoje.

Pot domov! To zveni, da bi ga še gluhec čul! Pot domov! Rešitev vseh bolečin. Izvir moči, za katero nisi vedel, da so v njem! Pot domov! Četudi se mladeč trudi nad dve uri s kovčkom v snegu do kolen. Pot domov!

Po tistem kratkem dvodnevem dopustu se je dijak vračal predrugačen nazaj v tuje mesto. Glava je bila očičena s spoznanjem: Doma ni bilo pričakovanega, očarljivega zatočišča! Venomer je prihajal v novi mestni svet! V primerjavi se je zresnil, ko je nekaj velikega samo zasluhlil: Kaj je dom? V pripovedovanju se zamislil v novo zamotanost...

(se nadaljuje)

MIHA KLINAR

5

TANGENTE OB BOROVEM ROMANU »ODLOŽENI«

(IZPISI IZ DNEVNIKA)

Ko v Odloženih obstaneš ob kaki novi, v Borovi delavnici ustvarjeni besedi, poizkušaš Borov stavek, v katerem je rabil to svojo besedo, povedati s kako ustaljeno, v Pravopisu zapisano besedo, pa stavek ne zavzame tako in tudi ne pove tistega, kar je izkristaliziral pisatelj prav s svojim novim ustvarjenim pojmom.

Zares: »Stavek mora stati!« pravi Muri, sicer epizodna oseba v romanu, drugače pa bivši partizan, ki piše svoje spomine in ki se jezi nad lektorji, ki mu s popravki kakor z dleto okrnejo marsikdaj prav tisto, kar je za tega pisca spominov bistveno.

Mojstrstvo Bora kot tvorca novih besed je torej v tem, da njegovih (in s tem slovenskih) novih besed niti ne opazimo, ker so tako naravne in razumljive, da jih takoj dojamemo. Žive so, polnokrvne in ne mrtve, brezkrvne in skonstruirane, kakršne tako pogosto srečujemo v leposlovnih in filozofskih umotvornih nekaterih sodobnih »avantgardistov«. Prav ti »avantgardisti« me zato tako spominjajo pogostokrat »koseščine« v Prešernovih časih. Ta je sredi prejšnjega stoletja poslala Prešerna med »odložene« v takratni kmetiško-rokodelski Bleiweissovi kranjski

družbi, sodobna avantgardistična »koseščina« pa bi rada na podoban način »odložila« vse, kar ni po njenem »umetniškem« in »politično-družbenem« hotenju in okusu.

In ker razmišljam o jeziku Borovih Odloženih, naj si za beležnik še neko posebnost — ohranjanje nekaterih še vedno živih starih besed. Nekateri jih že prištevajo med nežive arhaizme, ki imajo pravico »bivanja« le še v Bibliji. Taka je, na primer, beseda »učenik«. Tudi sam bi jo uvrstil tja, ko bi je leta 1948 ali 1949 ne slišal sam v živem jeziku v bohinjski Srednji vasi. Ko sem iskal takratnega tamkajšnjega šolskega upravitelja Toneta Kopčavarja, me je neki bohinjski očanec vprašal: »A našega učenika bi rad?«

Zelo vesel sem bil, ko sem besedo »učenik« zasledil v Borovem romanu, saj je s to in drugimi podobnimi besedami ohranil govorico pokrajine, v kateri se usode njegovih glavnih junakov spletajo, prepletajo in razpletajo. Ta pokrajina pa je Gorenjska... Človek bi Boru za te besede iz srca stisnil roko... Je tudi on slišal besedo »učenik« v bohinjski Srednji vasi? Če se ne motim, je nekaj časa po vojni prebival prav tam.

Ves ta besedni in miselni zaklad je kot posebna dragocenost vdelan v besedilo Borovega romana Odloženi, ki me je pretresel kot velika literarna stvaritev. Že sam Motto me je pripravil v današnje razmišljanje. Prebudil je v meni zopet tistega človeka, ki sem ga že zdavnaj »odložil« v Pesmi za pozabljene, pogreznili v Balade iz močvirja, ga pustil pred Zaprtimi vrati skameneti v Okamenelo samoto in ki se je zadnjič z menoj pogovarjal v Poslednjem volumnu.

Ti ciklji bi pravzaprav lahko dali zaokroženo zbirko dela moje povojne lirike s skupnim naslovom Pesmi za pozabljene. To so pesmi, ki sem jih v začetku šestdesetih let poslal pokojnemu Mitji Mejaku in ki jih je v glavnem imel za dobre. Nekateri je objavil v literarnem nokturnu v radiu, meni samemu pa je pisal, zakaj ne mislim na zbirko, ki bi po njegovo »prav gotovo naletela na lepo mesto v naši poeziji.«

Toda jaz takrat nisem mislil na zbirko, mučile so me druge stvari. In naposled teh pesmi pred dvajsetimi leti nisem videl v taki zaokroženosti. Tudi Poslednji volumen je nastal šele v

minulem desetletju. Na možnost tako urejene nove zbirke sem se spomnil šele ob branju Borovih Odloženih.

Sam sem zato tako dolgo ustavljal ob Borovem Motto, čeprav sem nameraval razmišljati samo o pojmu »odložen« iz vseh zornih kotov, da bi lahko v celoti razumel »odloženost« junakov v Borovem romanu. Brskal sem po tujih slovarjih, ker Slovenci takega »pojmovnega« slovarja, kakršnega imajo Francozi in Nemci, še vedno nimamo. V tem pogledu so naši jezikoslovci za desetletja ali celo za stoletje za Francozi in Nemci. Pa bi jih prav lahko dohiteli, saj še nikoli nismo imeli toliko slavistov, kakor jih imamo po vojni. Brez dvoma jih je mnogo, ki bi radi slovenščino ne samo poučevali, marveč tudi znanstveno obdelovali in sodelovali pri ustvarjalnem jezikoslovnem delu. Eno takih jezikoslovnih del bi bil lahko Slovenski besedni zaklad po stvarnih skupinah:

1. Anorganski svet, zemlja, snovi, 2. Rastlinstvo, živalstvo, človek, 3. Prostor, položaj, oblika, 4. Veličina, množina, število, stopnja, 5. Bitje, odnosi, dogajanje, 6. Čas, 7. Vidnost, luč, barva, zvok, temperatura, teža, agregatno stanje, 8. Spremembe kraja, 9. Hotenje in ravnanje, 10. Čutna zaznavanja, 11. Psihologija, čutenje, efekti, lastnosti značaja, 12. Mišljenje, 13. Znak, sporočilo, jezik, 14. Psenstvo, pisana beseda, 15. Umetnost, arheologija, 16. Družba in skupnost, 17. Orodja, stroji, tehnika, 18. Gospodarstvo, 19. Morala, pravo, 20. Religija, metafizika...

To so glavne skupine. Vsaka ima svoje podskupine. Ne bom jih prepisoval, saj bi se lahko sleherni pri oblikovanju takega zaklada slovenskega jezika zgledoval pri tujih delih — pri besednih zakladih tujih jezikov, oblikovanih po omenjenih pojmovno-pomenskih skupinah.

Kakšno delo za slaviste, če bi se za tako delo razširil krog ne samo na »elito«, ki hoče opraviti vse sama, pač pa tudi na vse, k ustvarjalnosti na področju jezikoslovja nagnjene slaviste po Sloveniji. Potem bi zlahka premagali naše zaostajanje za tujim jezikoslovjem in prav kmalu bi imeli na ta način urejen zaklad slovenskega jezika, koristen ne samo za jezikoslovce in besedne ustvarjalce, ampak tudi za gospodarstvenike, politike, uslužbence po naših ustanovah.

(se nadaljuje)

NOVICE IZ RADOVLJSKE OBČINE

Izvršni svet skupščine občine Radovljica je na 15. seji 17. avgusta obravnaval aneks k dogovoru o temeljnih družbenega plana občine radovljica za obdobje 1981-1985 in predlog družbenega dogovora o enotnem informacijskem sistemu na področju notranjih zadev v SR Sloveniji. Na dnevnem redu je bila tudi obravnavna in potrditev predloga odloka o spremembi odloka o ureditvi določenih vprašanj s področja zasebne obrti in občini Radovljica in predlog odloka o spremembi odloka o občinskih upravnih taksah, predlog programskega dela zazidalnega načrta za centralno območje Radovljica ter več premoženjsko pravnih zadev.

15. avgust - dan grančarjev JLA, so počastili tudi v radovljiški občini v vojašnici heroja Antona Dežmana-Tončka. Poveljstvo vojne pošte 1081 pa je organiziralo osrednjo slovesnost na karavli Maršal Tito na Ljublju, kjer so se zbrali predstavniki gorenjskih občin. Slavnosti se je udeležil tudi zvezni sekretar za notranje zadeve Stane Dolanc.

Na slavnostni seji skupščine občine Radovljica ob občinskem prazniku so prejeli priznanja medobčinskega sveta ZZB NOV za Gorenjsko, ki se podeljujejo od lanskega leta za služnim borem, aktivistom in družbenopolitičnim delavcem ter organizacijam in društvom za leto 1982: Franc Arh z Bleda, Rudi Horvat iz Begunj, Franc Jere in Stanko Kajdič iz Radovljice, Valentin Marinko iz Lesc, Pešan Mehmedinovič iz Radovljice, Stanko Meglič iz Črnic, Matej Bor iz Radovljice, Jože Robič iz Bohinjske Bele, Rozka Torkar iz Sela pri Bledu in Jaka Torkar z Jesenic. Razen tega so priznanje prejeli Gozdno gospodarstvo Bled, osnovna šola dr. Janez Mencinger iz Bohinjske Bistrice in komorni moški zbor KUD Stane Žagar iz Kropce.

Po programski usmeritvi OK ZK Radovljica, ki je bila sprejeta na letošnji volilno-programski seji OK ZK, bodo vse komisije in organi občinske konference in komiteja OK ZK pripravile do začetka septembra programe dela, ki bodo usklajeni s programom CK ZKS in programom OK ZK Radovljica.

Na volilno-programskem zasedanju OK ZK Radovljica v juniju so razen komiteja in predsedstva komiteja OK ZK izvolili tudi nadzorno komisijo, statutarno komisijo in tovariški razsodišče. Komite je imenoval osem komisij, ki se morajo konstituirati do začetka septembra in izdelati programe dela. Svete ZK so ustanovili tudi v krajevnih skupnostih Bled, Bohinjska Bistrica in Radovljica.

Od 13. avgusta do 4. septembra razstavljata v avli Festivalne dvorane na Bledu svoja likovna dela akademska slikarja Franc Novinc in Boni Čeh. To je peta in zadnja letošnja razstava v Festivalni dvorani po programu poletne galerijske dejavnosti likovne sekcije KUD Bled.

Po planu za leto 1982 bo Gozdno gospodarstvo Bled letos na območju Pokljuke in Bohinja zgradilo okoli 22 km gozdnih cest, s katerimi bodo omogočili pristop za mehanizirano spravilo lesa do 750 hektarjev gozdov. Celotna investicija bo znašala okoli 42 milijonov din. Od tega je predvideno 12 milijonov bančnih kreditov.

Kot kaže, bo po nekajletnem odlašanju še pred iztekom leta 1982 zgradilo Cetno podjetje Kranj svojo vzdrževalno bazo pri blejskem mostu med Lescami in Bledom. Bazo bodo preselili z Gorenjske ceste v Radovljico. Stroški izgradnje novih objektov baze bodo znašali okoli osem milijonov.

Po zadnjem popisu prebivalstva v občini Radovljica je razvidno, da je delež predšolskih otrok v skupnem številu prebivalstva 8,7%, osnovnošolskih otrok 12,4%, srednješolske mladine 7,5%, višje in visokošolske 7,7%, mladine v delovnem razmerju 44,8% in občanov starih nad 60 let 19%.

V Novi vasi pri Radovljici je 6. avgusta po daljši in težki bolezni preminil 67-letni Stanko Kocijančič, doma iz napredne revolucionarne družine iz Gorij. Že leta 1941 se je kot njegovi bratje in sestre takoj odzval klicu Partije na oboroženo vstajo. Razen Partizanske spomenice 1941 je nosilec več visokih odlikovanj in priznanj. Po osvoboditvi je bil aktivni družbenopolitični delavec. Pokopali so ga ob veliki udeležbi soborcev in prijateljev na pokopališču v Lescah.

Čeprav se ne bi moglo trditi, da je bila oskrba prebivalstva in turistov v radovljiški občini na višku sezone v juliju in avgustu kritična, je po ugotovitvah inšpekcijskih služb primanjkovalo razen kave predvsem limon in drugega južnega sadja, v določenih dneh pa tudi alpskega mleka, še pogostejše pa masla. Skrajno slaba je bila tudi izbira mesa. Gostinstvo je bilo kljub pomanjkanju naštetih živil in sadja razmeroma dobro preskrbljeno, četudi se je moralo otepati s splošnim pomanjkanjem, kar je vse prej kot dobra reklama za turizem. O tej problematiki bodo razen na izvršnem svetu občinske skupščine spregovorile v prihodnjih dneh tudi občinske družbenopolitične organizacije.

O skrajšanem vzgojnem programu, ki ga bodo letos skušali zagotoviti v otroških vrtcih za predšolske otroke v radovljiški občini, bodo delegati skupščine skupnosti otroškega varstva razpravljali na prvi seji takoj po počitnicah. Vzgojni program, ki ga predpisuje zakon, bodo skušali zagotoviti razen za otroke, ki so že v vrtcih, tudi za druge otroke, ki bodo prihodnje leto vstopili v prvi razred osnovne šole. Takšnih otrok, ki naj bi bili vključeni v skrajšani vzgojni program, je v občini zaenkrat 151.

Poslovanje TOZD Industrijske prodajalne delovne organizacije Sukno Zapuže je bilo v prvem polletju 1982 dokaj uspešno. Celotni prihodek, ki je bil 12.336.900 din, se je povečal v primerjavi s lanskim letom v tem času za 35%, dohodek za 60%, čisti dohodek pa za 67%. Po skupnem prihodu prednjači prodajalna v Zapužah, ki ustvarja tudi najvišji dohodek in ima tudi največjo realizacijo na zaposlenega. Dobro so poslovale tudi prodajalne v Kranju in v Ribnici.

Prejšnji mesec so začeli delavci SGP Gorenje Radovljica z izgradnjo prizidka k domu ostarelih dr. Janka Benedika v Radovljici. Z dograditvijo prizidka bo dom pridobil 80 novih ležiš, poleg sedanjih 124 ter 140 restavracijskih stolov v jedilnici. V prizidku bo klet z zakloniščem, kotlarna in prostor za delovno terapijo. Celotno naložbo z opremo cenijo na okoli 80 milijonov din, ki jo financira sklad za gradnjo domov upokojencev pri skupnosti invalidsko-pokojniškega zavarovanja.

Zaradi ogrevane vode in razmeroma ugodnih sončnih dni je bilo v radovljiškem kopališču v juniju 5927 kopalcev, medtem ko jih je bilo lanskega junija le 3100. V juliju je bilo 7.972 kopalcev, kar je za 700 več kot lani.

Da bi zadostili osnovnim sanitarnim in drugim preventivnim predpisom za delovanje začasnega osrednjega občinskega odlagališča smeti pri Črnicu, je Komunalno gospodarstvo Radovljica v začetku avgusta začelo z izgradnjo vodovoda. Vodovod v dolžini okoli 800 metrov bodo napeljali od Črnic do deponije.

Radovljiški kamp, ki ga upravlja svet KS Radovljica, je bil kljub pomladanski razširitvi, slabše zaseden kot lani. V juniju je 249 gostov prenočilo 425-krat, v juliju pa je 2900 tujih in 474 domačih gostov ustvarilo kar 1657 nočitev manj kot lani. Opazen je mnogo manjši obisk tujih in nekaj večji obisk domačih gostov, vendar pa skupni obisk in število nočitev ne dosegajo lanskega števila.

Ena največjih in najbolj vabljivih blejskih letnih prireditev, ki jo je organiziral TD Bled v sodelovanju s člani kulturnih društev z Bleda, Zasipca, Ribnega in Gorij, je vsekakor kmečka ohcet. Prireditve, s katerimi so amaterski kulturni delavci želeli prikazati stare gorenjske svatbene običaje, so se začele že v četrtek, 5. avgusta in so trajale vsak dan do nedelje, 8. avgusta, ko je bila tudi ohcet na blejskem gradu, svatovska povorka in kosilo. Poročila sta se Marica Janša iz Lipnice in Srečo Melinc iz Trnovca na Tolminskem. Kmečko ohcet si je ogledalo izredno veliko domačih in tujih gostov.

V Kovaškem muzeju v Kropi so z letošnjim obiskom kar zadovoljni. Od 1. januarja do 30. junija so našli že 5.751 obiskovalcev, od teh večino tujih. Lani je bilo v tem času v Kovaškem muzeju 5.145 obiskovalcev, kar je za 11% manj kot letos. Muzeji radovljiške občine so letos nabavili les za izdelavo vodnega kolesa v vigencu v Kropi.

Po dogovoru s slovenskim kulturnim društvom Drabosnjak na Kostanjah, zadnjem naselju na severnem slovenskem jezikovnem območju Koroške, bo 28. avgusta gostovala v mestni dvorani svetovno znanega koroškega letovišča Vrba (Velden) folklorna skupina DPD Svoboda Rudi Jedretič iz Ribnega. Prve stike s SKUD Drabosnjak, ki deluje na narodnostno najbolj ogroženih krajih, so Ribnani vzpostavili na željo koroških rojakov že na začetku letošnjega leta.

Od januarja do junija 1982 se je obisk Čebelarkega muzeja v Radovljici v primerjavi s prvim polletjem lani močno povečal. Letos je bilo v muzeju že 6.782 obiskovalcev, lani pa v enakem obdobju le 3.900 obiskovalcev, kar pomeni, da se je letošnji obisk povečal za 73%. Čebelarški muzej je letos posnela za svoje oddaje tudi RTV Zagreb.

Zavod za spomeniško varstvo Kranj je v letošnjih prvih šestih mesecih med drugimi akcijami, ki jih opravlja za občino Radovljica nadaljeval obnovitvena dela na lani odkupljeni stari kmečki hiši v Studorju št. 16 v Bohinju. Za objekt so delavci zavoda izdelali arhitektonske načrte, statične izračune in izvedli očiščevalna in razkuževalna dela zaradi lesene gobe. Nabavljena je tudi nova lesena kritina za streho.

Samoupravna interesna komunalna skupnost (SIKS) Radovljica je po programu za leto 1982 izvedla nujna dela izgradnje kanalizacije med naseljem Trata v Lescah do priključka k ISOSPAN naselju v Radovljici, sočasno pa tudi posodobitev ceste med Lescami in Radovljico v dolžini nad 1,2 km. Delavci Cestnega podjetja Kranj so dvostezno cestišče in varnostna pasova za kolesarje ter pločnike za pešce že uredili. Ureditve kanalizacije in cestišča je bila dokončana do sredine avgusta.

V GORJAH PRAZNUJEJO KRAJEVNI PRAZNIK

Že pred več leti so se v krajevni skupnosti Gorje odločili, da praznujejo svoj krajevni praznik 28. avgusta, to je na dan, ko so Nemci v Spodnjih Gorjah pod hribočkom Revovce leta 1941 ustrelili pet talcev kot povračilo za ustreljenega domačina, ki je sodeloval z okupatorjem.

V počastitev krajevnega praznika bodo izvedli naslednji program:

- v četrtek, 26. avgusta, bo otvoritev razstave ročnih del učencev osnovne šole bratov Zvan Gorje v šoli (organizator je KO RK Gorje);
- v petek, 27. avgusta, bo dopoldan pohod mladine ob spominskih obeležjih, ob 19. uri slavnostna seja skupščine KS in družbenopolitičnih organizacij, ob 19.30 pa koncert domače godbe na pihala in razvite prapora ZRVS v domu TVD Partizan Gorje.

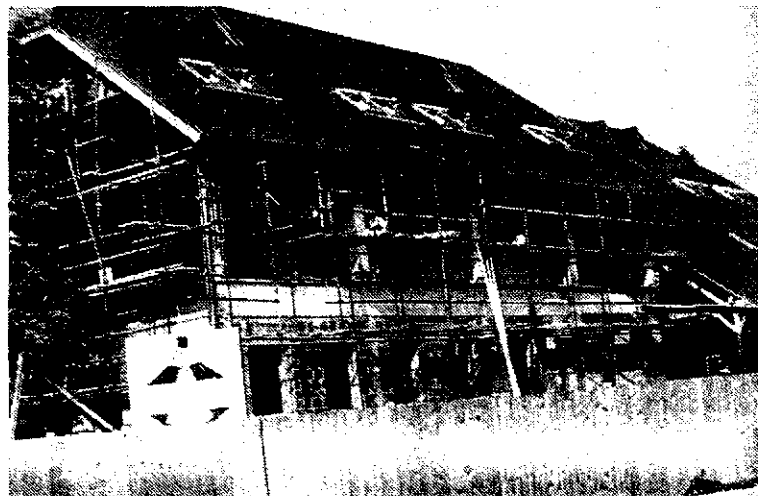
- v soboto, 28. avgusta, bo ob deseti uri otvoritev obnovljenih poti in mostov (galerij) v Pokljuški soteski s kulturnim programom, v katerem bodo sodelovali: godba na pihala in moški pevski zbor iz Gorij ter recitatorji osnovne šole bratov Zvan iz Gorij. Na voljo bo tudi nov tiskani vodič Pokljuške soteske z vsemi podrobnostmi.

V Pokljuški soteski so v letošnjem avgustu obnovili razpadle galerije, ki so sedaj spet prehodne v dolžini 500 m. Obnovili ali zgradili so tudi 3.750 metrov pohodnih poti od Jele (pod Staro Pokljuko) skozi galerije vse do Kofutarce (na Zatrniku). Od tod se lahko pohodnik vrne po poti prek »partizanskega mostu« na Staro Pokljuko in skozi »luknjo« pride zopet na izhodiščno točko.

- v nedeljo, 29. avgusta, bo ob deseti uri na Trati (Mežakla) odkritje spominske plošče borcev, ki so padli v NOB v nižjih predelih Mežakle. Ob 16. uri bo pogostitev starejših krajanov v novih prostorih Društva upokojencev v Spodnjih Gorjah.

V tem času bodo tudi športa tekovanja v odbojki, malem nogometu, namiznem tenisu in košarki.

Jože Ambrožič

Delavci Gradisa obnavljajo ob potresu poškodovan hotel Jezero v Bohinju (Foto B. Blenkuš)

PRVA SEJA ODBORA SKUPNOSTI JESENIŠKO-BOHINJSKEGA ODREDA

V torek, 17. avgusta, je bila na Pokljuki prva seja odbora skupnosti Jeseniško-bohinjskega odreda, ki jo je sklical tovariš Franc Jernej-Milčič, prvi komandant odreda, kot predsednik delovnega predsedstva zbora skupnosti 6. junija na Mežakli.

Na seji so se najprej seznanili s sklepi, ki so jih sprejeli na zboru in opravili razdelitev nalog za njihovo uresničitev. Za predsednika skupnosti so ponovno izbrali Ivana Lebana, ki je bil tudi komandant odreda, namestnik bo Franc Jernej-Milčič, tajnik Stane Pretnar, blagajničarka pa Draga Ulčar. Za zastavonošo so izbrali Pavla Smoleja, kateremu bodo morali za primer odsotnosti ali boleznih določiti še namestnika. Sprejeli so tudi predlog kandidatov za predsednike aktivov: za občino Jesenice bo Gabrijel Divjak, za Radovljico in Bled Anton Burja, za Bohinj Mirko Košnik, za Ljubljano pa Edi Zavodnik. Te bodo dokončno zbrali in potrdili na zborih aktivov.

Sklenili so tudi, naj se ustanovi aktiv za občino Kranj. Aktivni se bodo sestali še letos, da bodo zbrali svoje odbore in sprejeli programe dela.

Na seji so izvolili tudi nadzorni odbor, katerega predsednik bo Anton Svetina, člana pa Jože Kos in Marija Pogacar.

Novi odbor bo poskrbel, da bo skupnost delovala po sprejetem programu. O skupnih nalogah se bodo pogovorili na srečanju skupnosti, za kar bodo kraj in čas še določili in o njem obvestili vse nekdane borce tega odreda.

B. B.

NOV MOST PREK RADOVNE

Konec julija letos so dokončali z gradnjo novega železobetonskega mostu prek reke Radovne v Srednji Radovni. Ta most je oddaljen le dober streljaj od obrata Krede, ali 10 do 12 kilometrov iz Gorij na zahodni strani. Vsa leta doslej je bil ta most lesen, kar pa je zaradi minljivosti lesa v stalni vlagi danes neekonomično. Na obeh bregovih reke so zabetonirali nosilna zidova in obrambene stene pred navalom vodne ujme.

Ker je bil dosedanja most popolnoma dotrajan, so se v krajevni skupnosti Gorje, ki je tudi financirala ta dela, odločili za gradnjo novega mostu. Vsa gradbena dela je izvršil in vodil privatni zidarski mojster Drago Zemva iz Spodnjih Gorij, s fizičnim delom in z dobavo potrebne lesa za betonske opaze pa so priskočili na pomoč s prostovoljnimi delom prebivalci, ki stalno prebivajo na levem območju reke Radovne. Most je dokončan in že dan v uporabo, dobil pa bo še potrebno ograjo. Morda je v času objave sestavka tudi že izgotovljena.

Jože Ambrožič

OBVESTILO ČLANOM AMD JESENICE

AMD Jesenice namerava poživiti družabno in rekreativno dejavnost. Zato bo 18. in 19. septembra organiziralo ocenjevalno vožnjo v Crikvenico. Okvirni program bo potoval:

Sobota, 18. septembra: zbor udeležencev pred domom AMD Jesenice na Javorniku, start prvih avtomobilov ob 7. uri zjutraj. Vožnja proti domu železarjev v Crikvenico mimo Ljubljane, skozi Kočevje, Brod na Kolpi, Delnice do Crikvenice. Med potjo bi bilo nekaj kontrolnih postaj, kjer naj bi udeleženci opravili določene naloge v zvezi s tehniko vožnje in odgovorili na nekaj vprašanj iz cestno-prometnih predpisov. Razdaljo bo potrebno prevoziti v določenem času po vseh prometnih predpisih. Po prihodu v Crikvenico, nastanitev in kosilo. V popoldanskem času bi organizirali družabna tekovanja (balinanje, namizni tenis...), zvečer pa družabno srečanje z razglednimi rezultati in podelitvijo nagrad.

Nedelja, 19. septembra: zajtrk, kosilo; povratek je predviden v večernih urah. AMD bo krilo del stroškov svojim članom, pripravilo pa bo tudi praktične nagrade zmagovalcem ocenjevalne vožnje in družabnih tekovanj. Prijave sprejemajo do 5. septembra vsak dan razen sobote in nedelje v domu AMD Jesenice na Javorniku, od 15.30 do 18. ure. Pri prijavi plačate tudi 100 din kaviarje.

V primeru premajhnega števila prijaviteljev vožnje ne bodo pripravili.

AMD Jesenice

Dopisujte

V ŽELEZARJA

ŽELEZAR

11

NAGRADA ZA USPEŠNO DELO

Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije podeli vsako leto najbolj zaslužnim članom za razvoj tehnične kulture Kidričeve plakete in priznanje. Letos sta nagrajena tudi dva člana iz jeseniške občine, in sicer Slavan Berlisk, ki je prejel bronasto Kidričovo plaketo in Branko Alt, ki mu je bilo dodeljeno Kidričovo priznanje.

Oba člana sta bila izbrana za nagrado v društvu, kjer delujeta, in sicer so Berliska predlagali za nagrado pri Avtomoto društvu Jesenice, Alta pa pri filmski skupini Odeon. Na osnovi tega je občinska Zveza organizacij za tehnično kulturo predlog posredovala ZOTK Slovenije, ki je predlog sprejela, in sicer, kot že rečeno, Slavanu Berlisku podelila bronasto Kidričovo plaketo, Branku Altu pa priznanje.

Slavan Berlisk z Jesenic je prejel bronasto Kidričovo plaketo za delo na področju ljudske tehnike, predvsem na področju prometne vzgoje. Že dvanajst let dela v svetu za preventivo in vzgojo v cestnem prometu pri skupščini občine Jesenice. Od leta 1963 je član AMD Jesenice, kjer je že več let podpredsednik društva in vodja avto šole. V tem času je bil postavljen nov dom AMD na Jesenicah, oziroma Javorniku, ki ima sodobno urejeno učilnico z delavnico in garažami. Berlisk je tudi družbeno-politični in društveni delavec vse od leta 1945 dalje. Trenutno je predsednik zbora uporabnikov zdravstvene skupnosti Jesenice, predsednik sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu in predsednik komisije za varstvo prometa pri Komunalni skupnosti Jesenice. Na področju športa ga poznamo kot mednarodnega sodnika za smučarske polete in skoke, deloval pa je tudi na kulturnem področju.

Za vso to uspešno delovanje je prejel tudi številna priznanja. Tako je prejel bronasti znak SZDL, Gregorčičovo plaketo, Bloudkovo plake-

to, posebno priznanje za organizacijo zimskih športov in kot zadnje priznanje — Kidričovo plaketo.

ZOTK Slovenije je podelila priznanje Branku Altu za uspešno delovanje pri razvoju organizacij za tehnično kulturo in dolgoletno delo v tehnični kulturi. Branko Alt je že 15 let član filmske skupine Odeon, pet let pa je njen predsednik. Tri leta je uspešen mentor kino krožkov na jeseniških osnovnih šolah. Tako vodi tudi kino krožek v osnovni šoli Karavanških kurirjev NOB na Koroški Beli, ki postaja iz leta v leto bolj uspešen. Alt je tudi avtor filmov, ki so bili nagrajeni na raznih festivalih amaterskega filma. Naštetimo samo nekaj naslovov njegovih uspešnih filmov: Kocka ni padla, Nihče ne ve zanj in Randevu. Film Randevu je posnel skupaj z Janezom Hrovatom. Poleg delovanja na področju amaterskega filma je Branko Alt še član nadzornega odbora ZOTK Jesenice, član izvršnega odbora ZKO Jesenice, član

odbora za načrtovanje pri občinski kulturni skupnosti in član filmsko-vzgojnih delavcev Slovenije.

A. Kerštan

Mešana mladinska desetina GD Jesenice — mesto, ki jo vodi Danica Mestek (Foto Blenkuš)

V Gornjesavski dolini se vedno bolj povečuje vzreja drobnice, saj je vedno večje zanimanje za ovčje meso in volno. Zaradi volne ovce strižejo spomladi in jeseni. Strižejo jih ročno s posebnimi škarjami, prirejenimi za strižo ovac, zadnje čase pa tudi z električnimi škarjami. Volno lastniki ovac oddajo kmetijski zadrugi, ali pa jo obdržijo za lastno uporabo. Na sliki: volnena odeja se počasi ločuje od ovce. (Tekst in foto: A. Kerštan)

PRIZADEVANJA ZA ČIM LEPŠE JESENICE

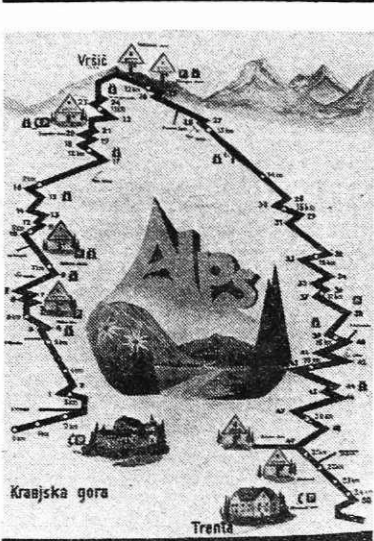
V 32. številu JANE je bil 11. avgusta pod naslovom »TOVARIŠ, ULICA NI SMETIŠČE...« objavljene zanimive sestave o prizadevanjih za lepo in čisto okolje. V njem je bil opisan nadvse spodbuden način, kako pignirji, šolski otroci našega največjega pristanišča Reke, skrbijo, da bi bilo mesto čisto in lepše.

S pomočjo mentorjev na šolah so se organizirali v »modre izvidnice«, ki po dodeljenih rajonih ogledujejo mesto in ugotavljajo, kje skrbijo za čistočo in lep izgled in kje onesnažujejo mestno področje. Prvim za prizadevanje dajo zeleno napisano priznanje, drugim pa rdeč listič, na katerega napišejo napačne postopke in ravnanje zoper čistočo. Tako, na primer, vsakemu, ki je odvrnil čik na cesti, dajo rdeč opozorilni listek. Seveda pa tako organizirani pionirji pripravljajo tudi razne očistevalne in vzgojne akcije, ki veliko prispevajo k lepšemu izgledu mesta.

Na koncu sestavka je bilo pripisano, da je primer z Reke vreden posnemanja in da so nekatera mesta v Jugoslaviji že na tej poti.

Turistično društvo Jesenice ima podobno organizirano skrb za čistočo, in sicer po turističnih podmladkih na šolah. Kljub temu so se odločili, da bi tudi na Jesenicah posneli Rečane. Prekopirali so sestavek iz Jane in ga poslali vsem šolam, SZDL, ZSMS, komunalni skupnosti, komiteju za urbanizem in varstvo okolja pri skupščini občine, občinski zvezi DPM in še drugim v premislek z željo, da bi tudi na Jesenicah začeli z enako akcijo kot na Reki. Vse omenjene so obvestili, da jih bodo povabili na sejo komisije za turistični podmladek, kjer se bodo dogovorili o posnemanju reškega primera, oziroma še učinkovitejših metodah za napredek na tem področju.

B. B.

gorska cesta čez vršiče

V središču Kranjske gore stoji velika talba, ki prikazuje gorsko cesto prek Vršiča. Tabla je zanimiva tako za tuje goste in turiste kot za planince, ki z nje lahko zvedo, kako dolga je pot, koliko zavojev ima, kje vse so razgledne točke in v katerih kočah in planinskih postjankah od Kranjske gore do Trente se je moč spočiti in okrepčati. (Tekst in foto A. Kerštan)

KRITERIJI IN OCENITEV UREJENOSTI KRAJEV V JESENISKI OBČINI

V zadnji številki smo objavili sestavek pod gornjim naslovom, v katerem je avtor predstavil oceno urejenosti krajev v jeseniški občini, danes pa objavljamo še kriterije in ocenitev urejenosti krajev v občini.

OCENJUJE SE:	MOŽNOST DOSEGANJA TOČK	Rateče-Planica	Kranj. gora	Dovje-Mojstr.	Jesenice	Zirovnica
1. Urejenost turističnih objektov	1 do 10	6	10	9	6	-
2. Urejenost javnih in stanovanjskih stavb	1 do 10	8	8	10	7	10
3. Urejenost gostinskih lokalov (sanitarij)	1 do 10	10	6	9	6	10
4. Urejenost šol in okolja	1 do 10	9	9	8	9	10
5. Urejenost parkov, nasadov in okolja	1 do 10	8	10	10	10	10
6. Urejenost obeležij, spomenikov NOB in ostalih kult. zgod. spomenikov	1 do 10	8	8	9	9	10
7. Urejenost poti, občestnih tabel in reklam, vozni redov in tur. tabel za oddajo sob	-20 do +10	10	9	10	9	9
8. Urejenost odvoza smeti in odlagališč smeti	1 do 10	10	4	10	4	10
9. Urejenost in čistoča voda, obrežij	1 do 10	7	4	10	5	8
10. Urejenost pokopališča	1 do 10	9	10	10	9	10
11. Urejenost in izgled hišnih vrtov in kmetij	1 do 10	6	7	9	9	10
12. Urejenost fasad, ocvetličanje balkonov	1 do 10	7	8	10	5	10
13. Ocena dogovorjenih akcij iz dosedanjega dela	-10 do +10	9	6	10	-	5
14. Ocena sodelovanja TD z ostalimi družbenopol. organizacijami, združenim delom in društvu pri urejanju okolja	1 do 10	10	8	6	8	9
SKUPAJ vseh točk:		117	107	130	96	121

STARŠEM V PREMISLEK!

Ko sem se v ponedeljek, 23. avgusta, vračala s pokopališča na Blejski Dobravi po poti proti Lipcam, je iznenada začelo proti meni leteti debelo kamenje. Ozrla sem se in na bližnjem hribčku zagledala tri dečke med osmim in dvanajstim letom, ki so vneto metali kamenje. Opozorila sem jih, da bo gospodar nejevoljen, ko bo kosil travo.

Toda... Kakor bi dreznila v srčenje gnezdo, tako so se vsule na mene psovke in žalivke, ki jih uporabljajo najbolj nizkotni ljudje in ki si jih ne upam ponoviti. Ko sem jih ponovno opozorila, da to ne dela naša mladina, so mi zabrusili, »da oni niso nobena naša mladina« in še naprej žalili in metali kamenje. Utihnili sem in pomislila na številne lačne otroke na svetu, na otroke v Bejrutu in drugje, kjer vihrajo še vojne in jih primerjala s temi objestnejši, ki imajo vsega dovolj, le najosnovnejšega jim manjka: srčne kulture.

Otrok, pravijo psihologi, se največ psovke in žalitev nauči doma in jih zato upa tudi javno izražati.

Tudi sama imam otroke pa tudi že vnučke, samo drugače vzgojene.

KRAJEVNI PRAZNIK — 4. SEPTEMBER IN UPOKOJENCI

Krajanje krajevne skupnosti Javornik-Koroška Bela praznujejo svoj praznik vsako leto 4. septembra v spomin petih talcev, ustreljenih na ta dan leta 1941. Ker člani društva upokojencev predstavljajo skoraj tretjino vseh prebivalcev te krajevne skupnosti, dajejo temu praznovanju še poseben poudarek.

V počastitev praznika bodo že drugo leto organizirali srečanje članov društva starih osemdeset in več let. Zanimivo je, da se število starejših iz leta v leto povečuje, kar dokazuje, da se življenjska doba krajanov podaljšuje.

Za srečanje pripravimo kratek kulturni program in pogostitev. Vse tiste, ki se srečanja ne morejo udeležiti, obiščemo na domu in jih skromno obdarimo. V dneh praznovanja obiščemo tudi člane, ki prebivajo v domu dr. Franceta Berglja.

Balinariji bodo v počastitev krajevnega praznika organizirali že osmo leto zapored tekmovanje za prehodni pokal. Letošnji zmagovalac bo dobil ta pokal in trajno last, ne glede na to, kolikokrat ga je dosedaj že osvojil.

Z letošnjim praznovanjem krajevnega praznika sovpada tudi srečanje s pobratanim društvom

upokojencev iz Nove Gorice, ki bo letos v Stanjelu na Krasu v organizaciji DU Nova Gorica. Srečanja se bo udeležilo čez sto naših članov.

Zaradi tega srečanja smo morali spremeniti nekatere datume prireditve. Tako bo srečanje osemdesetletnikov in starejših v petek, 3. septembra, srečanje v Stanjelu pa v soboto, 4. septembra. Balinarsko tekmovanje bo v nedeljo, 5. septembra.

Člani društva bodo v svojih sekcijah sodelovali tudi na prireditvah, ki jih organizira v počastitev praznika krajevna skupnost.

Člane društva, ki se bodo udeležili srečanja v Stanjelu, opozarjamo, da je v soboto, 4. septembra, odhod v Stanjel z rednim vlakom ob 6. uri in 23 minut v Jesenic. Vlak pelje prav do Stanjela. Vračamo se z zadnjim vlakom, ki pride na Jesenice okrog pol desetih zvečer. Vozne karte bomo delili v vlakcu.

Stane Torkar

DEJAVNOST UPOKOJENCEV NA DOVJEM IN V MOJSTRANI

Društvo upokojencev Dovje-Mojstrana težko pričakuje klubske prostore za svoje kulturne in druge rekreacijske dejavnosti. V okviru družbene gradnje stanovanj v Mojstrani sta Samoupravna stanovanjska skupnost in Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja Jesenice namenili klubski prostor za potrebe upokojencev, ki doslej niso imeli svojega prostora. Pri tem sodelujeta in pomagata tudi Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje ter gradbeno podjetje Gradbinec.

Društvo upokojencev si ta čas prizadeva pridobiti ustrezna denarna sredstva za opremo klubskega prostora, ki so jo že naročili. S pridobitvijo prostora se bo obogatil tudi program dejavnosti društva. V klubskih prostorih namerava društvo organizirati naslednje dejavnosti:

- mesečne sestanke, predavanja o zakonodaji s področja SPIZ, ljudske obrambe in družbene samozastite, hortikulture, predavanja z diaprojektiv o dosežkih naših alpinistov in športnikov, kroniko kraja, stare navade in običaje ter podobno,
- šahovske turnirje,
- pokazi kaj znaš (razstave ročnih del in podobno),
- zabavne igre,

— trikrat tedensko ostalo klubsko življenje in srečanja.

Upokojenci so se letos z dvema avtobusoma odpeljali na izlet v Izolo in se preizkusili v plavanju. Sedaj se pripravljajo na tridnevni izlet v Crikvenico. Društvo se udeležuje tudi drugih srečanj, manifestacij in tekmovanj. Tako kot spomladi za delegacije samoupravnih interesnih skupnosti, sedaj za organe krajevne skupnosti društvo upokojencev predlaga in evidentira možne kandidate za samoupravne organe. Društvo dela torej po načelu: »v množičnosti in slogi je moč.«

Srečko Zima

SISTEM VOJAŠKEGA ŠOLSTVA ŠE PREMALO POZNAJO

Vse kaže, da enega najkvalitetnejših sistemov izobraževanja – vojaško šolstvo – res malo poznamo. Vsako leto znova ugotavljamo, da je število odločitev za oficirski poklic tako skromno, da bi tudi za to področje lahko rekli, da je deficitarno. V današnjem sestavku posredujemo nekaj temeljnih značilnosti vojaškega usmerjenega šolstva.

ZA ODGOVORNO DELO OFICIRJA SO PRIMERNI LE NAJBOLJŠI

Redki so tisti učenci, ki uspejo na vrsti preizkušenj znanja, sposobnosti, spretnosti in zdravja. Nepoučeni se sprašujejo, zakaj, ko pa vendar kandidati iz našega področja vedno zmanjka. Resnica je nekoliko drugačna. O vpisu razmišlja od šest do osem mladincev iz jeseniške občine letno. Kandidati torej so. To željo pa uspe realizirati eden ali celo nobeden. Največkrat se zatakne že pri znanju, pri zadostnih ocenah...

Takoj je treba reči, da zahtevnost poklica in zapletene elektronske in druge naprave narekujejo, da mora imeti kandidat solidne ocene iz matematike, fizike in kemije.

Oborožene sile združujejo v svojih štabih, ustanovah in drugje več kot sedemdeset različnih poklicev. Oficirji se za svoje delo usposablja v izjemno kvalitetnih pogojih za šolanje, kjer se posebej skrbno pazijo na kvaliteto pedagoškega dela. Šole vključujejo v svoje učne načrte zadnje dosežke znanosti in tehnike in nudijo tistim, ki jih matematična, fizikalna, kemijska znanja še posebej zanimajo, idealne pogoje za učenje.

Zapletene elektronske, strojne in druge naprave, vojaška tehnika in sodobna oborožitev ponujajo izredne možnosti za to, da starešine lahko razvijajo svoja nagnjenja za znanstveno-raziskovalno delo, za razvijanje novih in za izpopolnjevanje že obstoječih metod dela.

Kvaliteta vzgojno-izobraževalnega dela je gotovo največja prednost vojaškega šolstva.

Malda pa bolj od tega privlačijo nekatere posebnosti. Mlad človek želi delati nekaj posebnega, drugačnega kot njegovi kolegi in ravno za to je v vojaških šolah vrsta možnosti:

- vodenje dela v raketni bazi, upravljanje tankov in drugih oklepni vozil,
- delo na raketni ladji, torpednem čolnu in v podmornicah,

Kje si jeseniška komunala?

- upravljanje kontrole letenja vojaških letal,
 - vzdrževanje vojaških letal in helikopterjev,
 - naloge vojaških padalcev,
 - delo vojaških meteorologov in še vrsta drugih zanimivih opravil.
- Med poklicem oficir in profesor je velika sorodnost. Oficir usposablja generacije mladih vojakov v ravnanju s sodobnimi orožji in v vojaških veščinah, še pomembnejša pa je vzgoja vojakov v ljubezni do domovine in osvajanju vseh moralno-etičnih vrednot naše revolucije.

VOJAŠKE ŠOLE SO BILE PRVE ŠOLE, KI SO ORGANIZIRALE SVOJE DELO PO NAČELIH USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA

Tudi to je pomembna prednost, saj so že preverili, kako deluje izobraževanje na novih osnovah in so se zato že lahko izognili večjim spodrslijajem.

Vojaško šolstvo je organizirano tako, da pokriva na srednji in visokošolski stopnji pehoto, oklepne enote, topništvo, inženirije, enote za zveze, enote atomsko-biološko-kemične obrambe, mornariške enote, letalstvo, protiletalsko topništvo in prometno, mornariško, intendantsko, sanitetno, veterinarsko, administrativno, glasbeno službo. Že enostavno naštevaje služb kaže na bogato notranjo organiziranost armade.

matično upravljanje, motorji z notranjim izgoranjem, teorija gibanja motornih vozil, dinamika letenja projektila, tehniška optika in drugi.

Komandno tehnične kadre vojnega letalstva usposablja: Letalsko tehnična srednja vojaška šola Rajlovac v strojni, elektrotehniški smeri in smeri telekomunikacij ter visokošolski ustanovi Letalska vojaška akademija Zemunik pri Zadru za pilote in Letalsko tehniška vojaška akademija Rajlovac za inženirje in diplomirane inženirje. Nekaj vojaško strokovnih predmetov: strojni elementi, aerodinamika in mehanika leta, reaktivni motorji, impulzna tehnika, teorija letenja, meteorologija, padalski pouk, osnove astronavtika...

Pomorski tehniki se za potrebe vojne mornarice usposablja v Mornariški tehniški srednji vojaški šoli Split, in sicer v strojni, elektronski in elektro smeri. Vojne pomorske častnike vzgaja Mornariška vojaška akademija Split. V zelo lep in moderni šoli poučujejo znanja iz predmetov: hidravlika, elektronika, ladijski motorji, radarska navigacija, protipodmorniška tehnika...

Tudi intendantska služba ima svoje posebne vojaške šole, kot so: Intendantska srednja šola Sarajevo (smer kuharstvo in intendantska smer), Ekonomska vojaška akademija v Beogradu pa vzgaja oficirje – ekonomiste. Vojaško strokovni predmeti v teh šolah so med drugimi: organizacija dela in ekonomika poslovanja v vojaških restavracijah, osnove materialnega in finančnega poslovanja, računovodstvo, statistika, osnove vojne ekonomike...

Našim učencem je od vseh vojaških šol najbolj blizu Splošna srednja vojaška šola Franc Rozman-Stane v Ljubljani, ki smo ji včasih rekli vojaška gimnazija. Podobne šole so še v Beogradu in Zagrebu, v Mostarju pa je Splošna letalska srednja šola. Prav zadnja je še kako pogosta želja naših mladincev, ki pa je marsikomu nedosegljiva zaradi dodatnih in ostrejših sprejemnih kriterijev. Ljubljanska šola je največkrat pripravljavna za bodoče gojence Vojaške akademije kopenske vojske.

V sistemu vojaških šol najdemo še Glasbeno srednjo vojaško šolo v Zemunu in Sanitetno šolo v Novem Sadu. Na fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani pa je posebna smer, ki izobražuje učitelje obrambe in zaščite.

STARŠI POGOSTO NASPROTUJEJO ODLOČITVI ZA OFICIRSKI POKLIC

Šole torej so, njihovi programi so zelo zahtevni, povsod je poskrbljeno za štipendije, internate, za pomoč vzgojiteljev in inštruktorjev, po končanem šolanju je služba zagotovljena in že s prvim delovnim mestom si pridobijo pravico do stanovanja. Mlade privablja atraktivnost programov, starši pa imajo vrsto pomislekov:

«...je še premlad!» Petnajsto leto je za mnoge mladostnike res neugodna starost. Ali starši veste, da se lahko v vojaško šolo vključi sin tudi po končani srednji šoli? Srednjo šolo lahko obiskuje v vojaško štipendijo ali brez nje in se po vsakem letniku lahko vključi v srednjo vojaško šolo. Takrat bo torej starejši in zrelejši za tako odločitev.

«...vojaške šole so tako daleč...» Ljubljana je mesto, kamor odhajajo na šolanje mnogi učenci, bodoči frizerji, turistični delavci, vlakovodje. Tudi Zagreb ni tako zelo oddaljen, da bi razdalja pomembno ovirala. Mostar je precej oddaljen, pa bi se naši fantje tja zelo radi vpisovali, če bi jih sprejeli.

Starši so poleg preslabih učnih uspehov tisti, ki najpogosteje odvrnejo mladince od šolanja za vojaške poklice. Njim so zato tudi namenjene današnje vrstice o vojaških šolah. Med bodočimi osmošolci je šest uencev, ki bi se radi vključili v vojaško šolo. Med njimi je gotovo nekaj takih, ki so imeli kakšno dvojko pri matematiki, fiziki ali kemiji. Ovine so tudi zdravstvene, psihične, spretnostne narave, zato bi morala biti četita kandidatov mnogo daljša. Pri miličnikih tako tudi je. V »boga-tih« letih, ko se je odločalo okrog 20 mladincev, so zadovoljivo izpolnili preizkuse le trije...

NE ČAKAJTE NA RAZPIS

Zvezni sekretariat za narodno obrambo pripravi vsako leto razpise za vojaške štipendije in za sprejem v srednje šole in akademije. Z razpisom so opredeljeni pogoji za sprejem in posebne zahteve.

Kandidatom in njihovim staršem svetujemo, da se prej temeljito seznajajo z bistvenimi vsebinami izobraževanja in z zahtevami, z delovnimi nalogami v posameznih vojaških poklicih. Potrebne podatke boste dobili na svojih šolah, na skupnosti za zaposlovanje, največ pa seveda na občinski upravi za ljudsko obrambo.

Pa še to: Naj vas ne skrbi, da ne boste sprejeti na drugo šolo, če boste odklonjeni na vojaški šoli. Srednje šole so se namreč dogovorile, da se lahko vsak, ki je bil odklonen na vojaški šoli, tudi po zaključnem razpisnem roku prijavi na zaželeno šolo, na kateri lahko enakopravno z ostalimi prijavljenimi kandidira za sprejem.

Današnji sestavek nima namena ponavljati tistih dolžnosti in pravic, ki jih lahko razberete v razpisih, omenila sem le bogastvo smeri in vsebin, v katerih se lahko uresniči marsikatera poklicna želja.

Francka Thaler

VPIS V ŽIC ZA ŠOLSKO LETO 1982-83

ŽELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER JESENICE RAZPISUJE VPIS V ŠOLSKO LETO 1982/83 ZA IZOBRAŽEVANJE OB DELU ZA NASLEDNJE USMERITVE IN SMERI:

Usmeritve in smeri: I. METALURŠKA

Vzgojno izobr. program – naziv in zahtevnost programa	Naziv smeri izobraževanja in stopnja zahtevnosti dela	Poklici, dela oz. naloge za katere se omogoča izobraž. po programu oz. smeri izobraž.
Pridobivanje in predelava kovin SKRAJŠANI PROGRAM (SKR)	A – pridobivalec kovin (II.)	– pražilec rude – pripravljalec vložka – zakladalec met. peči – talilec pri plavžu – talilec pri SM peči – talilec pri el. peči
	B – Izdel. metalurških polizdelkov	– valjavec profilov – valjavec pločevine – žičar – žarilec – hladno valjavec – strojni kovač – adjuster metal. izdelkov
	C – predelovalec kovin (II.)	– vlivalec metal. polizd. – strojni livar – livar polizdelkov – strojni kalupar – jedrar
	Č – strojni livar in jedrar (II.)	
metalurgija SREDNJI PROGRAM (SR)	A – talilec-livar (IV.)	– dela in naloge pri pripravi vložka, pri obrat. plavža in druga dela v metalurgiji
	B – kalupar-livar (IV.)	– izdelava kalupov (ročna, strojna), izdelava jeder, vlivanje v pečene kalupe, tlačno litje, čiščenje ulitkov
	C – livarski modelar (IV.)	– izdelava različnih modelov iz lesa, izdelava različnih modelov iz umetnih snovi, izdelava modelov za jedra, izdelava skeletov in šablon, obdelava lesa na različnih strojih
	Č – gradb. ind. peči (IV.)	– gradbenec industrijskih peči – valjavec jekla
metalurgija NADALJEVALNI PROGRAM (NAD)	D – preoblikovalec (IV.)	– stiskalec in iztiskalec žice in profilov – žarilec – kovač – adjuster
	A – obrat. metalurški tehnik (V)	– priprava in strokovno vodenje dela v obr. črne in barvne met. kontrola v neposr. proizv. in metal. laboratorijih, tehnološka in operativna priprava dela, vodenje in izvaj. zahtev. strok. del v metal. procesnih napravah

II. KOVINSKO PREDDELOVALNA

Obdelava kovin in upravljanje strojev SKR	A – vzdrževalec in upravljalac stroja (II.)	B – obdelovalec kovin (II.)
	– vzdrževanje obdelovalnih in delovnih strojev, vzdrževanje naprav za delo, pomoč pri remontih, popravilo strojev in naprav, pomočnik upravljalca energetskih strojev in naprav, pomočnik strojnik	– ročna obdel. kovin, manj zahtevna serijska obdel. kovin na stružnicah, frezalnih, pehalnih, vrtilnih in brusnih strojih, na stiskalnicah in drugih obdelovalnih strojih, priprava materiala, lansiranje mater. polizdel. ali izdelkov, manj zahtevne montaže kovinskih elementov, montaža napeljav, strežba polavtomatskim in avtomatskim strojem

Kovinarstvo in strojništvo SR	C – spajalec in rezalec kovin (II.)	– plamensko varjenje, ročno obločno varjenje, varjenje v zaščitnem plinu in prašku, uporsko varjenje, spajkanje, metaliziranje, talilno rezanje kovin
	A – oblikovalec kovin (IV)	– strugar – frezalec – vrtalec – ostrivec – brusilec – orodjar – mehanik obdelovalnih strojev – konstrukcijski ključavničar – varilec
	B – preoblikovalec in spajalec kovin (IV)	
	C – monter in upravljalac energetskih naprav	
kovinarstvo in strojništvo NAD	Č – finomehanik	
	D – vzdrževalec vozil in strojev (IV)	– strojni mehanik
	A – obratni strojni tehnik tehnolog (V)	– priprava in strokovno vodenje dela v neposred. proizv., org. dela v neposredni proizv., načrtovanje tehnologije dela v kovin. obdelavi, kontrola v neposred. proizv. in v mehan. laboratorijih, tehnološka in operativna pripr. dela, dela na zahtevnih strojih in procesnih napravah, vodenje montažnih in vzdrževalnih del
	B – energetik (V)	– vodenje in izvedba zahtev. montažnih in vzdrževal. del. na energ. strojih in napravah in na omrežju, načrtov. tehnologije dela montaže in vzdrževanja, kontrola in prevzem energetskih strojev in naprav, vodenje obratovanja termoelektričnih, hidroenergetskih in nuklearnih naprav, vodenje obratov za distribucijo energije

Pogoji za vpis:	– starost 18 let,	– skrajšani program (SKR) šolanje traja od 18 mesecev do dve leti
	– izpolnjena osnovnošolska obveznost (najmanj 6 raz. OS)	– srednji program (SR) šolanje traja največ tri leta
	– ustrezno zdravstveno stanje	– zaključen 8. razred osnovne šole
	– ustrezna zaposlitev v stroki (metalurška ali kovinsko-predelovalna stroka)	– ustrezno zdravstveno stanje
– nadaljevalni program (NAD) šolanje traja dve leti	– uspešno končana kovinarska, metalurška ali avtomehanična šola	– najmanj eno leto delovnih izkušenj v ustrezni smeri
	– če kandidat ni končal ene od zgoraj navedenih šol (ima pa drugo usmeritev) mora imeti 5 let delovnih izkušenj v kovinarski in metalurški stroki mora opraviti še sprejemni izpit iz ustreznega programa (teorija in praksa).	
	– Oddelki bodo odprti, če bo prijavljeno zadosti kandidatov v smeri.	

Prijave pošljite do 10. septembra.

Za sprejem je potrebno predložiti na upravo ŽIC:

- vlogo na obrazcu 1.20 (dobite ga v knjigarni),
- zaključno spričevalo OS
- za nadaljevalni program tudi spričevalo poklicne šole
- potrdilo o zaposlitvi, ki naj vsebuje leta zaposlitve in kratek opis nalog, ki jih delavec opravlja,
- izjavo del. organizacije o plačevanju šolnine,
- zdravniško potrdilo.

VPIS V TEČAJE TUJIH JEZIKOV

Razpisujemo tudi vpis v tečaje tujih jezikov:

- nemščina I, II. in III. stopnje
- angleščina I, II. in III. stopnje

Prijavite se lahko v oddelku za izobraževanje ob delu, telefon 3567.

JESENIČANI — ŽRTVE PLANIN

KO SO NA JESENICAH VIHRALE ČRNE ZASTAVE (PRED 40 LETI SO SE V SEVERNI STENI RIGLJICE SMRTNO PONESREČILI ŠTIRJE PLEZALCI)

Po letu 1890, ko je trentarski lovec Ivan Bergine prvi preplezal in ukrotil 1250 m visoko severno steno Triglava in ko so obubožale in pogorele bohinjske fužine, so se potomci prvih bohinjskih planincev Rožičev, Korošcev in Kosov začeli seliti s trehuhom za kruhom v dolino med Mežaklo in Golico. Tu so postavili trdne temelje ljudskemu planinstvu. Novi Jeseničani so z vsem srcem vzljubili veličastni planinski svet, ki je bil gledan iz Doline lepši in močnejši kot iz Bohinja.

Z nastopom organiziranega planinstva na Jesenicah (1903) in še prav posebej z ustanovitvijo TK Skala, katero smo dobili iz Bohinja po letu 1921, se je med jeseniškimi železarji naglo dvignilo tudi zanimanje in navdušenje za plezalni in smučarski

šport in alpinizem. Poleg hoje po gorah so se mladi navdušili za plezanje, ki je zahtevalo veliko več znanja in drage opreme. Hiteli so za svojimi vzorniki, ki so uspevali in zmagovali tudi tam, kjer je bilo to resnično težko in nevarno. Wolf Lukman se je med njimi prvi smrtno ponesrečil 28. junija 1930 pod Oltarji nad Jezercem in Grunti. Naslednje leto, 26. avgusta 1932, je smrtno doletela v stenah Mežake tik nad Jesenicami Stanka Nerada.

Črna senca smrti je plahutala v stenah nad Planico, Krnico in sredi rutarskih gora in v Triglavu. Posebno mladi so pogumno in neustrašno segali po prepovedanih rožah. V stenah Stenarja se je smrtno ponesrečil Ernest Košir iz Mojstrane 26. julija 1931. Milan Košir iz Loga se je smrtno ponesrečil pri tiganju planik 22. julija 1934 pod Rušico v Martuljku. Navčec je pel na vseh pokopališčih v Dolini in črne zastave so visele v vseh vaseh od Rateč do Jesenic.

Mirko Mulej s Potokov se je smrtno ponesrečil 31. marca 1935 na snežišču pod Brano v Kamniških planinah, Ivan Tripljat pa leta 1934 v pečeh Mirce nad Jesenicami. Planinci in plezalci z Jesenic, Mojstrane, Dovjega Rata, Kranjske gore in Rateč so morali posvetiti vso skrb načrtni preventivni vzgoji in šolanju mladih plezalcev, ki so med seboj tiho tekmovali, kdo bo prej dohitel in prehitel svoje vzornike in učitelje in so iz leta v leto segali po težjih in višjih ciljih.

28. marca 1937 je krvavelo srce Tržičanov in prebivalcev ostalih vasi pod Storičim. Silovit snežni plaz, bela smrt s Škarjevega roba, je v ledeni oklep umrl devet mladih smučarjev. To je bila tragedija, ki je za nekaj let zavrla planinsko-smučarsko in alpinistično aktivnost ne samo v Tržiču, na Jesenicah, temveč tudi na Gorenjskem in v Sloveniji.

27. avgusta leta 1939 je smrtno doletela v severni steni Špika samohodca Albina Zupana z Jesenic.

TODA KOMAJ TRI LETA POZNEJE, 16. IN 19. AVGUSTA 1942, PRED ŠTIRIDESETIMI LETI JE SKORAJ ENAKA USODA DOLETELA JESENIČAN. 16. AVGUSTA STA SE V TEŽKI PLEZALNI STENI RIGLJICE SMRTNO PONESREČILA DVA MLADA VELIKO OBETAJOČA PLEZALCA FRANC KOVAČ IN JOŽE VODIŠEK. SMRT PA JE PRIZANESLA TONETU TOMAZINU, KI JE TEŽKO POŠKODOVAN KOMAJ OSTAL PRI ŽIVLJENJU.

TRI DNI POZNEJE, 19. AVGUSTA, PA STA SE SREDI REŠEVALNE AKCIJE SMRTNO PONESREČILA SE DVA REŠEVALCA FRANC TALAR IN MIRAN MARN. TO JE BILA DO TADAJ PRVA IN NAJVEČJA TRAGEDIJA MED PLEZALCI IN ALPINISTI JESENIČAN.

Med NOB se je smrtno ponesrečil v stenah Debele peč nad Krmo ranjeni in obnemogli Stane Bokal (19. januarja 1942), dve leti pozneje, septembra 1944, pa je sovražnik na Mežakli nad Radovno uničil življenje odličnemu planincu, plezalcu,

alpinistu in gorskemu reševalcu Matevžu Frelihu.

Stene, grebeni in vrhovi so bili nenehno oškrbljeni s krvjo mladih planincev in plezalcev iz vrst jeseniških železarjev. Krvni davek je bil iz leta v leto večji.

Planinstvo se je po osvoboditvi še hitreje razvijalo. Plezalci in alpinisti so drzno segali po višjih in vedno težjih ciljih v boju za svetovno raven, zato so gore zahtevale vedno večji krvni davek. V stenah in gorah so umirali in klicali na pomoč Jože Matežka (1952), Miha Prištev (1952), dokler v stenah Rigljice in Rušice nista umrla Janez Baraga in Lado Lepin, 11. avgusta 1960 pa se je v krušljivih stenah Jelen kamna smrtno ponesrečil Evgen Stražar. 24. marca 1968 je snežni plaz na Slemenu pod Mojstrovko pokopal štiri mlada življenja z Javornika, Koroške Bele in Martuljka. Leto dni kasneje, 19. oktobra 1969, se je smrtno ponesrečil tik pod vrhom Rigljice mladi perspektivni Zare Bernard. Dve leti pozneje, 2. oktobra 1971, je smrtno doletela Jano Krivic in Bredo Rinaldi pod Kačjim jezikom v rutarskih gorah nad Za Akom.

Marjan Zorč, plezalec in alpinist velikega formata, se je smrtno ponesrečil 6. julija 1973 pri sestopu iz skrajno težke smeri v krški steni nad Krnico. Odličnega mladega plezalca in obetavnega alpinista Gorana Rabiča je smrtno doletela 11. maja 1974 v severni steni Debele peč. 24. junija 1979 se je v severni steni Hudčevega stebra smrtno ponesrečil mnogo obetajoči Marko Domešek. Ni minilo še leto dni in že je snežni plaz v severni steni Triglava pokopal v ledeni objem (15. januarja 1980) Marka Surca.

Nesreče in tragedije pa se nenehno množijo in vrste. Smrt je neusmiljena in neizprosnost, iz naših vrst odhajajo najboljši. Za našim prvim vodnikom Mihom Čopom, ki je umrl naravne smrti 2. marca 1932, pred petdesetimi leti, so odšli tudi Jože Čop (28. junija 1975) in le mesec dni za njim, 28. julija 1975, tudi graditelj naših bivakov Drago Korenini. Pokopali pa smo tudi partizana Andreja Moreta-Gandija. Z njimi smo pod gorami izgubili zadnje velike glasnike, ki so nam kazali pot in smer k visoko postavljenim in težko dosegljivim ciljem, za katere so mnogi žrtvovali svoja dragocena življenja.

Mladi rod planincev in plezalcev naj z gorskimi reševalci nenehno obuja spomin na naše številne vzorne vodnike in najboljše učitelje.

Uroš

NAD DOLINO VRAT OD RDEČEGA POTOKA DO VRTAŠKE PLANINE

Kmalu bo minilo 150 let, odkar je slavni idrijski rojak, kustos ljubljanskega muzeja Henrik Freyer (1802–1899) sredci poletja (1836) prvi odkril čudovito triglavske doline Vrata s slapom Perčnikom in veličastno severno steno Triglava.

Z vrha Stenarja (2501 m) je občudoval veličastni svet Triglava, njegovih sosedov in višav ter napovedal komaj sluteni razvoj in napredek planinstva in turizma v tem gorskem svetu med Bohinjem, Trenotom in Gornjesavsko dolino. Ta ustanovitelj ljubljanskega in celovskega muzeja ter mnogih botaničnih – naravoslovnih zbirk je bil izreden protagonist in vizionar našega najzgodnejšega planinstva in turizma.

Mnogo let za njim je Jakob Aljaž s svojo izredno ljubeznijo do gora začel uresničevati njegove velike zamisli, ideje in načrte. Danes v času naglega razvoja množičnega rekreativnega planinstva in vzpona plezalnega športa hite skozi dolino Vrat leto in dan pisane reke veselih in praznično razpoloženih delovnih ljudi obeh spolov proti Triglavu, simbolu slovenskega naroda. V zatrep doline Vrat in dalje pod močno steno nas vodi prijazna senčna peš pot in avtomobilska cesta.

Le malo popotnikov, planincev in alpinistov pa pozna skrivne in izredno mikavne poti, ki navdušujejo in osrečujejo najbolj zahtevne in razvijane sladokuse naravnih posebnosti, zanimivosti in znamenitosti.

Ena izmed mnogih, ki mora zadovoljiti in navdušiti tiste, ki ljubijo lepoto, mir, veličino, tudi pesnike, pisatelje in slikarje, ki iščejo posebno pašo za dušo in oči, je senčna in razgledna planinsko-lovska pot, ki vodi od Poldovega in Brztonovega rova iz Rdečega potoka pod Brinjevo glavo položno vedno višje pod Kopicami (2202 m) in Tičarico (2075 m) do pod Gule med Kukovo spico in Škrnatarico. Ta lepa pot se položno vije tik nad drevesno mejo pod skalnimi pečmi, ki so okrašene s pisanim alpskim cvetjem vseh barv in vrst. Razkošni pogledi nam pokazujejo triglavske stene v vsej njihovi lepoti in veličini, na desni strani preko struge mlade Bistrice pa se

nam ponuja Cmir in za njim skalni grebeni Črne in Srednje gore z gozdnato Pokljuko. To so gore, ki se s svojimi stenami in grebeni ponujajo ob vsakem koraku in pogledu ter vajo.

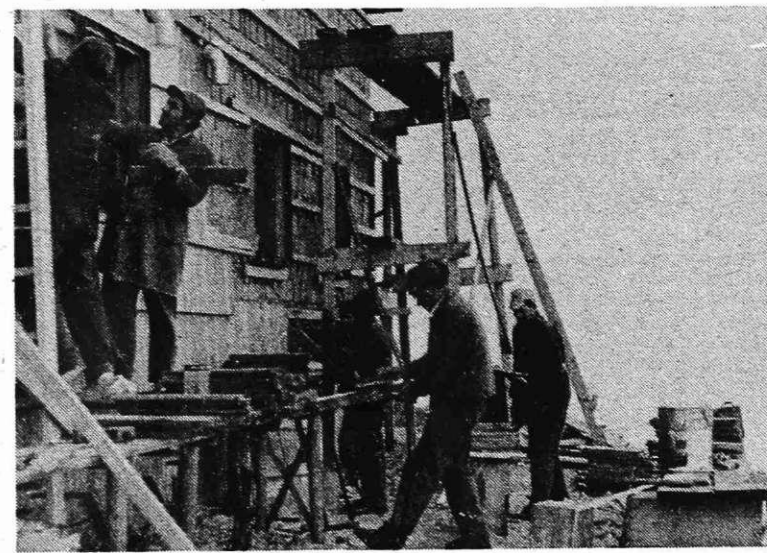
Tik pod Gulemi stopimo preko Velikega in Malega Črlova, nad nami se poganjajo v nebo rogji in stolpi Kukove spice (2427 m) in Vrtiške Sleme (2077 m), ki pada s travnatimi pobočji prek Vrtiške planine proti Grančiču do Mojstrane.

Na tej čudoviti razgledni poti se radovedne oči nenehno pasejo po preprohah raznobarnega gorskega cvetja, pod nami se bobotijo gozdovi, rovti, dolina Vrat z belo cesto in kristalno čisto Bistrico. Prijazna razgledišča vabijo še in še. Vzhodno od Vrtiške Slemenke stopimo na Njivicah pod Vrtiškim vrhom (1898 m) na planinsko markirano pot, ki vodi iz Mojstrane prek Grančiča (844 m) in planine na Vrtiško Slemo (2077 m) in nas bo varno vodila v vsakdanjost.

Na tej planinsko-lovske poti bomo sledili tudi novi planinski razgledni poti PP, ki povezuje vse najlepše in najobsebnije predele od Planice do Pokljuke. Avtorja te poti sta imenovala ta del poti od Vrtiške Slemenke prek Njivic in obeh Črlovcov do Rdečega potoka s sončni ali cvetni del celotne poti PP.

Prepričani smo, da bo pot ugajala tudi vam in v največji meri zadovoljila duha in srce. Stopite čim prej, še v tem poletju na to lovsko-planinsko pot od Poldovega in Brztonovega rova v Vratih do Njivic in dalje do Vrtiške planine. Ne bo vam žal, obogatili boste z nepozabnimi dožitji.

Uroš

Dela pri povečavi Prešernove koče na Stolu (Foto B. Čušin ml.)

OBČINSKO PRVENSTVO VPLAVANJU ZA LETO 1982

Komisija za šport in rekreacijo pri Zvezi telesnokulturnih organizacij Jesenice razpisuje v sredo, 1. septembra, s pričetkom ob 16.30 v kopališču Ukova OBČINSKO PRVENSTVO V VPLAVANJU ZA LETO 1982.

Pravico nastopa imajo vsi občani starejši od 15 let, ki jih bodo prijavile organizacije združenega dela, krajevne skupnosti ali druge družbene in društvene organizacije.

Prvenstvo je za posameznice in posameznike ter ekipno za moške in ženske ekipe v disciplinah: 50 m prosto, 50 m prsno in štafeta 4x50 m, ki jo sestavljajo trije tekmovalci in tekmovalka poljubnih starostnih razredov, zbranih po končanih posameznih disciplinah.

Starostne kategorije: do 25 let (rojeni po letu 1957), od 25 do 35 let (letnik 1947 – 1957), od 35 do 45 let (letnik 1947 – 1937) in letnik 1936 in starejši. Za ekipno uvrstitev se štejejo najbolje uvrščeni v obeh disciplinah iz prvih dveh starostnih kategorij in najbolje uvrščeni iz tretje ali četrte starostne kategorije ter po ena tekmovalka iz vseh štirih starostnih kategorij v obeh disciplinah ter sededa ena štafeta.

Za vsako ekipo lahko nastopi neomejeno število tekmovalcev, ki jih mora organizacija ali društvo prijaviti pisno z navedbo imena in priimka, rojstne letnice ter vodje ekipe do torka, 31. avgusta, na ZTKO Jesenice, Ledarska 4, telefon 81-579.

V primeru slabega vremena bo tekmovalje preloženo.

REKREACIJA: PREHRANA IN ZDRAVJE — PREHRANA IN ŠPORT

Docentka L. Kamarič, ki deluje v inštitutu za patološko fiziologijo v Ljubljani, je napisala v januarju 1981 razpravo »Prehrana in zdravje«, po kateri povzemam naslednji zapis. Prehrana je važna za zdravje, torej tudi za športnika, lahko bi rekli še posebej za športnika, zato je prvotni naslov razprave podaljšan.

Dodatno razlago zapletenim akademskim izvajanjem je dodala docentka Biba Klinar-Vister. Obea doktorici znanosti za ljubozno dovoljenje objave prav lepa hvala!

Hrana je pomembna za človekovo zdravje z dveh plati: glede količine in glede sestave. V človekovi prehrani je okoli 50 bistvenih sestavin: toliko bistvenih snovi moramo vnašati v hrano, da zadostimo vsem potrebam organizma za zdravo življenje. Težko je ugotoviti, kolikšne so dejanske potrebe organizma in kolikšne so prave količine bistvenih sestavin v naši hrani.

Pri človeku naj bi bila kriterija za pravilno prehrano odpornost proti boleznim in dobro telesno počutje. Dobro telesno počutje pa je težavno določiti s količino. Pri tem nam lahko pomaga ugotavljanje presnovega ravnovesja, to se pravi, da je vnos neke snovi v telo na dan enak celotni količini te snovi, ki jo na dan izgubimo iz telesa. Ta vnos pomeni minimalno potrebo organizma po hranilu.

Določanje presnovega ravnovesja dušika omogoča ocenjevanje potreb po beljakovinah, ker je vsebnost dušika v beljakovinah razmeroma stalna. Z določanjem presnovega ravnovesja lahko ocenjujemo tudi potrebo po kalciju, bakru, cinku. Vendar nam določanje presnovega ravnovesja ničesar ne pove o tem, kje se v telesu snov shrani, ali porabi. To pomeni, da ne vemo, ali tkiva, ki posebej potrebujejo določeno sestavino, to tudi imajo v količini, ki jim omogoča, da delujejo v najboljših razmerah za ohranitev zdravja.

Postopek določanja presnovega ravnovesja ni primeren za hranila, ki se oksidirajo in pri katerih se ogljik izloča v obliki CO₂ z izdihanim zrakom. Zato ne moremo določati presnovega ravnovesja za bistvene maščobne kisline. Tudi potrebo po vitaminih, od katerih se nekateri popolnoma oksidirajo, nekateri pa le delno, ne moremo določati prek presnovega ravnovesja. Potrebo po njih so tiste minimalne količine, ki preprečujejo znake subkliničnega pomanjkanja (to je tisto pomanjkanje, ki še ne kaže vidnih znakov in se zazna le s posebnimi preiskavami). Ugotavljanje subkliničnega pomanjkanja pa je izredno težavno. Poskusi določanja potreb po posameznih sestavinah hrane navadno trajajo pri odraslih dva do tri tedne, pri otrocih pa največ en teden in so za preiskovance lahko zelo dolga doba, za raziskovalce pa prekratke čas, da bi spoznali značilnosti dolgotrajnega prilagajanja organizma na določen način prehrane in pomen takšnega prilagajanja za človekovo zdravje.

DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA NORMALNE POTREBE PO POSAMEZNIH SESTAVINAH HRANE

Na normalne potrebe po različnih sestavinah hrane vplivajo poleg stanja organizma (spol, starost, telesna aktivnost in presnove razmere nasploh) še podnebne, socialne, psihosocialne in osebne razmere. Ti dejavniki lahko vplivajo neposredno na stanje prehranjenosti, ali pa posredno prek vpliva proizvodnje živil in njihove dostopnosti na trgu glede na količino in ceno.

Tudi oblika hrane lahko vpliva na količino posameznih sestavin hrane, ki jo pojemo. Primer za to je železo. Odrasel moški ima železa okrog 50 mg/kg telesne teže, odrasla mlajša ženska pa 11,4 mg. Železo je v rastlinski hrani (nehemsko Fe) in v mesu (hemsko Fe). Hemsko Fe je železo, ki je vezano v krvno (hemoglobin) ali mišično (mioglobin) barvilo. Nehemsko Fe iz rastlinske hrane organizem veliko slabše absorbira (vsrka, sprejme) kot hemsko Fe (iz mesa), komaj 5% od vnešene količine. Če je v hrani tudi meso in askorbinska kislina (vitamin C) se absorpcija (vsrkavanje, sprejemanje, predelava) poveča tudi iz rastlinske hrane. Ni znano, kako meso zveča absorpcijo železa iz zelenjave. Znano je, da za to zadostajo že majhna količina rdečega mesa (npr. goveje meso). Železa, vnešene z mesom, se absorbira 37%, ne glede na to, kakšno so druge sestavine hrane.

Ključni slabi absorbciji je vnos nehemskega železa (iz zelenjave) večji od hemskega (iz mesa); vzrok je v tem, da je v rastlinski hrani več železa kot v mesu in da pojejo poprečno več rastlinske hrane kot mesne. Tako se pri mešani hrani, ki vsebuje 1 mg železa v mesu in dobrih 16 mg v rastlinah, absorbira 0,37 mg mesnega Fe in 0,88 mg rastlinskega železa. To pomeni, da pripreva rastlinska hrana k celotni količini absorbiranega železa, ki je v tem primeru 1,25 mg, okrog 70%.

ZAKLJUČEK O NEHEMSKEM IN NEHEMSKEM ŽELEZU JE TOREJ NASLEDNJI: ČE HOČEMO DA BOMO TELESU VRNILI TISTI 1 mg ŽELEZA (MOŠKI), OZIROMA 1,4 mg (ŽENSKA), KI GA TELO DNEVNO PORABI, MORAMO POLEG RASTLINSKE HRANE JESTI TUDI VSAJ MALENKOST MESNE HRANE — GOVEJE MESO.

Tudi na absorpcijo nekaterih drugih sestavin hrane, ne samo nehemskega (rastlinskega) železa, lahko vpliva navzočnost kakšne druge snovi. Tako npr. rastlinska hrana, bogata s fitati (fitati so soli fitinske kisline), ki so v ovsenih kosmičih, ali oksalati (oksalati so soli oksalne kisline), ki so v zelenjavi, zmanjšujejo absorpcijo kalcija, ker nastajajo netopne kalcijeve soli. Zato vitamin D ne more zvečati ab-

sorpcije kalcija, čeprav se lahko presnavlja v telesu v aktivno obliko, to je v 1,25 – dihidroksiholekalciferol (aktivna oblika vitamina D3).

(Fitati — soli fitinske kisline in oksalati — soli oksalne kisline večje količij v netopno obliko, v netopni obliki pa je kalcij neraben. Kalcij je element, ki je nujno potreben za normalno delovanje možganov, perifernih živcev in mišic.)

Tudi na porabnost neke snovi lahko vpliva navzočnost ali pomanjkanje kakšne druge snovi v hrani. Znaki hipovitaminosa A (pomanjkanje vitamina A) se lahko pojavijo, čeprav je v hrani dovolj vitamina A ali njegovih prekurzorjev (predstopna vitamina A), npr. karotena beta (enota vitamina A), če je hrana revna za beljakovine.

Pri takšni prehrani ne nastajata v jetrih v zadostnih količinah plazemski beljakovini, ki sta udeleženi pri prenosu vitamina A. To sta beljakovini, ki vezeta retinol (vitamin A) in prealbumin (predstopna beljakovina albumina). Zato zaostrena oblika vitamina A ostane ujeta v jetrih celicah in je nedostopna za druga tkiva.

BELJAKOVINE

Presojanje pravišnega vnosa beljakovin še posebej terja upoštevanje številnih dejavnikov. Od okrog 25 aminokislin (aminokislina je sestavna osnovna enota beljakovin), ki so potrebne za sintezo beljakovin, ali za kakšen drug proces (npr. aminokislinski arniti in citrulin pri sintezi sečnine; arniti in citrulin sta vmesna produkta presnove beljakovin), JE DEVET BISTVENIH ZA ODRASEL ORGANIZEM IN DESET ZA ODRASLAJOČEGA.

Ali se bo kakšna bistvena aminokislina porabila za sintezo beljakovin, ali pa se bo razgradila, je odvisno od vnosa hrane: pri tem še posebej od beljakovin v hrani in od stanja organizma. V celici morajo biti na razpolago vse aminokislina, da bi potekala sinteza beljakovin v redu. Če manjka le ena bistvena aminokislina, se druge ne morejo uskladičiti in počakati na poznejšo sintezo. Zato se razgradijo ob sproščanju dobrega dela energije, ki so jo vsebovale. Del energije ostane vezan v organskem ostanku z dušikom. To je sečnina, ki se izloči iz telesa.

Vsebnost bistvenih aminokislin je različna v različnih beljakovinah. POPOLEN VIRI AMINOKISLIN SO MLEKO, MESO IN JAJČA. TO POMEMNI, DA Z NJIMI VNAŠAMO VSE BISTVENE AMINOKISLINE, KI OMOGOČAJO RAST IN OHRANITEV ORGANIZMA. Rastlinske beljakovine so v primerjavi z živalskimi manj popolne. Tako je npr. živalske beljakovine iz kuruz, revne s triptofanom in lizinom (triptofan in lizin sta aminokislini). TO POMEMNI, DA PRETEŽNO UŽIVANJE KORUŽNIH JEDI BREJ ŽIVALSKE BELJAKOVINE NE OMOGOČA NITI RASTI, NITI OHRANJANJE ODRASLEGA ORGANIZMA.

Zato je fiziološko smotno pripravljati jedi iz kuruz z mlekom ali mesom. Pri nas imamo v ljudski prehrani takšne jedi, ki so poceni, npr.: polenta z mlekom, žganci s sirom. Gljadin, beljakovina iz pšenice, je v primerjavi z zeinom bolj primerna. V gljadinu je dovolj triptofana za ohranjanje odraslega organizma, vendar premalo za rast. Posebnost gljadin je, da ima veliko glutamina, tudi do 40% (glutamin je aminokislina).

Stročnice imajo dosti lizina, revne pa so z aminokislinami, ki vsebujejo žveplo (metionin, cistein (lizin, metionin, cistein so aminokislina)).

POVRTINE Z ZELENIH LISTI (ŠPINAC, BLITVA, ZELENA SOLATA, PETERSILJ) IMAJO DOVOLJ VSEH AMINOKISLIN, Z IZJEMO METIONINA (METIONIN IN CISTEIN SE NAHAJATA V ŽIVALSKEH JETRIH; ČE TOREJ POLEG ZELENAJE UŽIVAMO ŠE ŽIVALSKE JETRA, DOBIMO VSE AMINOKISLINE).

Za pravišno sintezo različnih beljakovin v hrani so potrebne živalske in rastlinske beljakovine. Živalske beljakovine bolj spodbujajo sintezo albumina (albumin je beljakovina), medtem ko rastlinske sintezo globulinov (globulin je krvna beljakovina, nosilec obrambnih protiteles v krvi).

Poleg beljakovin v hrani je pomembna tudi količina drugih hranil (ogljikovih hidratov, maščob).

MAŠČOBE

Maščobe so izredno pomembne pri preskrbi energije za mišično delo. Maščobe so na razpolago iz maščobnih zalog v mišicah in iz plazemskih lipidov, ki so veliko bolj pomembni (plazemski lipidi — krvne maščobe). Mišice lahko uporabljajo iz plazme proste maščobne kisline, ketonska telesa in triacilglicerole (ketonska telesa so produkti presnove maščob in nastajajo v večji meri, če se v organizmu ne presnavlja dovolj sladkorjev, npr. pri sladkorni bolezni, v večji meri so škodljivi, ker zvišujejo kislost krvi, triacilglicerol je oblika maščob). Maščobne kisline v plazmi izvirajo v glavnem iz maščobnih zalog v maščevju. Ketonska telesa se sproščajo v kri iz jeter, kjer nastajajo pri nepopolni oksidaciji maščob, njihovih kislin. Maščobe niso v vseh razmerah najpomembnejše gorivo za mišično delo, nedvomno pa so pri dolgotrajnem telesnem naporu.

(se nadaljuje)

Dvajsetkratni državni prvaki – hokejisti Jesenice, so v letošnji pripravljali sezoni prvi trenirali pod strokovnim vodstvom trenerja, sicer pa legende in enega najboljših jugoslovanskih hokejistov vseh časov Albina Felca. Novi trener je še zlasti želel, da bi njegovi varovanci v poletnih mesecih nabrali čimveč moči, kajti meni, da je prav v tem jeseniškem moštvo se precej rezerv. Med treningom sicer ni imel na razpolago vseh igralcev, saj so Hafner, Šuvak, Bešić in M. Horvat v poletnih mesecih kot gostje nastopali za italijanska moštva v tamkajšnji poletni ligi.

Tudi na prvo letošnje turneje v Italijo, ko so prvič stopili na led, so jeseniški hokejisti odpotovali nepopolni, kar je tudi izključni vzrok, da so prvo srečanje z moštvom Asiago izgubili. Na drugem srečanju proti moštvu Alleghe sta se našim pridružila Bešić in M. Horvat, proti Jesenicam pa sta nastopila Šuvak in Hafner. Izid je bil precej ugodnejši – 8:8.

Prvi stik z ledeno ploskvijo je torej za dvajsetkratni državni prvaki, pomembno pa je tudi, da sta se iz JLA vrnila Klemenec – še zlasti je bil odličen proti Alleghe – in Minarec. Še kako pa so bo poznalo, da so nekateri najboljši igralci igrali dober mesec v italijanski poletni ligi.

Peštica funkcionarjev, ki se vztraja pri delu, misli že na nove nastope, oziroma gostovanja, kajti ledena ploskev v Podmežakli še ni nared. Vse kaže, da jo bodo usposobili v naslednjem tednu.

V teh dneh potekajo pogovori z nekaterimi nemškimi drugoligasi, da bi gostili Jesenice. Tako je dogovorjeno, da bodo naši hokejisti 1. septembra nastopili v Kemptenu, 2. septembra v Landsbergu, 3. septembra pa v Obersdorfu. Nato se bodo preselili v Italijo, kjer bodo najbrž 4. in 5. septembra odigrali dve srečanju z B reprezentanco Italije. Ta turneja bo

vsekakor zanimiva, predvsem pa dobrodošla za jeseniške hokejiste, ki so željni ledu.

Tudi drugje se zanimajo za jeseniške hokejiste, za kar je lep dokaz, da so Šuvak, Hafner, Bešić in M. Horvat v poletnih mesecih nastopali v Italiji, moštvo Alleghe pa bi želelo, da bi Edvard Hafner nastopal v njihovih vrstah tudi v italijanskem državnem prvenstvu. Zato je Hafner te dni vložil prošnjo pri HK Jesenice za izpisnico, ker želi svojo kariero nadaljevati v tujini. Stališče ljudi, ki vodijo HK Jesenice, je, da je Hafner do sedaj mnogo prispeval k razvoju in uspehom jeseniškega hokeja in mu bodo izdali izpisnico. Vendar je vse odvisno od Hokejske zveze Jugoslavije. Hafner se nima 28 let, kar je pogoj za odhod v tujino. Toliko bo star šele 19. januarja 1983, kar pomeni, da je vse v rokah HZJ, ki odloča o odhodu naših hokejistov v tujino. Stališče HK Jesenice je jasno: če bo HZJ Hafnerju izdala dovoljenje, da lahko nastopa v tujini, mu matični klub ne bo delal nobenih težav in mu bo izdal izpisnico.

Ljubitelji hokeja na Jesenicah so z veseljem sprejeli novico, da bodo pred začetkom letošnje sezone končno doživali zahodni del dvorane v Podmežakli, na vzhodnem pa so tudi nameravali zapreti veliko odprtino. Vse je kazalo, da bo do tega po desetih letih končno prišlo, toda poletni meseci, to je čas, v katerem je bilo moč to storiti, so za nami. Res še ni vse zamujeno, kajti ena izmed jeseniških delovnih organizacij se resno zanima za prostor nad restavracijo v dvorani v Podmežakli, kot protisluhu pa bi zazidala zahodni del dvorane. Čeprav pravimo, da je časa dovolj, vendar se mi zdi, da je poleg časa potrebna tudi enotna in hitra akcija, da nas v letošnji sezoni ne bo več tako zeblo, kot nas je vsa ta dolga leta.

D.

JADRANJE NA DESKI

2

HITROSTNO JADRANJE

Najhitreje je z desko za jadranje doslej jadralka Nizozemec Jaap van der Rest. Petsto metrov dolgo razdaljo na Veerse Meer (Nizozemska) je prejšel za povprečno hitrostjo 48,5 km/h. Jadralka je na posebi prirejeni deski firme Ten Cate, ki je bila izdelana iz posebnega plastičnega sendviča: kevlar-epoksi-poliuretanska pena. Tehtala je le 7 kg, dolga je bila 2800 mm in široka 450 mm. Deska je bila brez gredlj, na spodnjem zadnjem delu pa je imela velik smernik.

Tudi jadro je posebej prirejeno za tako velike hitrosti. Je zelo ploščato, tako da se ga da kljub močnemu vetru dobro krmariti. Ko je bil dosežen rekord, je bila moč vetra pet in pol boforov.

Vsako leto v različnih državah (Nizozemska, Francija, Velika Britanija) organizirajo tekmovanja v hitrostnem jadrnanju. Najbolj znana so tekmovanja za pokal Pall Mall, za pokal Smirnoff, tedni hitrostnega jadrnanja v Weymouthu in Angliji itd. Na teh tekmovanjih tekmujejo najpogostje s posebej prirejenimi deskami – prototipi. Zato je bila uvrstitev serijske deske HyFly 111 leta 1980 na tekmovanju za pokal Smirnoff na šesto mesto izredno presenečenje.

Kot ilustracija naj povemo, da je bila leta 1977 največja hitrost jadralka na deski 35 km/h.

Maratonsko jadrnanje

MARATONSKO JADRANJE

Tako kot jadralka športnih jadrnic privlačijo dolgo poti, se tudi jadranci na deski niso mogli upreti tej skušnjavi, saj je zmaga nad tako dolgo potjo dožde jadralka čvrste kondicije in psihične pripravljenosti, pa še pustolovski duh in želja po doživljajih pridejo krepko na svoj račun. Iz naših časopisov nam je znano maratonsko jadrnanje slovenskih jadralkov na deski vzdolž celotne jadranske obale letos poleti. Tudi v svetu je takih dolgih potovanj čedalje več. Tako so, na primer, že dvakrat prejadrali Atlantik, prejadrali so Beringski preliv in se marsikaj. Seveda jadranci za take dolge poti potrebujejo pokroviteljstvo s dovolj denarja za organizirano spremstvo s čolni, da se lahko odpočijejo in okrepčajo, pa tudi popravilo ali zamenjavo opreme za jadrnanje.

Leta 1979 je Francoz Frederic Beauchene, star 25 let, jadralko okrog rta Cap Horn na jugu Južne Amerike. Pot je bila dolga 556 km. Jadralka je po ledeno mrzli vodi, mimo ledenikov in ledenih gor. Veter je včasih dosegel jakost tudi osem boforov. Takrat je uporabljal jadro, ki je imelo le dva kv. metra površine. Na to nevarno potovanje se je pripravil več kot leto dni. Morda se bo kdo vprašal, kakšen smisel ima tak napor, tako dolgotrajne priprave, skrbi in nevarnosti za nekaj kratkotrajnih dni pustolovščin. Na to lahko odgovorimo le z besedami nekega angleškega alpinista, ki so ga spraševali, zakaj hoče doseči vrh Everesta. Odgovoril je: Zato, ker je pač tam!

JADRANJE IN SKOKI NA VALOVH

Desko z jadrom so preizkusili tudi na valovih, to je tam, od koder je prišla prvotna ideja. Na grebenastih valovih visokih valovih ob peščenih obalah Tihega oceana se več stoletij »jahajo« na valovih. Prvotno so z desko plavali daleč proč od obale, kar

je bil precejšen napor (bogate so seveda v zadnjih desetletjih prevzeli kar s helikopterji in jih z desko vred spustili na gladino), nato pa na vrhovih valov samo z nogami krmarili desko proti obali. Za ta šport je bila potrebna zelo velika spretnost, pa tudi pogum. Jadro na deski je omogočilo mnogo boljše krmiljenje, pa tudi jadralka je postal samostojnejši in lažje spreminja smeri jadrnanja, jadro pa je omogočilo tudi daljše in višje skoke na grebenih valov.

Skok se izvede tako, da jadralka na vrhu grebena vala močno pritegne lok in če je veter dovolj močan, ga dvigne z vodne površine. Ko je jadralka v zraku, je jadro uporabljeno kot letalsko krilo, pred povrnitvijo potokom z gladino, pa ga spet namesti v končni položaj in nadaljuje jadrnanje (seveda če mu uspe obdržati se na deski).

Deske za skoke so lahke (do 15 kg), stranski robovi so ostrji in omogočajo boljše krmiljenje z nogami. Na zadnjem delu deske so nameščeni posebni jermeni za noge. Skoki, ki jih dosega, so dolgi tudi do 30 in 40 metrov, visoki pa pet do šest metrov.

Pri jadrnanju na valovih se vedno bolj opušča krmiljenje z nagibom jambora, ampak desko krmarijo z nogami, tako da jo s pritiskom nog na različne konce deske usmerijo v veter ali proti vetru.

AKROBATSKO JADRANJE

Veščin, ki so potrebne, da lahko jadralka, se kmalu nauči, nato pa lahko jadrnanje postane bolj enolično, še posebno, če je veter šibak in s krmiljenjem ni nobenih posebnih težav. Zato jadralki poskušajo jadrati na nenavadne načine: desko obrnejo za 90 stopinj in vozijo le po njenem robu, vozijo »potnikce«, ki razkazujejo svoje akrobatske sposobnosti s stojami, premeti itd. Tako jadrnanje je predvsem zanimivo za gledalce, od jadralka pa zahteva dobro poznavanje in obvladovanje jadrnanja.

OPREMA ZA JADRANJE

Oprema za jadrnanje se nevezno hitro spreminja in dopolnjuje. Šport je roditel masovno industrijo za izdelavo vseh potreb in nepotrebnih pripomočkov, ki naj bi jadralko omogočili, olajšali in še bolj približali jadrnanju. Danes je v svetu več kot sto izdelovalcev jadralskih desk, ki pošiljajo na svetovni trg prek 300 različnih tipov desk. Tako kot deske se razlikujejo tudi jadra in vsa ostala oprema, pač glede na zahteve in sposobnosti jadralka in seveda vrste jadrnanja.

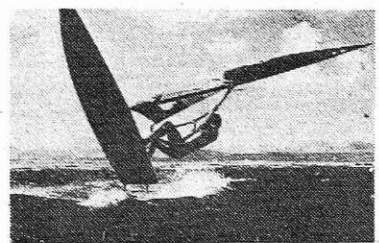
Natančneje bomo skušali spoznati osnovne potrebščine za jadrnanje na deski. To so: deska, gredelj, smernik, zglobo, jambor, jadro, lok, vrvi, jermeni za noge, za jadralka pa še obleka, čevlji, trapez itd.

DESKA

Kot smo že omenili, so različni oblik in velikosti, a ne samo zaradi različnih izdelovalcev, ampak tudi zaradi različnih namenov uporabe. Dolge so od 2700 do 4000 mm, široke od 500 do 7500 mm, z volumnom od 100 do 360 litrov. Tudi v teži se precej razlikujejo: težke so od sedem do 25 kg.

(se nadaljuje)

Mal

Skoki na valovih

KAM NA REKREACIJO OD 29. VIII. DO 4. IX.

– torek, 31. avgusta, od 17. do 18. ure COOPERJEV TEST v športnem parku v Podmežakli;
– sredo, 1. septembra, ob 17. uri odprto prvenstvo Jesenic v plavanju za rekreativce v kopalski UKOVA;
– petek, 3. septembra, ob 16. uri NA TEKU SE DOBIMO, v športnem parku v Podmežakli.
Vabi komisija za množično rekreacijo pri ZTKO Jesenice.

JESENICE : TRBIŽ 5:1 (2:1)

V sredo, 18. avgusta, se je na Jesenicah začel tradicionalni nogometni turnir »TRI MEJE«, na katerem poleg domačinov Jesenic sodelujejo še ekipe: Kellag – Beljak iz Avstrije, Trbiž in Bela peč iz Italije.

V otvoritveni tekmi sta se pomerili ekipi Jesenic in Trbiža. Domači igralci so po mnogo boljši igri, predvsem v drugem polčasu, visoko zmagali s 5:1 (2:1). Zadetke so dosegli: Džamastagić, N. Omanović, Kovačič 2 in Tokić (iz 11 m).

Nastopili so: Tokić, Osmičević (Lamberger), Mlakar, Novak, Ignjatović, Troha, Kovačič, Zubanović (Bešić), N. Omanović (Dabžljević), Džamastagić (Okrašar), Karahodžić.

V četrtek, 19. avgusta, sta se srečali ekipi Kellaga in Bele peči. Zmagali so zasluženo igralci Kellaga s 6:2, ki so pokazali zelo dobro igro in bodo težek nasprotnik domačim igralcem v finalu.

V četrtek, 26. avgusta, se bosta ob 14.45 najprej pomerili v borbi za 3. in 4. mesto moštvi Trbiža in Bele peč, nato pa ob 16.30 v finalu Jesenice in Kellag. Obe tekmi bosta na igrišču v Podmežakli.

Z.

JESENICE : ARSENAL (TIVAT) 3:6 (2:4)

V petek, 20. avgusta, je na Jesenicah gostovala ekipa Arsenala iz Tivata, ki je na pripravah na Bledu. Gostje, ki nastopajo v republiški ligi Črne gore, so pokazali boljše igro v obeh delih in so zasluženo zmagali.

Domačini so igrali slabo v obrambi, zato so gostje z lahkoto prihajali pred vrata solidnega Tokića. Na igro so vplivale tudi sevne menjave v ekipi, saj je trener Žurman dal na tej tekmi priložnost vsem igralcem, ker je hotel pred začetkom jesenskega dela prvenstva, ki se začne že v nedeljo, 29. avgusta, preizkusiti vse razpoložljive moči.

Gole za Jesenice so dosegli: Ignjatović, Pančić in Lamberger (iz 11 m).

V nedeljo, 29. avgusta, v prvem kolu igrajo Jesenice proti Jadranu – Lama iz Dekanov. Tekma se bo začela ob 16.30 na igrišču v Podmežakli. V predtekmi igrajo mladinci Jesenic in Alpeša ob 14.15.

DEVETI TURNIR V TENISU

V nedeljo, 22. avgusta, je bil odigran deveti turnir v tenisu na igriščih v Podmežakli. Tokrat se ga je udeležilo enajst tenisačev, ki so se v lepem sončnem vremenu predzadnji pomerili.

Rezultati predtekmovalja:
Miro Mišić : Dragolevič 5:9; Zupan : Babič 10:8; Klinar : Hafner 7:9; nosilci Gaser, Kavčič, Poljanšek in Hladnik so se kot nosilci uvrstili v četrtfinale brez boja.

Četrtfinale: Gaser : Ogrin 9:1; Dragolevič : Hladnik 7:9; Poljanšek : Zupan 9:3; Hafner : Kavčič 9:6.

Polfinale: Gaser : Hladnik 6:0; 6:1; Poljanšek : Kavčič 9:2.

Finala: Gaser : Poljanšek 6:2; 6:1. Za drugo mesto: Kavčič : Hladnik 9:3. Zmagovalec Gaser je osvojil 25 točk, Poljanšek 20, tretji Kavčič 15, četrti Hladnik 10, peti Zupan 8, šesti Dragolevič 6, sedmo in osmo mesto sta si brez boja delila Hafner in Ogrin in tako osvojila po tri točke.

V skupnem tekmovanju vodi Gaser s 170 osvojenimi točkami, drugi je Kavčič 105 točk, tretji Poljanšek 65 točk, četrti Bešić 55 točk, peti Hladnik 49 točk, šesti Marjan Komel 45 točk, sedmi Ogrin 35 točk, osmi Jakšič 33 točk, deveti Dragolevič 32 točk, deseti Stravs 31 točk, enajsti Hafner 27 točk, dvanajsto do trinajsto mesto si delita Klinar in Pesjak, štirinajsto je Miro Mišić 21 točk, sedemnajsti je Mitja Mišić 20 točk, šestnajsti je Babič 18 točk, sedemnajsti je Ramuš 10 točk, osemnajsto mesto si delijo Pleš, Zupan in Gasperšič, ki so osvojili 8 točk, enaindvajseti je Tomaž Komel 6 točk in dvaindvajseti Felc dve točki.

Pokrovitelj predzadnjega turnirja v tenisu je bilo Športno društvo Jesenice.

ŠE ZADNJI TURNIR V TENISU

V nedeljo, 29. avgusta, se bodo tenisači še zadnjič pomerili. Turnir bo na igriščih v Podmežakli s pričetkom ob 7. uri.

Pokrovitelj tega turnirja bo TKS Jesenice.

Naslednjo nedeljo bo na vrsti še finale, v katerem se bodo pomerili štirje igralci, ki bodo zbrali največ točk. Zmagovalec bo osvojil naslov prvaka jeseniške občine v tenisu za leto 1982 in pokal v trajno last. Pokrovitelj bo ZTKO Jesenice.

MB

TENISAČEM KRESA

Teniška sekcija pri TVD Partizan Javornik-Koroška Bela obvešča vse igralce tenisa na Kresu, da bo sestanek v petek, 27. avgusta, ob 18. uri na Kresu.

Odbor

ALI BI RADI TEKLI? PRIDRUŽITE SE REKREACIJSKI SKUPINI ZA TEK V NARAVI

Tudi v letošnjem letu bo organizirana vadba teka za rekreacijo. Od 3. septembra naprej bo vsak petek ob 16. uri zbor vseh, ki radi tečejo, v športnem parku v Podmežakli. V družbi je vse lepše, tudi tek v naravi je zanimivejši. Skupno bodo vodili znani jeseniški tekci. Tekci bodo razdeljeni po sposobnostih in zato se lahko pridruži vsak!

Organizator skupne vadbe je komisija za množično rekreacijo pri ZTKO Jesenice. Vabimo vse, ki želijo teči z nami, da se pridružijo akciji: NA TEKU SE DOBIMO.

B.r.

KOŠARKARSKA PRAVILA

6

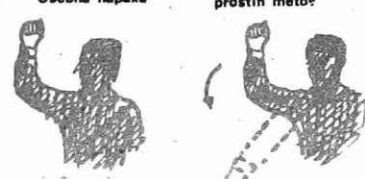
PREKINITVE V PRIMERU POŠKODBE

Sodnika lahko prekineta igro v primeru poškodbe igralca ali kakega drugega vzroka, vendar nikakor zaradi malenkosti. Če je žoga v igri, ko se zgodi poškodba, sodnika s piskom počakata, dokler se začeta akcija ne konča; to pomeni, da mora moštvo, ki ima žogo, metati na koš, izgubiti žogo ali jo zadrževati, ali da mora žoga postati mrtva.

Kadar je potrebno poškodovanega igralca zaščititi, lahko sodnika takoj ustavi igro.

Če poškodovani igralec ne more nadaljevati igre eno minuto po prekinutju, se zamenja in samo njegov namestnik lahko izvede prosta meta, če sta mu bila dosojena.

11. Osebná napaka 12. Osebná napaka brez prostih metov

13. Dvignjena pest 14. Prst kaže na bočno črto

15. Prosta meta (kazen) 16. tehnična napaka

15. Prosta meta (kazen) 16. tehnična napaka

17. Prsta kašeta na črto za prosti met 18. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

19. Prsta kašeta na črto za prosti met 20. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

21. Prsta kašeta na črto za prosti met 22. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

23. Prsta kašeta na črto za prosti met 24. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

25. Prsta kašeta na črto za prosti met 26. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

27. Prsta kašeta na črto za prosti met 28. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

29. Prsta kašeta na črto za prosti met 30. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

31. Prsta kašeta na črto za prosti met 32. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

33. Prsta kašeta na črto za prosti met 34. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

35. Prsta kašeta na črto za prosti met 36. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

37. Prsta kašeta na črto za prosti met 38. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

39. Prsta kašeta na črto za prosti met 40. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

41. Prsta kašeta na črto za prosti met 42. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

43. Prsta kašeta na črto za prosti met 44. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

45. Prsta kašeta na črto za prosti met 46. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

47. Prsta kašeta na črto za prosti met 48. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

49. Prsta kašeta na črto za prosti met 50. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

51. Prsta kašeta na črto za prosti met 52. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

53. Prsta kašeta na črto za prosti met 54. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

55. Prsta kašeta na črto za prosti met 56. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

57. Prsta kašeta na črto za prosti met 58. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

59. Prsta kašeta na črto za prosti met 60. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

61. Prsta kašeta na črto za prosti met 62. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

63. Prsta kašeta na črto za prosti met 64. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

65. Prsta kašeta na črto za prosti met 66. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

67. Prsta kašeta na črto za prosti met 68. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

69. Prsta kašeta na črto za prosti met 70. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

71. Prsta kašeta na črto za prosti met 72. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

73. Prsta kašeta na črto za prosti met 74. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

75. Prsta kašeta na črto za prosti met 76. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

77. Prsta kašeta na črto za prosti met 78. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

79. Prsta kašeta na črto za prosti met 80. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

81. Prsta kašeta na črto za prosti met 82. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

83. Prsta kašeta na črto za prosti met 84. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

85. Prsta kašeta na črto za prosti met 86. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

87. Prsta kašeta na črto za prosti met 88. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

89. Prsta kašeta na črto za prosti met 90. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

91. Prsta kašeta na črto za prosti met 92. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

93. Prsta kašeta na črto za prosti met 94. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

95. Prsta kašeta na črto za prosti met 96. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

97. Prsta kašeta na črto za prosti met 98. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

99. Prsta kašeta na črto za prosti met 100. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

101. Prsta kašeta na črto za prosti met 102. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

103. Prsta kašeta na črto za prosti met 104. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

105. Prsta kašeta na črto za prosti met 106. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

107. Prsta kašeta na črto za prosti met 108. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

109. Prsta kašeta na črto za prosti met 110. Oblika črke T, pokazana z dlanjo

vilko igralca, katerega zamenjuje. Kadar vstopi namestnik v igro na začetku drugega polčasa, se mu ni treba javiti sodniku, mora pa se javiti zapisnikarju.

Po uspelem zadnjem prostim metu je lahko zamenjan samo igralec, ki je uspešno izvedel zadnji prosti met, in to pod pogojem, da je taka menjava zahtevana, preden je žoga pred zadnjim prostim metom ponovno v igri. Igralca, ki mora sodelovati v sodniškem metu, ne more zamenjati drugi igralec.

Menjava zahteva pri zapisnikarski mizi igralca in ne trener. Igralec čaka na menjavo – sedeč na stolu (klopi) pred zapisnikarsko mizo in pripravljen (v dresu), da takoj vstopi v igro.

Po zahtevnem time outu, dosojeni napaki ali odločitvi o sodniškem metu lahko dobita menjavo obe moštvi.

Če je zamenjan izvajalec prostega meta, lahko zahtevata time out obe moštvi, če pa izvajalec ni zamenjan, se time out ne odobri nobenemu moštvo.